

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Şiir ATLASI 1

HAZIRLAYAN
CEVAT ÇAPAN

Kavram Yayınları

Şiir Atlası: 1

Birinci Basım: Mitos Yayınları Temmuz 1994

İkinci Basım: Şubat 2000

Hazırlayan: Cevat Çapan

© Kavram Yayınları, 2000

Türkçe çevirinin tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ISBN 975 366 165 5

Dizgi: Mustafa Balaban, Baskı ve cilt : Özener Matbaacılık Ltd. Şti.

Kavram, Bekâr Sok. No: 17/1 Taksim/İstanbul

tel: (0212) 244 02 85, fax: (0212) 292 43 25

ŞİİR ATLASI 1

Hazırlayan: Cevat Çapan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 13

ELENI VAKALO

Çev: Cevat Çapan

Soyağacı'ndan **16**

HENRIK NORDBRAND

Çev: Murat Alpar

Yakarış **23**

Karaya Çıkış **24**

Giderek Daha Uzak **25**

Kara Sevda **26**

Fırat **27**

Hasat Mevsiminde Ay Işığı **27**

(İbn-i Batuta) **28**

Deniz Kıyısındaki Ankara **28**

Çizmeli Kedi **29**

Kavaklıdere **30**

Eski Tekerleme **30**

MIROSLAV HOLUB

Çev: Güven Turan

Gece Belaları **33**

Yüce Atalarımız **34**

Gizlilik **35**

Başka Ne **35**

1751 **36**

Akşam Yemeği **37**

Görecelik Kuramı Üzerine Kısa Düşünceler **37**

United 1011 Sayılı Uçak **38**

Kapı **39**

Cenaze Törenleri **40**

INGEBORG BACHMANN

Çev: Ahmet Cemal

Karanlık Şarkılar **43**

Bilmece **44**

Gidiyoruz, Tozlanmış Yürekllerimizle **44**

İnsansız	45
Açılmıştı Limanlar	45
Ertelenmiş Zaman	46
Dökül Yürek	47
Gecenin Nasıl Sesleri Arasında	48
Henüz Korkuyorum	48
Yabancılaşma	49
İngiltere'den Ayrılış	49

RAYMOND CARVER

Çev: Cevat Çapan

Venedik	52
Bonnard'ın Çıplakları	52
Bahçe	53
Pazar Gecesi	55
Dafni Yakınlarında Bir Ortodoks Kilisesinde	55
Acı	56
Ağ	56
İş Ararken	57
Bulunmaz Nimet	57
İki Dünya	59

MARIO LUZI

Çev: Işıl Saatçioğlu

Anın Enginliği	61
Doğa	61
(Sevdiğim Kadınsa Müzik)	62
Yolculuk	62
Biri ve Öteki	63
Baharın İlk Gecesi	64
Genç Kızlar	64
Ocakta, Geceleri	65
Diana, Uyanış	66
Nisan-Sevda	67
Avrupa	68

GUILLAUME APOLLINAIRE

Çev: Engin Ertem

Orfe	72
Kaplumbağa	72
At	72
Tibet Keçisi	72
Ressam Gümrükçü Henri Rousseau'nun Mezarı İçin Yazıt	72

Aslan **73**
Yunus **73**
Fil **73**
Orfe (3) **74**
Tavşan **74**
Ada Tavşanı **74**
Hecin Devesi **74**
Fare **75**
Sazan Balığı **75**
Deniz Kızları **75**

ZBIGNIEW HERBERT

Çev: *Erdal Alovera*

Mengeneci **77**
Nesneler **77**
Dünya Kalakaldığında **77**
Kitaplıkta **78**
Dil **78**
Fil **79**
Melek Olmasın da **79**
İmparator **80**
Mitoloji'den **80**
İlgün **81**
Korkumuz **82**
Yağmur **84**
Nesne Alıştırmaları'ndan **85**

BORIS PASTERNAK

Çev: *Azer Yaran*

İblisin Anısına **89**
Gün Ağarıyor **89**
Kör İnançtan **90**
Bahar Yağmuru **91**
Şiirin Belirlenmesi **92**
Yaratıcılığın Belirlenmesi **93**
Ardıl **93**
Vorabyevi Gori **94**
Bozkır **95**
Bunaltıcı Tan **96**

YVES BONNEFOY

Çev: *Oktay Rifat, Samih Rifat*

Douve'un Devinimi ve Durgunluğu
Tiyatro **100**

JOHANNES POETHEN

Çev: Yüksel Pazarkaya

Ayasofya'nın Martıları **107**

Bu Sözler de **112**

CARLOS DRUMMOND DE ANDRADE

Çev: Cevat Çapan

Eski Zaman Hatırası **117**

Öldürme Kendini **117**

Yedi Yüzlü Şiir **118**

Dünyayı Taşıyor Omuzların **119**

Redingotlu Ölüler **120**

Fil **121**

Aile İçinde Yolculuk **124**

PAUL CELAN

Çev: Ahmet Cema

Paul Eluard'ın Anısına **129**

Mum Işığı **130**

Dalgalar **131**

Geç ve Derin **132**

Gecenin Yarısı **133**

Bütün Bir Hayat **134**

Asya'daki Bir Kardeşe **135**

Kristal **135**

Bu Akşamda... **135**

VITEZSLAV NEZVAL

Çev: Erdal Alovera

Yağmur Parmaklı Prag **137**

Eski Yahudi Gettosundaki Saat **140**

Kuleler Kenti **140**

Prag'ın Çanları **142**

REIN BLOEM

Çev: Ülkü Tamer

Giacometti **145**

Bosch **146**

Carpaccio **147**

Courbet **147**

Tol-Coat **148**

Direnme Yolu **149**

Kum Köyü **151**

Kışot **152**

TOMAS TRANSTRÖMER

Çev: Cevat Çapan

- Kara Dağlar **155**
Tarih Üstüne **155**
Schubertiana **157**
Kuzeyde Bir Sanatçı **160**
Yol **161**
Kyrie **162**
Damların Üzerinde Şarkı Söyleyerek
Uyuyan Adam **162**

WILLIAM STAFFORD

Çev: Kübra Ataman, Ali Çeviker

- Öykümüz **164**
Jack London **164**
Geyik **165**
Böğürtlen Zamanıdır **165**
Nevada'dan Geçerken **166**
Ağıt Üzerine **166**
Büyük Fırtınadan Önce **167**
Kıyı Otlagındaki Yiğit Gökteşi **167**
Aklımdan Geçenler **168**
Bu Kitapta Bir Sayfa **168**
Şehirlerarası **169**
Karla, Fırtınayla Geçenler **169**

GUNTER GRASS

Çev: Kerem Çalışkan, Dilek Zaptçioğlu

- Bizimki **172**
Kasım Ülkesi **172**
Geç Günebakanlar **173**
Kıyamet **173**
Yapraksız **174**
İlk Arife Gününden Önce **175**
Plandışı **175**
Fırtına Uyarısı **176**
Gelen Kim? **177**
Kısa Hastalıktan Sonra **177**
Bitmeyen Yağmur **178**
Kale Yükseliyor **178**
Açık Havada **179**

PABLO NERUDA

Çev: Erdal Alover

- Siyah Göğüslü Kartal **181**

Magellan Ağaçkakanı **182**
Ekimcil **182**
Büyük Ak Balıkçıl **183**
Mavi-Beyaz Kırılma **183**
Siyah Boyunlu Kuğu **184**
And Akbabası **184**
Peru Pelikanı **185**
Benkuş **186**
Magellan Pengueni **188**

SUN AXELSON

Çev: Lütfü Özkök

Dünyadan **190**
Derken Yaşlı Bir Bulut Çekti Kılıcını **194**
Onlardan Sevdiğim Birine **195**

ROCCO SCOTELLARO

Çev: Cevat Çapan

Yalınayak Çocuklardır Menekşeler **198**
Katırcının Kızına **198**
Şehirli Sevgili **199**
Dolunay **199**
Kar **199**
Şiir ve Kaptan **200**
Bir Orman Kuşuyum Ben **201**
Ekonomi Dersleri **201**
Ev **201**
Seni Bizden Bir Buğday Başağı Gibi
Çaldılar **202**
Her Zaman Yenidir Şafak **203**
Akşam **204**
Güneş Sonra Doğar **205**

FRIEDRICH J. H. HÖLDERLIN

Çev: Ahmet Cemal

Kış **206**
Yaz **206**
İnanç **207**
Manzara **207**
Dostluk **208**
Kış **208**
Yaşamın Yücesi **209**
Bir Çocuğun Doğumu Üzerine **210**
Ün **210**
İnsanoğlu **211**

Günlerin Hepsine En Güzel Demez **211**
Yaz **211**

H.D.

Çev: Güven Turan

Şair **214**
Kum Uyurları **219**
Akşam **220**
Deniz Haşhaşları **220**
Deniz Menekşesi **221**

EMMANUEL HOCQUARD

Çev: Hüseyin Baş

Üzünç Şiirleri **223**
Masalar Kuramı **228**

TARJEI VESAAS

Çev: Orhan Tekelioğlu

Kayadaki Yolu Yılanın **233**
Yaşayanlar **233**
Sen ve Ben Suskun **234**
Haziran **234**
Dizlerin, Dizlerim **235**
Kıyıdaki Kayık **235**
Kayıkta **236**
Tekne **237**
Alev Kuşu **238**
Kuş **238**
Kapının Eşiğinden **239**
Davet **239**
Ölü Deniz **240**
Kar Ormanında At Süren Çocuk **241**
Gel, Çevir Sayfamı **242**
Evdeki Tepeler **242**

PIERRE REVERDY

Çev: Halil Gökhan

Main-Morte **246**
Gece **248**
Kadran **249**
Maskesiz **249**
Yol **249**
Baharın Bollukları **250**
Yitik Baş **251**
Nöbetçiler **252**
Yüzü ve Tersî **252**

Incognito **253**
Yolcu ve Gölgesi **253**

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

1993 yılında önce *Cumhuriyet* gazetesinin ekinde, daha sonra da Kitap dergisinde Şiir Atlası başlığı altında yayımlanmaya başlayan bu çeviri şiirler 1999 yılının sonunda 7 ciltlik zengin bir dünya şiiri antolojisine dönüştü. Bu yedi ciltte büyük çoğunluğu yirminci yüzyılda yaşamış 70 ülkeden 297 şairin 2000 şiiri 114 çevirmenin çabasıyla bir araya getirilmiş oldu.

Bu 7 ciltte çevirilerini okuyacağınız şair ve şiirlerin seçiminde ilk kaygı günümüz dünya şiirinin Türkiye’de henüz bilinmeyen örneklerini günlük bir gazetenin aracılığıyla geniş bir okur kitlesine ulaştırmaktı. Bunu yaparken değişik ciltlerin önsözlerinde belirttiğim gibi herhangi sistematik bir yöntem benimsenmedi.

Böyle bir girişim ancak şiir seven çevirmenlerin katkılarıyla gerçekleşebilirdi. Sağolsunlar bu imeceye yüzden fazla çevirmen gönüllü olarak katıldılar. İlk yayın döneminde çevirileri çeşitli ressamların çizgileri ve renkleriyle zenginleştirmeyi de denemiştik. Ne yazık ki, üçüncü yıldan sonra yayımlanan ciltlerde elde olmayan nedenlerle bu desteği sürdüremedik. Gene de yedi yıl boyunca her hafta elden geldiğince yeni çeviriler yayımlama işini hemen hemen hiç aksatmadan başardık. Böylece Çin’den Peru’ya uzanan bu coğrafyada aralarında W.B. Yeats, Apollinaire, Wallace Stevens, Aragon, Pablo Neruda, Yves Bonnefoy, Boris Pasternak, W. H. Auden, Thomas Tranströmer, Seamus Heaney, Fernando Pessoa ve daha nice önemli ve ünlü şairlerle birlikte adları ülkemizde henüz duyulmamış birçok değerli şairin yapıtlarının bir bölümünü tanıtmış olduk. Bu arada Fransa’dan, İrlanda’dan, Por-

tekiz'den ve İspanya'dan Türkiye'ye gelip kolektif çeviri seminerine katılan 10 çağdaş şairle gerçekleşen çalışmaların ürünleri de bu ilginç antolojide yer aldı.

Yedi yıldır süren bu çeviri serüveninin sonunda elinizde günahı sevabıyla yedi ciltlik bir Dünya şiiri antolojisi var. Bu Don Kişotça girişim başta şair çevirmen arkadaşların çabaları ve Cumhuriyet Gazetesi, Mitoş, Yapı Kredi ve Kavram yayınlarının destekleriyle gerçekleşti. Adı geçen bu kurumlardaki bütün sorumlu arkadaşlara katkıları için yürekten teşekkürler.

Cevat Çapan

ELENI VAKALO

Çeviren: Cevat Çapan

Çağdaş Yunan şiirinin ünlü ustalarından Eleni Vakalo İstanbullu bir babayla adalı bir annenin kızı. 1921'de Atina'da doğmuş. Atina Üniversitesi'nde arkeoloji, Paris'te estetik ve sanat tarihi okumuş. Atina'ya döndükten sonra birçok dergi ve gazetelerde sanat eleştirmenliği yapmış, Güzel Sanatlar Okulu'nda sanat tarihi dersleri vermiş. Annesiyle babasının geldikleri yerlerin şiirini etkilediği kanısında. Eleni Vakalo'yu edebiyat dünyasına Elitis tanıtmış. Önceleri ülkesindeki öbür gerçeküstücü şairlerle birlikte adını duyuran şair, sonraları yazdığı "metafiziksel" şiirlerle geleneksel şiir okurlarını epeyce şaşırtmış. Buradaki çevirilerin alındığı Soyağacı başlığı altındaki şiir dizisi Vakalo'nun şiiri, hayatın sonu gelmeyen bir uzantısı olarak görmesinin örnekleridir. Bu şiirlere konu olan geçmiş olaylar gelecekte yeni yorumlara, şiirsel açıdan yeni bakış açılara açık yaşantı birikimleridir. Bu anlayış, Vakalo'nun "Her şiir bir yolculuktur," tanımına da uymaktadır.

SOYAĞACI'NDAN

Bir serçeye bakarken bana öyle geldi ki
Çoğu zaman hız.a kaçan küçük külrengi bir
fareye benzer serçe, pek farklı değildir ondan;
fare de çeviktir, güzeldir üstelik biz ondan
korksak da; bu yüzden göremeyiz farelerin ne
kadar kuşlara benzediklerini.

Demek istiyorum ki,
Tanıdığımız başka insanlar hatırladığı zaman
çoğalır duygularımız
Gene de,
İncinmiş bir kuş daha da kırılgan mıdır
Uyurken kucaklanmış bir kadın gibi?

Soyağacı

Babamın babasından
Aynı adı aldım, küçük bir ada olan
Nisulo'da oturan dalgıç dedemden

Kuşlar havada ikişer ikişer oynastıkları
andakinden daha hızlı uçamazlar
Ya da hani dallara konarlar da, onları
göremezsiniz
Sonra nasıl bir anda havalanırlar
ve kanat çırpırlar

İncinmiş bir kuş daha kırılgan mıdır
bundan?

Hiç görmediğim dedem zaman zaman ak sakalı
uzayıp göğsünden çıkan ak kıllar ayaklarına
kadar uzayınca daha da tuhaflaşmış

Bir dalgaya benzermiş herhalde, çünkü
söylediklerine göre, dalgıçmış gençliğinde,
ama sakalından sarkan küçük çocukları da
varmış; bu haliyle de daha çok bir asma çardağına
benzermiş

Ama değişir de çocukları olan bir fok
balığına dönerse, bir gün onu kumsala uzanmış
dinlenirken de görebilirmişiz

Kadınlar İçin Bir Dua

Bir şeyi görüp de ona karşı büyük bir sevgi
duyduğunuzda kendi kendinize söylenirsiniz:

Duvardaki lambayı yakarken boyum uzadı
Mezara mum dikerken boyum kısaldı

Mayıs

Otların içinde kertenkele

Yazın, daha önce sepetimi bıraktığım yerde,
gölge bir yer vardı, aileler çoluk çocuk
serilir otururlardı orada. Biri ellerini başının
arkasında kavuşturur, birkaç kız ya da kadın
ayaklarını uzatıp başlarını kollarına
dayarlar, sonra duruşlarını değiştirip
dirseklerine yaslanırlar, bu da onların ne kadar yumuşak
bir görünüşleri olduğunu ortaya çıkarırdı.
Arada bir de ayağa kalkarlardı ve o kadar hoş bir şeydi ki
onların ta
deniz kıyısına kadar
koşup sonra dönmelerini seyretmek.

Mayıs

Her yerde kuş cıvıltıları
Ve ne büyük bir mutluluk onları görmek.

Kurt Kanunu

Bir gün kurdun biri peşine düştüğü kuzuyu
yitirmiş
Bu arada kurt sürüsü açlıktan
Sancılar içinde kıvranıyormuş
Küçük kuzu tehlikeden uzak
Ağılda gizlenirken
Kurtlar gelip beklemeye başlamışlar avdan
paylarını almak için
Kurt töresine göre
Yüz kızartıcı bir suçmuş
Açken avını avlayamamak
Bu yüzden avını yitiren kurtla ilgili
Şu acımasız karara varmış kurt tayfası
Kuzunun yerine onu yiyeceklermiş
Hak yerini böyle bulur, yitirdiğini ödersin
Kurtlar da bu kanuna uyar
Kurtlar kurttur çünkü, duyuyor musun beni, kuzucuk?

Biz, ötekilerden daha genç olan kızlar, her akşam
en son evden ötelere uzanan yolda kol kola yürüyüşe
çıkardık, bir tepeye tırmanıp ağaçların altında otururduk.

Gün batmadan kadınlar kapılarının önlerine su
serperler, ortalığı serinletirlerdi. Ama daha sonra
herşey değişir, biz oraya döndüğümüzde, güneş
batarken toprak kızarır, sonra ay gibi sararırdı.

Derken, kızlardan bazıları daha önden yürür
ve başka bir dünyadanmışlar gibi şarkı söylerdi;

nasıl da kaptırırlardı kendilerini o şarkılara
ve böylece dönerdik biz de evlerimize büyülenmişcesine

Komşumuzun avcı olduğunu, akşamları
eve döndüğünde çantasında kuşlar
olduğunu ve sabahları evden çıkarken
vahşi hayvanlardan korktuğunu söylesek mi?

Diyelim ki, bizim avcı dediğimiz komşumuz
uyanığın biriydi. Azığını gizler, etini
dişleriyle kazarak ağla gömer, kuşları çantasında
saklardı.

Sonra bir kapana kısırdığı sağ bacağıyla
sekerek yürürdü.

Köpeği de av köpeği filan değildi.

Diyeceğim şu bizim avcı komşumuz senin,
benim gibi,

Yufka yüreklinin biriydi.

Babamın doğum günü akşamı büyük bir şölen
vereceğiz bütün o eski tabaklar, kırmızı ve
beyaz şarap dolu kadehler ve bizim evdeki
kadınların dediği gibi zevkle dikilmiş giysilerle.

Bu şiirdeki avcı da gelecek, sanırım keklik
getirecek bize, ama üzgün bir sakat değil, önce
bir ayağı, sonra öbür ayağı üzerinde zıplayan
soytarılar gibi neşeli bir sakat olacak. Gelir
gelmez de, uçun diyecek kekliklere, keklikler de
hemen uçacak çantasından, ama önceden pişirilmiş
keklikler de olacak sofrada.

Başka şeylerle birlikte meyva da koyacağız
masaya; bunlardan bazıları yuvarlanıp gidecek,
bazıları yere bile düşecek; çocuklar da
arkalarından atlayacaklar onları toplamak için. Öyle bir
kalabalık işte. Durun bakalım, yuvarlak olmayan
meyvalar da aklımıza geliyor mu hiç meyva deyince?

Soyağacı

Üç ırmak akardı babamın büyük tutkusundan:
kıyısında ineklerle öküzlerin otladığı bir süt
ırmağıydı birincisi; şarap kaynayan ikinci ırmağın
kıyısında ellerinde kadehlerle oturan adamlar
kahkaha atarlardı; zamanın başlangıcından beri
yazılı olan üçüncüsü ise bir kan ve gözyaşı
ırmağıydı.

Annem teninin titrediği ve kendisinin
günden güne değiştiği o yaşa gelince –

Ondaki bu son güzelliği görmek daha da
dokunurdu insana.

O zaman bahçeleri dolduran Mayıs gülleri
de duygulandırırdu bizi.

Babam bundan daha fazla sevemezdi annemi,
bu yüzden de acı çekmeye başlamıştı.

Gül

Tek bir gül
Süsler bir evi
O tek gülü de
Annem koparır

Dışarı Bırakılmayan Çocukların Şarkıları

Bazen de hastalanır çocuklar; bunu, yatakta
küçük, gizli bir alev yanıyor, sözünden daha iyi ne
anlatabilir?

Odanın dışındaki büyükler kulak kesilmiş, arka
ayakları üzerinde susta duran köpekler gibi,
dışarıdaki o sakatlar ve dilenciler gibi öyle dilenirler
ve çocuğun iyileşmesini beklerler.

Ateşe atılmış yeşil bir daldır çocuk; çatırdamıyor, kırılmıyorsa, korkmayın; ona bir şeycikler olmaz.

Kıyıya yıkanmaya giden kadınlar fazla acele etmezler, çevrede kimseler olmasın diye ancak öğleye doğru gelirlerdi oraya.

Önce genç kızlar daldı suya, ötekiler onlardan sonra. Ve hatırladığım o bluzları hâlâ üstlerinde ne güzel dalgalanırlardı içleri iyice suyla doluncaya kadar.

Çabucak üşüdükleri için önce kıyıda oynarlardı bir süre. Sonra içlerinden birini suya sürüklerdi birisi, bir başkası da gelip ona sarılır, itmesinler diye tutardı. Sonra hepsi birer birer kendi düşlerine daldı.

Yıkamak için o uzun saçlarını çözerlerdi bazen ve birinin bol gelen kolu omuzundan sıyrılıp belki de memelerinden biri görünürse, yanbaşındaki bir arkadaşı gelir, bir avucuyla onun başından aşağı su döker, öbür eliyle de arkadaşının açılan göğsünü örtmeye çalışırdı.

Ninemin odasında bir karyola vardı. Ninem dedemin ölümünden sonra yıllarca onu da sürükleyerek tırmanıp indi o karyoladan. Oysa dedemi hiç görmedim ninemin karyolasını tırmanırken. Hem kendisi mezarında şimdi.

Gündüzleri kadınların oynadıkları aynı kıyıya geceleri delikanlılarla genç kızlar inerler, deniz kıyısında dolaşırlardı; özellikle dolunay olduğu gecelerde arkalarında öyle bir ışık çizgisi belirirdi ki, onların yürüyüşlerine bakıp sanki dolaşan ruhlar biçim almış, başka bir dünyadan bizim dünyamıza geliyorlarmış sanırdınız.

HENRIK NORDBRANDT

Çeviren: Murat Alpar

Aşağıda şiirlerinden bir seçme sunduğumuz Henrik Nordbrandt Türkiye'deki şiirseverlerin yabancı olmadıkları Danimarkalı bir şair. 1945'te Kopenhag'da doğmuş, üniversitede Doğu dilleri bölümünde Arapça, Türkçe, Çince okumuş. Danimarka'da birçok edebiyat ödülü alan Nordbrandt'a 1990'da da "Küçük Nobel Ödülü" olarak tanımlanan İsveç Akademi Ödülü verilmiş. 1991'de Uluslararası İstanbul Poesiumu'na katılan ve orada düzgün bir Türkçeyle konuşup şiirler okuyan Danimarkalı şairin dilimize Ergin Koparan'ın çevirdiği *Çevre* ve Murat Alpar'ın çevirdiği *Aşk Şiiridir Büttün Şiirler* başlıklı iki kitabı var. Buradaki şiirleri çeviren Murat Alpar, Nordbrandt'ı şöyle tanıtıyor: "Danimarka iklimine, tekdüze solgun renklerine dayanamadığını söyleyen Nordbrandt ülkesini bırakıp, kendisi için de, şiiri için de kesinlikle gereken keskin ışığın, canlı renklerin bulunduğu o düşler ülkesini aramaya çıkmıştır. Bu bağlamda kendi şöyle diyor: 'Türkiye'yi, Yunanistan'ı, Ege Denizi'ni bulgulamak yaşamımda çok önemli bir olaydır.' O günden beri de Ege-Akdeniz yöresinin çeşitli yerlerinde yaşamakta, ancak gerektiğinde, o da kısa sürelerle, Danimarka'ya gitmektedir."

YAKARIŞ

Sevmiş olduğumuz ne varsa hepsi adına yalvarıyorum sana.

– İçimizde anlatılamaz bir erinç ve dağların gerisinde ne olduğunu bilmemenin verdiği bir mutlulukla – daha önce adını bile duymadığımız yabancı limanlarla uyandığımız o yaz sabahları adına.

Çöller ve ilginç gömme törenlerinin yakınlığını fısıldayan bir baharat kokusuyla dolu meltemlerin estiği o yabancı limanlar adına yalvarıyorum sana.

Tayfaların tam anlayamadığımız bir dilde betimlediği o batmış kentlerin gözlerimizden bir türlü akmayan altın göz yaşları olup bizi ezdiği Akdeniz geceleri adına yalvarıyorum sana. Yalvarıyorum sana, geceleri kayıklarda konuşulan o birbirine karışmış güzel diller adına.

Yunanca'da taşlarla tanrıların, Arapça'da yıldızların adları ve Türkçe'deki çekim eklerinin tatlılığı adına yalvarıyorum sana.

Yalvarıyorum sana, Halikarnassos'un güneyindeki sualtı mağaralarını dolduran güneş ışığı adına. Kıbrıs ile KüçükAsya arasında, doğuya doğru yol alırken, geminin iskelesine çarpıp kırılan dalgalara vurmuş ikinci güneşi;

ve tahtını yitirmiş, çocuksuz sultanların sedef kakmalı yataklarda kurduğu düşler gibi pırıldayan o dalgalar adına yalvarıyorum sana. Yalvarıyorum sana, gecenin içinde yelkenler gibi açılıp, tayfaları çoktan ölmüş bir hayalet gemiyi yaralı çetecilerin saklandığı çiçek bahçelerine götüren çocuk yaşıta gelin olmuş kızların yatakları adına. Altın ve zümrüt kakmalı mücevher kutuları içinde ezilmiş narlar gibi kanayan çetecilerin o genç dulları, ve erkeklerin pazaryerlerinde tüfekleriyle havaya ateş

edip, açıklanamayan nedenlerle yüzleri mosmor kesilmiş
olarak
düşüp öldüğü Asya'nın o ağustos gecelerinde
on beş yaşındaki kızların kokusu adına yalvarıyorum sana.

Körkütük kafayı çekmiş yaşlı babaların
karasevdalı kızlarını kırık içki şişeleriyle öldürmek için
gecenin köründe geri geldikleri, sisli nehir ağızlarında
direkler üstüne yapılmış o harap evlerin kokusu
ve insanın akşam çıkıp sabah geri döndüğünde
yüz yıl daha yaşlanmış bulduğu o evler adına yalvarıyorum
sana.

Yalvarıyorum sana, karlı dağların eteklerinde,
çiçeklenen badem bahçeleri içindeki evler adına.
Çocukların uykusunu kaçırarak hiçbir anı
ve içimizde hiçbir acılık bırakmadan
çoktan yaşanıp bitmiş o aşklar gibi
çiçeklenen badem ağaçları adına yalvarıyorum sana.
Akşam sularında, pembe ve sarı kâğıttan yapılmış
uçurtmaları
menekşe rengi denizin önünde uçurtan çocuklar;
ve yabancı limanlarda bizi uyandırmış olan
o menekşe rengi denizler adına yalvarıyorum sana.

Yalvarıyorum sana sevmiş olduğumuz ne varsa hepsi
adına.

KARAYA ÇIKIŞ

Aradığım neydi tam bilmeksizin, inançsız ve haritasız
ve batan gemiler gibi akıntılarla sürüklenerek
bunca boşuna yolculuk, bunca kaçış girişiminden;
ve sözcüklerden başka bir varlığı kalmayınca da dek
gördüğüm her şeyi bunca kez betimlediğim
bunca boş söz ve bunca gereksiz yalandan sonra
gene birden her sözcüğü bir aşk ilanı gibi algılıyorum.

Ve tanımadığımız limanlarla büyülu adalara
bizi sığınmaya zorlasınlar diye
denizde fırtınalara söylediğimiz türküler gibi
türkü söylediği için bana, her sözcüğe tapıyorum.
Adları uğruna, ekmek, kara zeytin ve yedi dilde
şarap sözcüğü yüzünden hırpalandığımız o kentlere
tapıyorum
Tapıyorum o hiç görmediğimiz ülkelere, bize kendilerini
icat
ettirdikleri için.

Ateş gibi sıcak toprağa tapıyorum, beni dans ettirdiği için.
Kullanılmış maskelerime tapıyorum, beni güldürdükleri
için.
Önemsiz ölümüne tapıyorum, beni yaşamaya zorladığı için.

GİDEREK DAHA UZAK...

Giderek daha uzak, giderek daha ıssız bir yerden
ve yalnızca düşlerde görebilirim seni.
Sana yazsam, hava yakar mektuplarımı.
Karşılamaya gelsem seni, atım tökezler.

Yol boyunca aldığım yaralardan
başka bir şey değilim, sana ulaştığımda.
Gözlerinde yansıyan, bölünen ve bozulan
kendimden son ayrılıştan başka bir şey değilim.

Yolun iki yanında, gerideki dağları işaret eden,
yüzlerini beyaza boyamış iki kişi:
Sen, ağızlarından akan kanın.

ve ellerindeki bıçakların farkına varmadan,
sırtın bana dönük, geçerken yanlarından,
seslensem, eritir onları gözyaşların.

KARA SEVDA

“Svartsjuka” derler ona İsveç dilinde:

“Kara hastalık” diye çevrilebilir.

Türkçesi “karasevda”

iki sözcüğün bileşimidir:

Birinci sözcük “kara;”

İkinci sözcük “sevda;”

ki “güçlü tutku” anlamına gelir.

Ama şunu da belirtelim ki,

“sevda” sözcüğü,

Arapça “swad” sözünün

dişili, “sauda”dan

kırma bir sözcüktür;

ve işin hoş tarafı,

Arapçada

onun da anlamı “kara.”

Üstelik hiçbir filoloji

açıklayarak yok edemez

onun gösterdiği belirtileri;

hiçbir dil incelemesi özünü betimleyemez onun;

ve hiçbir şiir,

örneğin bu şiirdeki gibi

düzenlenmiş dizelerle,

ne uzak tutabilir,

ne daha az öldürücü,

daha az tehlikeli,

daha az tatlı

ve en önemlisi

ne kadar az kara

kılabilir onu.

FIRAT

Şu düz çatıların üzerinde gidip gelerek
ayışığında çarşafı kurumaya asanlar da
yeni yıkanmış çamaşır kokusuyla esrik,
böyle akşamlarda, çiçeklenen elma ağaçları
arasında bir yere tutturulmuş bir iğnenin
her şeyin uçup gitmesini önlediğini düşünmüş

ve neyin söylenemeyeceğini bilmenin acısını,
bulunmak isteğiyle yanıp tutuşan
bulununca da bulucusunun parmaklarını
yakan o benzersiz yöntemi içlerinde herhalde
duymuşlardır.

HASAT MEVSİMİNDE AY IŞIĞI

Sert geçti kış, bahar geç geldi, yaz ise kül
renkiydi.
Şimdi hasat mevsiminde, çocukluğumda
saklambaç oynadığım
alaca karanlık kayın ormanı üstünde, alçakta
ve kıpkızıl
duran aya doğru uçtuğunu görüyorum
yarasaların.
İspanyolca, Lehçe ve şüphesiz Almanca
konuşurmuş atalarım.
Bense çekip gitmeyi öğrendim
Danimarkaca'da.
Ve bir zaman sonra, bu şiiri yazdım Söğütözü
denen yerde.
Ankara'nın az dışında, bir otobüs durağında.

(İBN-İ BATUTA)

Aile ocağıdır, kalırsan ölen.
Ayaklarımın altına serdim dünyayı.
Adı anılmaya değer
başkentlerin hepsinde
gözlerim bağlı dolaşabilirim.
Herkes tanır beni. Ve nerdeyse
kendim bulmadan
öğrenmişti onlar bu dizeleri.
Ama bir ev var dünyada
o evde bir oda ve o odada
tam şafaktan önce, gene
uykusuz
uzanmış, bütün bunları
düşlediğim bir yatak.

DENİZ KIYISINDAKİ ANKARA

Yolculuktayken,
yolculuğa çıkmayı
düşündüğümde,
yolculuk da yanımda yolculuk
ediyor,
onun için hiçbir yere
varamıyorum.
Yolculuğun hem saati hem
kanatları var;
bir bilet satın aldığım
ya da geceyi
seve seve bir gömütlükte
geçirdiğimde,
hep ağırbaşlılıkla başını sallar.
Beni olduğu gibi, yedeğinde
sürüklendiğim yolculuğu da

başkalaştırdı yıllar.
Kim görse bizi, bakışlarıyla:
tuhaf bir çift diyor sanki.
Pek çok yerin adını biliyorsam da
hiçbir yere gitmedim daha,
diye yazmamı istiyor benden
yolculuk.
Ama yolcu dediğin yolunda
gerek;
bu yüzden kulak asmadan ona,
son bir kez daha gönlünü
etmek için
menekşeler denizinin
kıyısındaki
bu Ankara'yı

bırakıp gidiyorum.

ÇİZMELİ KEDİ

al çizmelerinle sen
karşı konulamaz
bir çizmeli kedisin

papatyalarla süslüyorum
senin alnını
devedikenleri doluyorum
bıyıklarına
başdöndüren haşhaşla
besliyorum seni

ey-bıçkıdan yeni çıkmış
kol ve bacaklarımda
kök salan devetabanı
ey-göğsümde

doyumsuz bir nakarat
yaratan kedi pençesi

lıkır lıkır içiyorum
o al çizmelerinden
birlikte kalacağımız
o yad elleri

KAVAKLIDERE

Dolunay ile kavaklar arasında.
“Arasında” ile “ile” arasında.
Ben ile başka yer arasında.
Alev ile pervane arasında.

Dağlar bir yanı oluşturuyor,
ova bir başka yanı.
Az ileride bir köpek havlıyor
üçüncü yanda.
Ayışığı ile yıkanıyor geniş
caddeler.
ayakkabı kutuları ve
demirlemiş gemiler.

ESKİ TEKERLEME

Ağaçlar yüzünden ormanı
göremezsın,
karanlıkları yüzünden ağaçları.
Yağmuru göremezsın,
ağaçların karanlık
tepelerini ağırlaştıran yağmur
suyu yüzünden.

Eski bir tekerlemedir bu:
Ormanda üç kızıoğlan kız
varmış.
İçlerinden âşık olanı ölmüş
ilkin.
Ötekiler daha sonra ölmüşler.

Yaz yüzünden güneş
göremezsın,
ağaçların ağırlaşmış
tepelerindeki
karanlık yüzünden yazı.
Gecenin içinde fısıldar ağaçlar,
ölülerle yaşayanlar üstüne
dallarını uzatırlar.
her dili konuşurlar bir tek
sözcükle.

Eski bir tekerlemedir bu:
At sırtında üç atlı varmış.
İçlerinden bir sunguru olanı
ölmüş ilkin.
Ötekiler daha sonra ölmüşler.

MIROSLAV HOLUB

Çeviren: Güven Turan

Ünlü Çek şairi Miroslav Holub, 1923'te doğmuş. Babası demiryolu işçisi, annesi ise dil öğretmeniymiş. Şiir yazmaya bir bilimadamı olarak laboratuvar araştırmalarıyla birlikte otuz yaşında başlamış. Buradaki şiirlerin çevirmeni Güven Turan, edebiyat dünyasındaki ender iki kimlikli şairlerden biri olarak tanınıyor Holub'u ve onun uluslararası üne sahip bir patolog olduğunu açıklıyor. Belki de bu iki farklı kimlik Holub'un şiirlerindeki duygu ile kara-alay, bilim ile lirizmin iç içe oluşmasını sağlamıştır. "Ben daha çok şiirden etkilenmemiş kişiler için yazarım şiirlerimi" diyen şair, gelenekleri dışlayan, ama öte yandan da deney adına deney yapmayan bir şiir diliyle çıkıyor karşımıza. Holub'a göre bilimsel yöntemle sanatsal yöntem arasında derin bir ayrım yok. Her ikisi için de sınırsız bir yaratıcılık ve sınırsız bir özgürlük gerekli. Bilim hem kuramsal, hem deneyseldir. Sanatsal yalnızca deneyse olmalı. Güven Turan'ın belirttiği gibi, Holub'un şiir dünyasını *İşin Özü* adlı şiirindeki şu dizeler çok iyi özetlemektedir.

"Her şeyde şiir vardır. / Bu en büyük / karşı çıkma-
dır şiire."

GECE BELALARI

Fırtına
çıldırdı karanlıkta.
Açıldı zindan hücreleri.

Mahkûm suçsuzlar
bastı üstüne atlama kulesinin. Ardından
üçlü burgu dalışı
küçük bebek Decalogue
boğulurken bir kıyıda
tünel suları
gök gürültüleriyle sürükledi
çiçekleri bir mezardan.

Topuğumuz takıldı travertenlere,
bakıp kaldık kaçkın karanlığa,
sadece her zaman görünür onlar
görebilir bizi oysa.

Yalvaç Çalkas, hiç düşünmeden,
kategorik olarak istedi yanmışların
bir daha yakılarak idamını, uysalca mızıldarken,
çok parlak olmayan defne taş ile ödüllendirilmişler
asansöre binmişlerdi
şehirler yanarken ve boğulurken ufkun ötesinde
ve havaalanı kaydını tutarken
tarihsel yanılığların.

Ve erkenden, şafakta
yanan bir uçakta, infilak etmeden önce,
küçük bir çocuk yürüdü koltuklar arasında ve dedi ki
Gelmedik mi daha anne?

YÜCE ATALARIMIZ

Geceleyin
siluetleri çizildi
hoş göğ
Truva atları taburu gibi.
Fısıltıları yükseldi kuyulardaki
canlı gibi duran sulardan.

Gün doğunca ama
çatlayan bir yumurta gibi,
ve elleri coplu koca koca adamlar doğunca
ve analar kanayınca oluk oluk

kelebeklere dönüştüler
kanatlarının yerinde lahana yaprağı olan
sislerden yoğunlaşıp pelteleşerek
solup, bebek çizgileriyle,

belli belirsiz görülen elleri
titrerken,

unuttular soluk bile almayı
ve korktular söylemeye bir tek
anlaşılır sözcük bile.

Neyse,
biz daha fazla gen aldık virüslerden,
onların bizden aldıklarından.

Hiç güçleri yok.
Ve biz gücü olmalıyız
hiç gücü olmayanların.

GİZLİLİK

Sokak sanıyorsun ya,
kolsuz bir yen sadece.

Mutluluk sanıyorsun ya,
çınlaması bir telefonun
boş bir odada.

Sen uyku sanıyorsun ya,
brokar bir kutuda nöronların
bitmek bilmez eğilip bükülmesi.

Sen bir öykü sanıyorsun ya,
bir çağrı sadece.

Ve orada yağmurların kaynağında, oturur
tavuk başlı bir yargıç,
feylesofların tabaklanmış derisinden bir
koltukta,
sinek pislikli bir ayla içinde,
bir feryad figana dönüşmüş müzikte,
loşlaşan ışıktaki
elektroşokta.

- - - Gizlilik amaçlıdır bütün bunlar - - -

Yağmurların kaynağında oturur
tavuk başlı bir yargıç

Tutar
karanlığın hükümdarlık küresini elinde,
İçinde de
bir başka küre vardır
Yarı gölgelerden yapılmış.

BAŞKA NE

Ne yapılabilir başka
bir sopa alıp

**içimizden kovmayıp da
küçük köpeği?**

**Korkudan diken diken ensesi
bir duvara sokulmuş,
girip pusmuş evcil burçlar kuşağına,
topallar,
kan gelir burnundan.**

**Elinizden yemek bile yer
ama iş işten geçmiştir artık.**

**Başka nedir
şiiir
içimizdeki
o küçük köpeği öldürmekten?**

**Ve dört yandan havlamaları, havlamaları
sinirli sinirli havlamaları
kedilerin.**

1751

**O yıl Diderot yayınlamaya başladı Ansiklopedi'sini
ve ilk akıl hastanesi kuruldu Londra'da.**

**Böylece başladı sayım, akılları ayırma,
saklanan sözcüklerin peçesi ardına, delilerden,
kendi gövdelerinin tüylerini yolan
Şairler tel cambazlığını öğrendi.**

**Ve emin olmak için, yarım akıllı işgüzarlar
başladı normalliğin ne olduğunu anlatan talimnameler
yayınına.**

AKŞAM YEMEĞİ

Bitir bakalım çorbanı, kocaman olacaksın.
Bitir şu çorbayı, oynayıp durma!
Yoksa büyüyemezsin, ufacık kalırsın.
Kabahatli de sen olursun.
İş bu noktaya gelince, şehirler ve ülkeler büyümezlerse
suçlu kendileridir

Küçük kasabaları suçluyorum büyük şehirler olmadılar
diye.

Kabahat kendilerinde.
Küçük ülkeleri suçluyorum güçlü olmadılar diye.
Kabahat kendilerinde.

Küçük ülkeleri suçluyorum...
I blame little nations...
Accuso le piccole nazioni...
Ich beschuldige die kleinen Nationen...
J'accuse les petite nations...
Haydi yut şu çorbayı, buz gibi olmadan.

GÖRECELİK KURAMI ÜZERİNE KISA DÜŞÜNCELER

Albert Einstein, tartışırken –
(bilgi, ne söyleyeceğini
bilmektir)– tartışırken
Paul Valery ile,
sorulduğunda:

Bay Einstein, düşüncelerinizi
ne yaparsınız? Yazar mısınız
gelir gelmez? Yoksa bekler misiniz
akşama kadar? Sabaha kadar ya da?

Yanıtladı Albert Einstein:
Monsieur Valery, bizim işte
öyle enderdir ki fikir
birini yakalasan ya hani
hiç unutmazsın bir daha

Bir yıl sonra bile.

UNITED 1011 SEFER SAYILI UÇAK

Megapolis geride kaldı
yutuldu havada. Geride sadece
bir iki kule, milyonların uğultusu,
Coney Island kumsalında deniz kabukları
ve senin kendini usulca veren gövden
fırtınalar içinde
adına sabah denilen.

On bir bin metre yükseklikte
yanıtın: Evet,
evet, seni seviyorum.
Sonra yandı
Kemerlerinizi Bağlayın ve B737
yumuşacık inişe geçti.

Aslında, elbette, kaldı
sonsuz beyaz kutusunda göğün
bir sözün iğnesine takılı bir kelebek gibi.

Öyle ya nereye varabiliriz
aşk daha güçlü olmasa şiirden
ve şiir aşktan?

KAPI

Git, kapıyı aç.
Belki dışarda
bir ağaç, ya da bir orman,
bir bahçe,
ya da büyük bir kent var.

Git, kapıyı aç.
Belki ortalığı eşleyen bir köpek.
Belki bir yüz göreceksin,
ya da bir göz,
ya da bir resmi
bir resmin.

Git, kapıyı aç.
Sis varsa,
kalkacak.

Git, kapıyı aç.
Sadece karanlık varsa bile
tıkırdayan,
sadece boş bir yel
varsa bile,
sadece
hiçbir şey
varsa bile
git, kapıyı aç.

Hiç olmazsa
bir hava girer
içeriye.

CENAZE TÖRENLERİ

Çehov'un cesedi
Badewciler'den Moskova'ya
üzerinde büyük harflerle
İSTİRİDYE yazılı
bir vagonla
yollanmış.

Gorki gizlememiş öfkesini.

Cenaze törenine Şalpayin'le gitmiş
ve askerî bandonun arkasında
katılmışlar cenaze alayına.
Oysa Mançurya'da öldürülen
General Keller'in cenazesiymiş bu.

Gorki bu yanlışlıktan duyduğu üzüntüyü
gizlememiş.

Ama istiridyelerin ne suçu var?

Buza yatırılmış şairler
(kendi alkolünde yüzen
ve limon dilimleriyle çevrili),
kabuklarından ayıklanmış
(maydonoz, sarmısak, zeytinyağ, nane;
ızgara),

Öyle ya, neden bunca öfke.

Genelkurmay'ın vişne bahçeleri,
küçük rütbelerin martıları,
apoletlerle ilgili kasvetli komediler,
piyade ayıların pes sesleri

anlaşılan, ancak yıllar sonra
öğrenmiş Gorki
duygularını biraz gizleyebilmeyi.

Çeviren: Cevat Çapan

INGEBORG BACHMANN

Çeviren: Ahmet Cemal

Avusturyalı şair ve yazar. Yoluna felsefeyle başladı. 1953'te çıkan ilk şiir kitabı *Ertelenmiş Zaman*, Avrupa şiirine yeni bir soluk getirdi. Daha sonraki şiirleri, *Büyük Ayının Çağrısı* adlı kitapta toplandı. Tarihin yazdığı büyük savaşların kaynağı olarak günlük yaşamda, insandan insana yaşanan savaşlar, her köşe başında rastlanabilecek kişisel yıkımlar, vurucu, delici ya da kesici silahları gereksinmeyen, "ruhsal" cinayetler – bütün bunlar, Bachmann'ın şiirleri kadar, öykülerinin, radyo oyunlarının ve bitirebildiği tek romanı *Malina*'nın da konusunu oluşturdu. Ingeborg Bachmann, 1973 yılında Roma'daki evinde, kimilerine göre "kazara", kimilerine göre de "bilinerek" aşırı uyku hapi aldıktan sonra, elinden düşen sigaradan çıkan yangında öldü. Ölümünden kısa süre önce, bir röportajda, faşizmin kaynağı sorulduğunda, Bachmann şu yanıtı vermişti: "Faşizm, iki insan arasındaki ilişkide başlar..."

KARANLIK ŞARKILAR

Ben de Orpheus gibi alıyorum şimdi
hayatın tellerinde ölümün ezgisini
ve ne varsa söyleyebileceğim güzelliğine
yeryüzünün, bir de cennetin efendisi gözlerinin,
karanlık şarkılar yalnızca.

Unutma, sen de ansızın
hani o sabah, kurumamışken daha
dşeğin çiğ yağmurlarından ve karanfil
uyurken henüz yüreğinin üstünde,
görmüştün o karanlık nehri
akıp giderken senin kıyılarından.

Gerip suskunluğun tellerini
akan kanın dalgalarına,
ses veren yüreğine sarılmıştım.
Ardından bir tutam saçın, gölgelerde
dnşvermişti gecenin saçlarına
karanlığın o kapkara taneleri
kar gibi yağarken yüzüne.

Ve bir paran değilim ne yazık ki.
Yakındır şimdi yapabildiğimiz, yalnızca.

Orpheus gibi, ben de biliyorum artık
hayatın asla ayrılmadığını ölümden,
şimdi ben, maviliklerinde yzmekteyim
sonsuza değin kapanmış gözlerinin.

Gelecek bir şey yok artık.

Bir daha ilkbahar olmayacak.
Herkes kehanetidir bin yıllık takvimlerin.

Ama yaz ve hani derler ya,
“yazdan kalma” diye, onlar da
olmayacak artık hiçbir şey gelmeyecek.

Asla ağlamamalısın,
der bir şarkı.

Onun dışında
bir şey
diyen
kimse yok.

GİDİYORUZ, TOZLANMIŞ YÜREKLERİMİZLE

Gidiyoruz, tozlanmış ve onca yitirdikten
nicedir katılaşmış yüreklerimizle.
Mesele yalnız bizi dinlememeleri değil,
sağırlaşmışlar da üstelik, tozlanmış
inlemeleri duyup yakınamayacak kadar.

Şarkı söylüyoruz, ezgi yüreğimizde.
Hiç duyulmamış oradan çıkabildiği.
Yalnız arada bilenlere rastlanırmış:
Tutan olmamıştı bizi, kalalım diye.

Duruyoruz. Paydos artık ağırdan yürümeye.
Yoksa işin sonu da kalmayacak.
Ve Tanrıya çeviriyoruz gözlerimizi:
Alinterimizin karşılığıdır ayrılık!

İNSANSIZ

Bulutlardan örülü ilençli bir saray,
içinde sürüklendiğimiz...
Belki kaç gökyüzünden geçmişizdir
böyle donuk gözlerle, kim bilir?
Yani bizler, zaman sürgünleri ve
topraklarından kovulmuş, bizler
yersiz yurtsuz gece uçucuları.

Tanrının da yanından geçtik belki,
ve köpüklerle uçtuğumuzdan, görmeksizin
ve sürdürdüğümüzden tohum saçmayı, daha
nice karanlık kuşaklarca yaşayalım diye,
suçlu gibiyizdir şimdi, kim bilir?

Belki yıllar var ki, ölmekteyiz.
Sürekli yükselmekte bulutlarımız.
İncelen havada ellerimiz şimdiden yitik,
ya artık sesimiz ve soluğumuz da kesildiğinde,
son anlarımıza mı kalacak ilençler?

AÇILMIŞTI LİMANLAR

Açılmıştı limanlar artık. Bindik gemilere,
yelkenler fora, düşler fırlatılmış küpeşteden,
dizlerimizde zincirler, bir gülüş saçlarımızda,
kavuştu diye küreklerimiz suya tanrıdan önce.

Küreklerimiz vurup tanrının küreklerini, yardı dalgaları;
gün önümüzdeydi ve arkada kalmıştı geceler,
yükseklerdeydi artık yıldızımız, ötekiler batarken,
dışarda sessiz bir fırtına, içimizde büyüyen bir yumruk.

Ne zaman ki başladı bu yağmur, kulak kesildik yeniden;
mızraklardı yağın ve melekler, dikmişlerdi
karanlık gözlerimize daha da karanlık bakışlarını.
Yıkılıp kalmıştık. Derken armamız yükseldi:

Kanlı bir haç ve yüreğin ortasında ondan büyük bir gemi.

ERTELENMİŞ ZAMAN

Daha çetin günler gelmekte.
Bir zaman ki, geri çağrılmak üzere
ertelenmiş, görünüyor şimdi ufukta.
Bağlamalısın artık neredeyse pabuçlarını,
köpekleri de kovmalısın toplanma yerlerine.
Çünkü balıkların barsakları
buz kesmiş rüzgâr altında.
Yoksul bir ışık vermekte kandiller.
Bakışların bir hayalet olmuş sisler denizinde:
Bir zamanlar ki, geri çağrılmak üzere
ertelenmiş, görünüyor şimdi ufukta.

Ötelerde sevgilin, gömülmekte yavaş yavaş,
dalgalanan saçlarına kadar yükselmiş kum,
sözünü kesiyor konuştuğunda,
susması için emir vererek,
ölümlüdür nasılsa sevgilin kumlara göre
ve ayrılışlara da gönüllü
her kucaklaşmanın ardından.

Bakma etrafına.
Bağla pabuçlarını.
Geri kovala köpekleri.
Dök balıkları denize.
Söndür kandilleri!

Daha çetin günler gelmekte.

DÖKÜL YÜREK

Dökül ey yürek, zaman ağacından,
dökülün yapraklar, kim bilir ne zaman
güneşin kucakladığı, soğumuş dallardan,
dökülün, büyüyen gözlerden dökülen yaşlar gibi!

Uçuşmakta daha saçlar günboyu rüzgârda
güneş yanığı altında toprak tanrısının,
gömleğin altında bir yumruk bastırılmıştır
daha şimdiden açılmış yaraya.

Onun için yumuşamamalısın, önünde bir kez daha
eğildiklerinde bulutlar incecik boyunlarıyla,
ve önemsememelisin Hymettos'u, senin için
petekleri kalkıp yeniden doldurduğunda.

Çünkü az gelir toprağın adamına
kuraklıkta tek bir buğday sapı,
az gelir tek bir yaz, yüce soyumuza.

Ve neyi kanıtlar ki yüreğin?
Bir rakkastır dinle yarın arasında,
sessiz ve yabancı,
ve ilan ettiği artık
kendi dökülüp gidişidir zamandan.

GECEİNİN NAL SESLERİ ARASINDA

Gecenin büyük kapısı önündeki kara beygirin nal sesleri
arasında,
hâlâ titriyor yüreğim bir zamanlarki gibi ve uzatıyor eğeri
uçarcasına,
Diomedes'in ödünç verdiği yular gibi, kıpkırmızı.
Güçlü rüzgâr öncülüğümü yapmakta
karanlık yollarda ikiye bölerek uyuyan
ağaçların kapkara örgüsünü,
öyle ki, ay ışığıyla yıkanan meyvalar
korkuyla sırtlara ve kılıçlara atlamaktalar,
ve ben indiriyorum kırbacımı
sırtına, çoktan sönmüş bir yıldızın.
Yalnızca bir kez yavaşlatıyorum adımlarımı, senin nankör
dudaklarını
öpmek için, saçların dizginlere dolanmış
bile, ve pabuçların kumlarda sürükleniyor.

Hâlâ duymaktayım soluğunu
bir de hançer gibi sapladığın
o sözcüğü.

HENÜZ KORKUYORUM

Henüz korkuyorum seni nefesimin incecik telleriyle
bağlamaktan,
düşlerin mavi bayraklarıyla süslemekten
ve sisli kapılarında karanlık şatomun,
beni bulasın diye meşaleler yakmaktan...

Henüz korkuyorum seni alacalı günlerden
ve güneş zamanının altın çavlanlarından ayırmaktan,
ayın o korkunç çehresinde
gümüş rengi köpükler saçtığında yüreğim.

Kaldır başını ama bakma bana!
İndirilmekte bayraklar, meşaleler sönmüş,
ve ay kapanmış kendi yörüngesine.
Gel, zamanıdır artık, gel
ve tut beni, ey kutsal çılgınlık!

YABANCILAŞMA

Ağaçlarda ağaçları göremiyorum artık.
Dalların rüzgâra tuttukları yaprakları yok.
Yemişler tatlı, ama sevgisiz
Doyurmuyorlar bile.
Ne olacak şimdi?
Orman kaçmakta gözlerimin önünde,
kulaklarımın dibindeki kuşların ağzı mühürlü,
döşeğim olabilecek çayır da kalmamış.
Doymuşum artık zamana
ve içimde zamana susamışlık.
Ne olacak şimdi?

Dağlarda ateşler yanacak gece başlığında.
Yine davranıp, yaklaşmalı mı her şeye?

Yollarda yolları göremiyorum artık.

İNGİLTERE'DEN AYRILIŞ

Hemen hiç ayak basmadan toprağına,
sen, ey suskunluklar ülkesi,
bir taşına bile dokunmadan neredeyse
ve öylesine yücelmişim ki göklerinde,
bulutlara, sislere ve daha uzaklara karışmış,
bırakıp gittim seni
daha demir attığım anda.

Denizin soluğu ve meşe yaprağıyla
örttün gözlerimin üstünü,
benim gözyaşlarımı akıttın
çimenlerini sulamak için,
benim düşlerimden kurtulma
güneşlerdi gelenler,
ama çekip gittiler
senin günün başladığında.
Her şey söylenemeden kaldı.

Caddelerde kanat çırpın, o gri ve büyük
kuşlardı beni sınırdışı edenler.
Hiç geldim mi buraya?

Beni görsünler istemiyordum.

Gözlerim açık şimdi.
Ya denizin soluğu ve meşe yaprağı?
Denizin yılanları arasında
görüyorum ki şimdi, senin yerine
ruhumun ülkesi olmuş kurban giden.

Ben hiç ayak basmadım onun topraklarına.

RAYMOND CARVER

Çeviren: Cevat Çapan

Raymond Carver daha çok öyküleriyle ün yapmış bir Amerikalı yazar. 1938'de Oregon'da Clatskanie'de doğmuş. Genç yaşta evlenmiş ve ailesini geçindirmek için hastanelerde, benzin istasyonlarında, yayınevlerinde hademelik, pompacılık ve düzeltmenlik gibi işler yapmış. Bu dönemde yazarlığı bir ikinci uğraş olarak sürdürmüştü.

Gene bu dönemde ünlü öykü yazarı John Gardner'ın Chico Eyalet Koleji'ndeki yazarlık kurslarına da devam eden Carver öykülerinde ve şiirlerinde sıklıkla bu yaşantılarından yararlanmış. Geçim sıkıntısı ve alkolizmle boğuştuğu yıllardan sonra 1976'da yayınlanan *Will You Please Be Quiet, Please* adlı öykü kitabıyla geniş bir okur kitlesine ulaşmış.

Ertesi yıl evliliğin boşanmayla sonuçlanmasına yol açan alkol bağımlılığından kurtulan Carver'ın Tess Gallagher'le tanışmasıyla hayatında yeni bir dönemin başladığını görüyoruz. Bu verimli döneminde *What We Talk About When We Talk About Love*, *Cathedral*, *Fires* ve *Elephant* adlı öykü kitaplarıyla *Where Water Comes Together With Other Water*, *Ultramarine* ve *A New Path to the Waterfall* adlı şiir kitaplarını yayımlayan Carver'ın çeşitli edebiyat ödülleri de var. Türkçeye Zafer Aracagök'ün çevirdiği ve Adam Yayınları arasında çıkan *Ateşler* adlı kitabında Carver'ı en iyi tanıtan öykülerini, şiirlerini ve denemelerini bir arada görüyoruz. Bir şiir kitabının başındaki, İngiliz şairi George Macbeth'in "Hemingway'in yazabileceği şiirler" tanımı, 1988'de başarının ve mutluluğun doruğundayken kanserden ölen bu önemli yazarın değeri konusunda bir ipucu sayılabilir.

VENEDİK

Gondolcu bir gül verdi sana.
Bizi bir kanaldan aldı,
bir başka kanala götürdü. Süzülerek
geçtik Kazanova'nın sarayı önünden,
Rossi Sarayı'nın Baglioni, Pisani
ve Sangallo ailelerinin sarayları
önünden. Yükselen sular. Pis koku. Ne kalmışsa,
lağım farelerine kalmış. Karanlık.
Çıt yok, ya da neredeyse yok.
Adamın soluk alıp verişini duyuyorum
ensemde. Küreğin sulara dalışını.
Ve biz süzülüp gidiyoruz sessizce durmadan.
Kim suçlayabilir beni birden
ölümü düşünürsem?
Bir pancur açıldı başlarımızın üstünde.
Bir ışık belirdi içerden
pancur yeniden kapanmadan
önce. Bir bu, bir de elindeki
gül. Ve tarih.

BONNARD'IN ÇIPLAKLARI

Karısı. Kırk yıl onun resmini yapmış.
Hiç durmadan. Son resmindeki çıplak da
ilk resmindeki aynı genç çıplak. Karısı.

Onu gençken hatırladığı gibi. Karısı gençken.
Yıkanan karısı. Tuvalet masasının başında,
aynanın önünde. Soyunmuş.

Elleriyle göğüslerini tutarak
bahçeye bakarken.
Bacaklık ve renk bağışlayan güneş.

Yaşayan her şey orada çiçek açmış.
Karısı genç, ürkek ve en çekici haliyle.
O ölünce, bir süre daha resim yapmış.

Bir iki manzara. Sonra ölmüş.
Ve onun yanına gömülmüş.
Genç karısının.

BAHÇE

Bahçede; yıllar öncesinden kalma gülüşmeler.
Söğütlere asılı yanan fenerler.
Şu dört kelimenin gücü, “Bir kadını sevdim ben.”
Adının yanına kazı bunu, taşın üstüne.
Tanrı terk etmesin seni ve korusun.

Ruidoso’da koşu yoluna çıkan o atlar!
Şafakla çayırdan yükselen sis.
Taraçadan bakınca, beliren mavi çizgileri dağların.
Eskiden dokunabildiğin şeyler,
dokunamayacağın kadar uzak.
Ve bazı daha önemsiz şeyler için tam tersi geçerli.

Ne istersen ısmarla! Sonra topallayarak geçen
adamı ara. O öder.
Duvardaki çatlaktan Kidron vadisindeki
ışıklarına bakardım gecekonduların.
Ne kadar az uyunur o garip damların altında.
Hayatı çok uzakta.

Babamla dama oynuyorum. Sonra tıraş sabununu,
fırçayla taşı ve usturayı alıp arabayla
memleket hastanesine gidiyoruz. Babamı seyrediyorum
dedemin yüzünü sabunlayıp tıraş ederken.
Sakar bir partner ölmekte olan beden.

Saçlarında birkaç damla su.
Tarlaların koyulaşan sarısı. Siyah, mavi nehirler.
Yürüyüşe çıkıyorsan, döneceksindir, değil mi?
Er geç.
Eriyip gidiyor mumun alevi. Harika

Leipzig’de, 1812’de gerçekleşmişti Goethe’yle
Beethoven’in buluşması. Gecenin geç saatlerine kadar
Lord Byron’la Napoleon’dan söz etmişlerdi.
Kadın yoldan ayrılmış ve sert toprakta
yürümüşü ondan sonra.

Eline bir değnek almış ve tozun üstünde
oturacakları ve çocuklarını yetiştirecekleri evi çizmişti.
Ördekler için bir havuz, atlar için de bir yer vardı
çizdiğinde.

Bunları ancak insanın kalbini durduracak, saçlarını
diken diken edecek bir biçimde yazmak gerekirdi.

Cervantes bir kolunu kaybetmişti İnebahtı Savaşı’nda.
Yıl 1571. Kürek mahkûmlarıyla yapılan
son büyük deniz savaşıydı bu.
Ketchikan’da, Unuk Irmağı’nda som balıklarının sırtları
kasabadan geçerken sokak lambalarının ışığında.

Öğrencilerle gençler ilahiler okumuşlar
Astapovo’da Tolstoy’un tabutunu taşıırken,
istasyon şefinin evinin avlusundan alıp
yük trenine yerleştirdiklerinde. İlahiler eşliğinde
yavaş yavaş uzaklaşmış tren.

Fora yelken ve her yerde aynı yıldızlar.
Ama bahçe hemen pencerenin dışında.
Benim için kendini üzme, sevgilim,
Bize verilen ipliği dokuyoruz biz.
Ve ilk yaz benim içimde.

PAZAR GECESİ

Çevrendeki eşyayı kullanmayı bil.
Pencerenin dışındaki
Şu çiseleyen yağmuru, örneğin.
Parmaklarının arasındaki bu cıgarayı,
Kanepeye uzattığın şu ayaklarını.
Rock-and-roll'un uzaktan
duyulan sesini.
Kafanı taktığın kırmızı Ferrari'yi.
Mutfakta sarhoş sarhoş
Oraya buraya çarpan kadını...
Yaz hepsini.
Kullan.

DAFNİ YAKINLARINDA BİR ORTODOKS KİLİSESİNDE

İsa düşünceye dalmış başlarımızın
üzerinde sen çevreyle ilgili bilgi verirken.
Sesin
Hâlâ yankılanıyor o boş odalarda

İstekle duraklıyorum dışarda
merakla incelerken
yıkık duvarları, Rüzgâr
çıkıyor akşamı karşılamak için.

Rüzgâr, nerelerde kaldın
Rüzgâr, bırak dokunayım sana.
Akşam, bütün gün seni bekledik.
Akşam, kucakla ve sar bizi.

Ve akşam iniyor en sonunda.
Ve rüzgâr koşuyor bedenini dört bucağına.

Ve duvarlar kayboluyor gözden.
Ve İsa düşünceye dalmış başlarımızın üzerinde.

ACI

Bu sabah erkenden kalktım ve yatağımdan bakınca,
taa uzakta, Boğazın çırpıntılı sularında
ilerleyen bir tekne gördüm,
durmadan ilerleyen tek bir ışık. Perugia'da
dağlara çıkıp ölen karısının adını haykıran
arkadaşımı hatırladım. O öldükten çok sonra
bile basit yemek masasına karısı için de
bir tabak koyan. Ve karısı temiz hava alabilsin diye
pencereleri açan. Bütün bu gösterişi utanç verici
bulurdum ben. Öbür arkadaşları da öyle.
Bunu hiç anlayamamıştım.
Bu sabaha kadar.

AĞ

Akşama doğru rüzgâr değişiyor. Hâlâ
koyda dolaşan tekneler
kıyıya yöneliyorlar. Tek kollu bir adam
çürüyen bir geminin omurgasında
ışıltili bir ağı onarıyor.
Dişleriyle bir şeyi çekip ısıırıyor.
Bir şey söylemeden geçiyorum yanından.
Havanın bu değişkenliğinden
şaşkına dönen kalbimin
bikkınlık veren ısrarı. Durmadan
yürüyorum. Geriye dönüp baktığımda,
ağa düşen bir adamı görüyorum
epeyce uzaktan.

İŞ ARARKEN

Her zaman derede avlanmış
alabalık isterdim kahvaltıda.

Birden, yeni bir yol buluyorum
çağlayana giden.

Hızlanıyorum.
Uyan,

diyor karım,
düş görüyorsun.

Ama kalkmaya davranınca,
yana kaykılıyor ev.

Kim düş görüyor?
Öğlen oldu, diyor karım.

Kapının yanında pırıl pırıl beni bekliyor
yeni ayakkabılarım.

BULUNMAZ NİMET

Tess için

Kar yağmaya başladı dün gece geç vakit. Islak
kar tanecikleri uçuştı dışarda, kar kapladı
damların pencerelerini. Şaşkın ve mutlu, bir süre
seyrettik yağan karı. Hoşnuttuk başka bir yerde
değil de, orada olmaktan.

Odun sobasını doldurdum. Borusunu ayarladım.
Yatmaya gittik ve ben hemen kapadım gözlerimi.
Ama nedense, uykuya dalmadan önce,
Buenos Aires'ten ayrıldığımız o akşam

havaalanının halini hatırladım.
Nasıl da sessiz ve ıssız göründüydü bize orası!
Hafif kar altında yavaşça gerileyip
uçuş pistine yaklaşırken
uçacağımızın motorundan başka bir şey duyulmuyordu.
Terminal binasının pencereleri karanlık.
Kimseler yoktu görünürde, bir tek yer görevlisi bile.
“Sanki herkes yas içinde”, demiştin sen.

Gözlerimi açtım. Nefes alışına bakılırsa,
çoktan uyumuş olmalıydın. Kolumla seni örttüm
ve Arjantin’den ayrılıp bir zamanlar Palo Alto’da
oturduğum bir evi düşünmeye başladım.
Kar yağmaz Palo Alto’da. Ama Körfez’deki otoyola
bakan
iki pencereli bir odam vardı orda.
Buzdolabı yatağın hemen yanında dururdu.
Gece yarısı susadığım zaman, buzdolabına uzanmak
yeterdi susuzluğumu gidermek için. Dolabın ışığında
soğuk su şişesini görebilirdim. Musluğa yakın
portatif bir soba vardı banyoda. Tıraş olurken
bir kapta suyun kaynadığını görürdüm
kahve kavanozunun yanında.

Bir sabah giyinmiş, tıraş olmuş, yapacaklarımı
sonraya bırakıp kahve içiyordum yatağımda.
Derken Santa Cruz’daki Jim Houston’un numarasını
çevirip
ondan 75 dolar istedim. Parası olmadığını söyledi Jim.
Karısı Meksika’ya gitmiş bir haftalığına.
Parası yokmuş. Bu ay sıkıntıdaymış biraz.
“Peki”, dedim. “Anlıyorum.” Anlaşılmayacak
bir şey yoktu bunda. Biraz konuştuk sonra.
telefonu kapadım. Parası yokmuş işte.
Kahvemi bitirdim, tam o sırada uçak da
batan güneşe doğru havalanıyordu pistten.

Dönüp son bir kez Buenos Aires'in ışıklarına
baktım. Sonra da uzun dönüş yolculuğu için
gözlerimi kapadım.

Bu sabah her yer kar altında. Bundan söz ediyoruz.
Sen uyuyamadığını söylüyorsun. Ben de
uyuyamadım, diyorum. Korkunç bir gece geçirmişsin.
“Ben de.”

İkimiz de olağanüstü seveceniz birbirimize,
birbirimizin o sarsak ruh halini seziyormuşçasına.
Sezmiyoruz oysa. Hiçbir zaman sezemeyiz de. Olsun.
Duyduğumuz o sevecenlik bence önemli olan.
Bu bulunmaz nimet bu sabah beni duygulandıran ve
ayakta tutan.

Her sabah olduğu gibi.

İKİ DÜNYA

Çiğdemlerin
kokusuyla ağırlaşan havada,

çiğdemlerin o bayıltıcı kokusunda
limon rengi bir güneşin batışını seyrediyorum,

bir denizin maviden
zeytin karasına dönüşünü.

Şimşeğin Asya'dan sıçrayışını seyrediyorum
uyuyan biri gibi,

sevdiğim kıpırdıyor, soluk alıyor ve
yeniden dalıyor,

yanı bu dünyada ama
yanı ötekinde.

MARIO LUZI

Çeviren: Işıl Saatçioğlu

Mario Luzi 20. yüzyıl İtalyan şiirinin Ungaretti, Montale ve Quasimodo'dan sonraki dönemde üne kavuşan en önemli temsilcisi. 1914'te Floransa'da doğmuş, Floransa Üniversitesi'nde okumuş. Çocukluğunda Siena'da geçirdiği birkaç yıl dışında da Floransa'dan hemen hemen hiç ayrılmamış. 1930'larda Frontespizio ve Campo di Marte gibi dergilerde adı görülen Luzi kapalı şiirin sözcülüğünü eden bu dergideki öbür şairlerin tutumuna daha sonraki yıllarda karşı çıkmış ve "söz ağırlıklı şiir" yerine "insan ağırlıklı şiiri" benimsemiş. Luzi üzerine *L'Unita e il Multiplice* adlı bir kitabı olan Işıl Saatçioğlu ondan Türkçe'ye çevirdiği şiirleri tanıtırken Luzi'de "egemen anne duygusunun, sadakat ve doğa duygusunu" da birlikte getirdiğini söylüyordu. "Anneye sadık olan, doğduğu toprağa da sadık olacaktır, yani kendisine can veren her şeye, dolayısıyla yaşama. Luzi için, doğa, Pascoli'nin deyişiyle, 'soruların sorulduğu, cevapların beklendiği dindar annedir. Ama toprak inatçı ve suskundur, hüznülüdür. Bu hüznün Luzi şiirinde insana taşınmıştır ve insanın psikolojik dalgalanmalarının sözcüsüdür.'"

ANIN ENGİNLIĞİ

Son gölgelerde derin yaz
açık, aydınlık ülkelerde
alınca sürülerden şarkıyı
ve anısını çobanların ve sustuğu her yerde
türlerin gizli atılımını,
anaların ılık istemine
çökelir doğacak canlı
ve zorlar tepedeki dalları ve kurak
ovaları ağır oluşu meyvaların.
toprakta olur yer'siz
niçin'siz silinmez
doğrular, yeğni dalların
yüklerini gömdüğü,
gemilerin gövdeyi
tayfanın telaşı tanımadık
kıyılara kırdığı o nefeste,
her sesin tınısı
bağrında yiter sesin, rüzgâra denize.

DOĞA

Toprak ve onunla bağlaşık deniz,
ve yukarıda her yerde deniz, daha şen
hızlı yalımında serçelerin,
ve yolu
dindiren ayın
hayata
ve toprakta ölüme aralık tatlı gövdelerin uykusunun;
o seslerde, sakınarak inen gizemli kapılardan ve sıçrayan
üstümüzde, kaynak adalara şarkılarla
dönmek için deliren kuşlar gibi:
Burada kurulur
erguvan döşek ve beşiğe şarkı

uyuyamamışlar için
nasıl katıydı taş,
aşk nasıl da sipsivri.

(SEVDİĞİM KADINSA MÜZİK)

Ama sen, sür hayatım ve yit,
rüzgârda kavrulan nehirler üstündeki
içrek bungun köpeklerin al şehirlerinde.
Tutkun doğuyu silkeliyor
dansözler, çengiler alev alev
güneşin metalini yayıyor çevreye.
Derin serçe tüy döküyor
Georgia'yı düşlediğim körfezde:
Denizden (nefes nefese bir menekşe
izlerle bembeyaz bellekte)
kederli, çorak bir rüzgâr camlarına
dayanmıştı gri bir tüyle

karşılama istesem kırgın
esmer bir yalnızlık.
elinin uzak
açmamış güller
kokan kenarını zorladı.

YOLCULUK

Camların değil, Akheron'un ardından
bakıyor gözleriniz, şehirler,
alınızda yorgun yüzlerden aynalar
kurşuni kurumda dönüp duruyorlar.

Hıçkırığınız benim sizin, boğazınıza düğümlü,
o sızıltı biçim size karışan,

ben, bir an için, ben sonra gelen:
Hüzün giydirecek sonra diğer biçimleri.

Yaşamak ve güneş belleksiz
iç içe gökle, uzak hasat artığına sürgün;
yaşamak bize kalandır hâlâ
parmaklarımız çoktan buza tutuklu.

BİRİ VE ÖTEKİ

“Sadık kalmak, başkalarına bağlamak, yazgımızı,
her şeye rağmen bir anlamı var bunun” diye yineliyor
yüzünü kuşkuyla buruşturarak, yanlışlı erkek yüzünü.
“Her şeye rağmen bir anlamı var” diye yanıtlıyor kadın
dalgın, ve dışarıya bakıyor, salmalık vadide
yaptığına rüzgârın.

“Büyük şans böyle görüyorsan.

Erdem bir paçavra günümüzde, gülünç bir şey...”
diye sürdürüyor ve mağrur, direksiyonla vites arasında
kaydırıyor elini.

“Tabii” irkiliyor kadın uzaktan gelişini
ve asfaltın kıyısında bitiştiğini görünce dağların.

“Tabii” ve bir tını kaçıyor dudaklarından, takma
dişlerinden

çıkan şakırtıyla sızlanma arası.

Bir anlık bir susku izliyor bunu, uzun,
onlardan çok benim için, bu ölü hücrede
ateş ya da hava, unsurlardan hangisi eksik
düşünürken.

Bu arada gözlüyorum onları,
benzeşmiyor hiçbiri, ama hepsi şunda özden:

Yarasız bir dikkatle devinip
uzak duruyorlar asıl amaçtan, asıl tasadan.

“Sevda, sevda eksik olan

bir şeyler bilerseniz üzerine
adını anmaya cesaretiniz olsa”
onlara dönüyorum kendi kendime ve zaman, yer yitiriyor
sınırını
ya bir gölge ya bir opossum kuyruğu sürünüyor önümde.

BAHARIN İLK GECESİ

Ne ölür, ne doğar
ufalarken gök gürültüsünün homurtuşu
gecenin yüksekliğini şu an, baharın
uykuyu bölen beklenmedik muştusu...

Kuşak kuşak üstüne
insanlar: Yenilenler, sayrılığı
övüncüyle başaranlar sancıyla
derinleşen çağlar, iç içe,
bir acıda, tek bir noktada
itiş tepiş zorluyorlar, ve kara köprü
sızlanıyor, gıcırıyor sütundan
sütuna son kemere doğru
ve bitki köklerinden uzanıyor meyvaya.

Sancının üstüne götürüyorum elimi ve dinliyorum.
İlk gecesi baharın: Kabarmış,
paramparça, varlıkla gelecek arasında.

GENÇ KIZLAR

Acımızın ılık biçimisiniz sizler
o hafif pembediğinizle
beslenen tatlı topraktan
geçip gidersiniz bizi ezen gülüşünüzle.

Göğün sınırına döner
ilk kanatlar, bahçelerin
hüzünlü durgunluğunu bulur akşam çevreye
ve zaman, dilsiz, dolaşır güzelliğimize.

Boşuna oysa: Neden yakar ki okşayışınız derin
ve bilinmedik, ve gökyüzü
sınırsız dinlenir sizde
bir yaprak gibi, benliğinde.

Ve sıcak ellerinizde buram buram
süreksiz
tacı tutkularımızın bütünüyle, taşırken
her biriniz gençliğin acısını.

OCAKTA, GECELERİ

Ocakta geceleri
damarları boyunca ürperirken uzam
dinmez bir rüzgârla, hayat verir
ağaçlarda henüz ham umutlara
ve kıpırdanır ağaçlar yaşama doğru,
henüz belirsiz, uzak
dorukların ve köklerin ötesinde;

belirsiz günlerde zaman sapaklarında
tutkuyu izleyen saatlerde, sancı
da bittiğinde
zar zor tutunur ruh
düşmemek için kendi boşluğuna
ve sorar kendine, bungun olmaktan çok şaşkın:
Bu mu o can çekişme, her ilikteki
o son bu mudur, her şeyin sonu?

ve öyle olurki insan
bir güvence peşinde, tutunmak için bir işarete
sevdiklerinin adlarıyla mırıldanır adını
tuhaftır, levhalar çakılması gibi
evlerin duvarına, bir durağın
bir uğrağın anısına o bengi göçte,

vaktiyle çok sevilmiş kadının yüzü,
sürekli yılları karıştırdığımız
sayfalarında kitabın
eksikliğin amansız pasında
huzur bulursun siline söne

soluk dolaşır yüz hatlarında,
uyarır seni, ezincime çağırır
bir çağdan ötekine bütün geçişlerinle, çocuk,
çocuk mart bulutunda,
çocukluktan ergenliğe uzanan

biçimsiz yılların kabuğunda sıyrılan genç kız,
rüzgârda kadın.
Biz, bu arada kırışmışız.
Dışarı çıkıyorum, dayayıp sırtımı yüksek duvarlara
rüzgârlı ve dağlık yurduma bakıyorum,
bir soluk alıyor. *Hac Yolu*'nu izliyorum.

DİANA, UYANIŞ

Yayılıyor rüzgâr ve balkıyor ovanın
dumanında, seyrek gülüyor dağ
ışyarak, soluk bir ışık
geliyor sudan, hangi mesaj daha candan sevgili?

Şimdi doğrulma vakti yaşama vakti
katışksız. İşte aynalarda uçuyor

bir gülümseme, bir ürperti açık camlarda,
kulağı yanıltmaya dönüyor bir tını.

Ve sen, pür neşe, koşuyorsun çağrıya
ölümü yadsıyorsun bir hareketinle. Bir kapı
açılınca mutlu, içeri dalıyor böyle renkler
ve çıkıyor karanlık peşinden

erimek üzere. İmgeler doğuyor sevinçli,
güneşin tını sızıyor kana
dönüş yolunda kör, sürüklüyor bizi
hava kendisiyle: Var olmaya, sönmeye bir günde.

NİSAN-SEVDA

Ölüm düşüncesi yoldaş bana
iki duvarı arasında bu yokuş yolun
sancılı tırmanan dönemeçleri boyunca.
İlkbahar soğuşunda tedirgin renkler, otlar,
mor salkım yabancı, çalılar
kekre; kavruk eller iğne iğne, bir ürperti
yağmurluklar, pardesüler içinde.

Sancılıdır zaman, sancı verir,
zaman ki aydınlık bir kasırgada
binbir çiçek katar amansız görüntülere, ve her biri
kaybolur bir çırpıda toz ve rüzgârda
sorarken sen nedir diye.

Yolumuz bildik yerlerdir
olgular oysa gerçek dışı
sürgünü ve ölümü önceler.
Nesin sen, ben ne oldum
ki dolaşıp dururum bu rüzgârlı uzamda,
bir adam, uçuk, silik bir iz peşinde!

İnanılmaz seni arıyor olmam, dünyanın
şu ya da bu yerinde
mucize olurdu tanımamız birbirimizi.
Ama öyle bir yaş ki benimki
bekler hâlâ ötekinden
kendimizde olanı, belki de hiç olmayanı.

Yaşama yardımcıdır sevda ve sürmeye,
siler sevda ve başlatır. Ve umsa,
acı, azap içinde biri, umsa bile
uzaktan bir yardım muştusunu
aslında kendindedir, bir soluk yeter uyardıya onu.

Bin kez öğrendim bunu ve unuttum bin kez,
bana dönüyor şimdi senden apaçık
şimdi daha canlı, daha gerçek.

Benim cezam bu anın ötesinde sürmek.

AVRUPA

Aya karşı şehirler, yılgılı
taşkın kırlangıçlarla nehirler üzerinde
köprüleri seriyor gözlere
bir dalga kırılıyor
aklıyor çocukluğun aydınlık doruklarını.

Hayatıma sükun eden ağaçlar
büyümüş bile: Ovaların suskusundan
pathıyor rüzgâr tepelerin kil
doruklarına kavuşan yolların

bazaltı üzerinde. Sürü
çoktan bırakmış balkıyan izlerini nehir boyuna.

Sürmenin anlamı ne, bellek
vardıysa önce, kırılğan gücü vardıysa

görmemenin? Gene de ilerliyor bir güruh
çalılıklara, ayda ve rüzgârda
uzun uzun, bir yıldız
uzatıyor ezincimin ötesinden ak sınırlarını.

Neden başkasının ayakta kalışına
kurdun ki hayatını, sen dene acı
kekre kırların düzlüğünde ıssız
sokakların duvarları boyunca uzanan

boşuna yazıların aklığını, dene yakıcı
kubbelerin merkezinde azaplı
bekleyişin suskusunu: Lagünlere
komşu sarışın rüzgârlı şehirlerde.

GUILLAUME APOLLINAIRE

Çeviren: Ergin Ertem

Guillaume Apollinaire, hayatının ilk dönemi giz dolu bir şair. 1880'de Roma'da doğmuş. Annesi Polonyalı bir göçmen. Babasının kimliği kesin olarak bilinmiyor. 20. yüzyıl başlarında aralarına karıştığı Picasso, Delaunay, Andre Salmon, Paul Fort, Max Jacob, Vlaminck ve Jarry gibi Parisli arkadaşları, eğlenceli söylentiler çıkarıyorlar Apollinaire'nin bilinmeyen babası hakkında. Kimine göre Bourbon ordusundan bir subay, bu deli dolu gencin babası; kimine göre Roma'da önemli bir din adamı, belki de bir kardinal. Picasso'ya göre ise, Papa'nın kendisi. Öğrenimini Monaco Koleji'nde, Cannes'da ve Nice'de tamamlayan Apollinaire, 1898'de Paris'e geliyor ve bir bankada çalışmaya başlıyor. Kısa bir süre sonra da dünyanın eskidiğini düşünen ve renkleri, biçimleri, sesleri, düşünceleri, kısaca çağın hızlı değişimini dile getiren anlatım yollarıyla dünyayı yenilemeyi tasarlayan sanatçıların arasında buluyor kendini. Montparnasse'de Closerie des Lilas, Montmartre'da Lapin Agile ve Picasso'nun bohem arkadaşlarıyla buluştuğu Ravignan sokağında Bateau Lavoire kahvelerindeki toplantıların can damarı oluyor. Özellikle Güm-rükçü Rousseau ile Marie Laurencin'in büyük destekçisi olan Apollinaire, batıp çıkan çeşitli sanat dergilerinde kübizm ve sürrealizm gibi yenilikçi akımların sözcülüğünü üstleniyor. Fransız şiirinde de sembolizmden sonra gelenekle yeniliğin birleşimini sağlayan bir duyarlılığın en başarılı örneklerini veriyor. *Alcools*, *Calligrammes*, *Poemas a Lou* gibi kitaplarında toplanan şiirleri, Les Mamelles de Tirésias adlı sürrealist oyunu her zaman okurlarını ve hayranlarını şaşırtan bir sanatçı olmayı sürdür-

rüyor. Türkçede de Sabahattin Eyuboğlu, Necati Cumalı, Cemal Süreya, Tomris Uyar, Ahmet Necdet ve Gertrude Durusoy'un çevirileriyle tanınan Apollinaire'in, çoğu hayvanlarla ilgili bu şiirleri *Le Bestiaire* başlığıyla yayımlanmış. Ergin Ertem'in bu çevirileri bize Apollinaire'in az bilinen bir yönünü tanıtıyor.

ORFE

Bakıp hayran olun şu ustalığa
şu çizginin soyluluğuna
Işığın sesidir bu çizgi
Hermes'in kitabında söz ettiği

KAPLUMBAğA

Vurup büyölü Trakya lirine, ey taşkınlığım!
Çıkarırlar en tatlı sesleri usta parmaklarım.
Hayvanlar koşup gelirler yanıma,
Kapılıp bağamın sesine ve şarkılarıma.

AT

Zorlu ve kesin düşlerim öğretirler binmeyi ata
Yol gösterir sana yazgım altın arabasında
Çekip çılgınlığa kadar dizginleri;
Dizelerim şiirin en güzel örnekleri.

TİBET KEÇİSİ

Ne şu keçinin görkemli tiftiği
Ne de altın post, İason'un uğrunda çile çektiği
Eder on para
Vurulduğum o güzel saçlar yanında

RESSAM GÜMRÜKÇÜ HENRİ ROUSSEAU'NUN MEZARI İÇİN YAZIT

Sevimli Rousseau bizi duyuyor musun
Seni selamlıyoruz

Delaunay karısı Bay Queval ve ben
Bırak geçsin eşyalarımız serbestçe gökyüzünün gümrük
kapısından
Sana fırçalar boyalar tuvaler getirdik
Kutsal ışıktaki boş zamanlarını
Ayrırman için resmini yapmaya bir zamanlar benim
portremi yaptığın gibi
Yıldızların yüzünün

ASLAN

Ey aslan, mutsuzluk imgesi
Düşen kralların sızlana sızlana
Artık kafeste doğuyorsun şimdi
Hamburg'da Almanların yanında.

YUNUS

Oynaşp durursunuz denizlerde,
Ama hep acıdır azgın dalgalar.
Sevincim taşsa da ara sıra,
Hayat acımasızdır hâlâ.

FİL

File göre neyse fildişi
Benim de değerli sözler ağzında
Kanlı ölüm! Satın alırım şöhretimi
Ezgili sözcükler karşılığında.

ORFE (3)

Yüreğin olta yemin, gök havuzun olsun senin!
Balıkçı söyle bana, hangi balığı suların,
denizlerin
Bir tutulabilir biçimiyle, tadıyla
Kurtarıcım İsa'yla, o tanrısal balıkla?

TAVŞAN

Ne korkak ol ne şehvetli
Tavşan ve âşık gibi.
Ama beynin olsun her zaman
Dişi tavşan gibi doğurgan.

ADA TAVŞANI

Bilirim bir çapkın daha
Diri diri geçirmek isterim elime
Yuvası kekikler arasında
Aşk Ülkesi'nin vadilerinde.

HECİN DEVESİ

Dört hecin devesiyle
Don Pedro d'Alfaroubeira
Dolaşıp hayran kaldı dünyaya.
Yapmak istediğimi yaptı böylece
Dört devem olsaydı benim de.

FARE

Ey güzelim günler, zamanın fareleri,
Hayatımı kemirirsiniz azar azar.
Tanrım! yirmi sekizindeyim nerdeyse hani,
Doğrusu ya, boşa geçmiş bütün yıllar.

SAZAN BALIĞI

Durgun sularda, göllerde
Ne uzun yaşarsınız böyle!
Yoksa sizi unuttu mu ölüm
Ey sazanlar, balıkları hüznün.

DENİZ KIZLARI

Can sıkıntınız, Ey deniz kızları, bilmem nerden gelir
böyle?
Geceleri sızlanıp dururken enginlerde
Ey deniz, ben de senin gibiyim düzenli sesler dolu içim
Ve yılları çağırırlar şarkılar söyleyen gemilerim.

ZBIGNIEW HERBERT

Çeviren: Erdal Alovera

Zbigniew Herbert 1924'te Lwow'da doğmuş. II. Dünya Savaşı'nda Polonya Direniş Hareketi'ne katılarak Nazilere karşı savaşmış. Krakow, Torun ve Varşova Üniversitelerinde, hukuk, ekonomi ve felsefe okumuş. Modern Polonya şiirinin "İkinci Öncü" kuşağının ustalarından olan Herbert, tarihle şimdiki zaman arasındaki korkunç benzerlikleri ele alırken "tarihin tekerrür" olmadığını da bilincindedir. Onun şiirlerinde tarihten yararlanması yaşadığı çağa daha nesnel bir gözle bakma kaygısından kaynaklanmaktadır.

Bir şiirinde Apollon'la Marsyas'ı karşı karşıya getiren Herbert açıkça Apollon'un "arı şiiri"ne karşı Marsyas'ın çılgılığında yana çıkar. Ama kendi şiirinde duyduğumuz ses de hiçbir zaman bir çılgılığa dönüşmez. Tam tersine, en irkiltici insan yaşantılarının bile onun şiirinde dengeli bir duyarlılıkla, ince bir ironiyle dile getirildiğini görürüz.

Aynı bilgece yaklaşım kısa oyunlarında ve denemelerinde de onun en belirgin özelliğidir.

MENGENEÇİ

Aramızdadır işkenceciler.

Kocaman, ucuz apartmanların
bodrum katlarında otururlar ve
yalnızca Mengeneci yazan dükkânlar
ele verir onların varlığını.

Gergin, bronz kaslı masalar,
yavaştan ama dikkatle ezen güçlü
silindirler, aman bilmez, döner dişliler
– bizi bekliyor hepsi.

Mengeneci dükkânından
götürdükleri yatak çarşafları
cadıların ve kâfirlerin boş gövdelerine
benzerler.

NESNELER

Cansız nesneler her zaman
doğrudurlar, işe bakın, hiçbir zaman
kınayamayız onları. Bir iskemle
görmedim ki ayak değiştirsin, bir
yatak görmedim ki şaha kalksın.
Masalar, yorulduklarında bile, diz
üstü çökmeye kalkışmazlar. Yoksa,
nesneler pedagojik nedenlerden ötürü
mü yapıyorlar bunları,
sebatsızlığımızı durmadan vurmak
için yüzümüze.

DÜNYA KALAKALDIĞINDA

Pek seyrek olur. Dünyanın ekseni
gıcırdayıp durur. Her şey kalakalır o

anda: Fırtınalar, gemiler vadilerde
otlayan bulutlar. Her şey. Çayırdaki
atlar bile, bitmemiş bir satranç oyunu
gibi.

Bir süre sonra dünya başlar yeniden
dönmeye. Okyanus yutup kusar,
vadilerbuhar salar, atlarsiyah
çayırdan beyaz çayıra geçerler.
Havanın havaya çarparken çıkardığı
sesin yankısı duyulur bu ara.

KİTAPLIKTA

Sarışın bir kız eğilmiş şiirin üstüne.
Neşter gibi sivri kalemiyle boş sayfaya
geçirdiği kelimeleri vuruşlara,
vurgulara, duraklara ayırıyor. Ölü
şairin ağıdı sanki karıncaların yediği
bir semender şimdi.

Makineli tüfek ateşi altında
götürürken onu, hâlâ soğumamış
gövdesinin bir gün can bulacağına
inanıyordum kelimelerde.

Şimdi seyrederken ölümünü
kelimelerin, anlıyorum sonu yok
çürümenin. Paramparça heceler
kalacak bizden geriye kara toprakta.
Hiçliğin ve tozların üstünde vurgular.

DİL

Elimde olmadan geçtim dişlerinin
sınırından yuttum çevik dilini. İçimde
şimdi, bir japon balığı sanki. Çarpıp

duruyor kuyruğunu kalbime,
diyaframıma, çarpar gibi
akvaryumun camına. Kumlar
kaldırıyor dipten.

Dilsiz koduğum kız kocaman
gözlerini dikmiş üstüme, bir söz
bekliyor benden.

Bense bilmiyorum hangi dili
kullanayım konuşurken – çaldığım dili
mi, yoksa ağzımda fazla güzellikten
eriyen dili mi.

FİL

Filler aslında çok duyarlı ve sinirli
hayvanlardır. Zengin düş güçleri
sayesinde zaman zaman görünüşlerini
unuttukları olur. Suya indiklerinde
gözlerini kaparlar. Kendi bacakları
acıya ve gözyaşına boğar onları.

Bir sinek kuşuna tutulan bir fil
tanımıştım. Aşkından bir deri bir
kemik kaldı, uyku girmede gözüne,
sonunda kalp krizinden öldü.
Fillerden anlamayanlar ne aptalmış
dediler onun için.

MELEK OLMASIN DA

Öldükten sonra rüzgâr yollarında
minicik, solgun bir aleve döndürmek
isterlerse bizi, isyan edelim buna.
Havanın koynunda, sarı bir halenin
gölgesinde, iki boyutlu koroların

mırıltısı altında geçen boş vakitten
kime hayır var?

Kayanın içine girmeli insan, ağacın,
suyun, kapının yarıklarından içeri.
Çok daha iyi döşeme gıcirtısı olmak,
acı acı haykıran, saydam bir
kusursuzluktan.

İMPARATOR

Bir zamanlar bir imparator vardı.
Gözleri sarıydı, dişleri yırtıcı.
Heykeller, polislerle dolu bir sarayda
yaşardı. Yapayalnız. ığlık çığlığa
uyanırdı geceleri. Kimse sevmezdi
onu. Oysa en çok avcılığı ve terü
severdi. Ama resim çektirirken
Çocuklar ve çiçeklerle poz verirdi.
ölünce, kimse cesaret edemedi
portrelerini kaldırmaya. Bir bakın,
belki hâlâ bir maskı duruyordur
evinizde.

MİTOLOJİ'DEN

Önce gece ve fırtına tanrısı vardı,
gözsüz, kara bir put; kana bulanmış,
üryan, önünde sıçrayıp dururlardı.
Sonra cumhuriyet döneminde, pek
Çok tanrı oldu, karıları, çocukları,
gıcırdayan somyaları, zarar
vermeden patlayan yıldırımlarıyla.
Sonunda, sadece boşınanlı
nevrotikler ceplerinde tuzdan

heykelcikler taşımaya başladılar.
İroni tanrısını temsil ediyordu
bunlar. O sırada, daha büyük tanrı
yoktu.

Derken barbarlar geldi. Onlar da
el üstünde tuttular ironi tanrıcığını.
Ökçeleriyle bir güzel ezip
yemeklerine kattılar.

ILGIN

Savaşlardan konuşuyordum
zindanlardan, gemilerden
öldüren
öldürülen kahramanlardan
ve unuttum onu

Deniz fırtınasında konuşuyordum
çöken duvarlardan
yanan buğdaydan
devrilen tepelerden
ve unuttum ılgını

yaralanıp bir kargıyla
yere kapaklandığında
ve yarasının dudakları
yavaşça kapandığında
ne denizdir
ne kent
ne de bir dost
önübaşında
ılgındır
gördüğü
çıkar
ılgının

en yüksek sürgününe
ve atlayıp
süzülmek ister
gökyüzüne
yeşilli kahverengili dallardan
kanatsız
kansız
düşüncesiz
nesiz

KORKUMUZ

Gece gömleği giymez
bizim korkumuz
baykuş gözleri yoktur onun
kaldırılmaz tabutun kapağını
mumları söndürmez

ölü bir adamın yüzü de yoktur onda

bizim korkumuz
cepte bulunmuş
bir kâğıt parçasıdır
“Wojcik”i uyar
Długa sokağındaki yer tehlikeli”

korkumuz
yükselmez fırtınanın kanatlarında
kilise kulesinde oturmaz
yere basar ayakları

aceleyle hazırlanmış
bir bohçaya benzer
sıcak tutan giysilerden

erzaktan
ve silahlardan

ölü bir adamın yüzü yoktur onda
ölüler yumuşaktır bize
omuzumuzda taşırız onları
battaniye altında uyuturuz
gözlerini kapar
dudaklarını düzeltiriz
kuru bir yer seçer
sonra gömeriz

ne çok derine
ne çok sığa
güzel ve yararsız
bozkırda bir katedral gibi

ser iskemlenin üstüne
buruşuk sofra örtüsünü
düzen fikrine
ekle serüven fikrini

huzurunda yatayla çarpışan dikeyin
iman ikrarı olsun

meleklerden daha sakın
krallardan gururlu
balinadan dayanıklı
son şeylerin yüzü olsun onda

bize göster ey iskemle
iç gözün derinliklerini
kaçınılmaz irisini
ölümün gözbebeğini

YAĞMUR

En büyük ağ'beyim
savaştan döndüğünde
küçük, gümüş bir yıldız vardı
alnında
ve yıldızın altında
bir cehennem

bir şarapnel parçası
yemişti Verdün'de
belki de Grünwald'de
(unutmuştu ayrıntıları)

durmadan konuştu
bir sürü dilde
ama en sevdiği dil
tarihçeydi

son nefesine kadar
buyruklar yağdırdı ölü dostlarına
Roland Kowalski Hannibal

son haçlı seferi bu
diye bağıırıyordu
Kartaca düştü düşecek
sonra itiraf etti hıçkırarak
Napolyon'un kendisini hiç
sevmediğini

gözümüzün önünde
eriyip gidiyordu
duyuları kaybolduğunda
usuldan bir anıta döndü

müzikli deniz kabuklarına
kulakların
taştan bir ormana girdi
kuru kör
düşmeleri gözlerinin
tutuyordu
yüzünün derisini
yalnız dokunuş kalmıştı
ondan geriye

ne öyküler
anlatmıştı elleriyle
sağ eliyle romanslar
soluyla askerlik anıları

kaldırıp kentin dışına
götürdüler ağ'beyimi
her sonbahar geri gelir
dal gibi, sessizce
girmek istemez içeri
penceremi tıkladır

başbaşa yürürüz sokaklarda
olmadık öyküler
anlatır bana
dokunarak yüzüme
kör parmaklarıyla yağmurun

NESNE ALIŞTIRMASI'NDAN

1

En güzeli
var olmayan nesnedir

su taşımaya yaramaz
kahramanın küllerini saklamaya

ne üstüne titrer Antigone
ne de bir sıçan boğulmuştur içinde

deliksizdir
baştan sona açık

her yandan
görülebilir
yani
güç bela anlaşılabilir

tüm hatlarından
çıkan saçlar
bir ışık selinde
birleşir

ne körlük
ne ölüm
alıp götürebilir
var olmayan nesneyi

2

kara bir kareyle
işaretle
durduğu yeri
var olmayan nesnenin
yalın bir ağıt
olacak o
güzel yokluğa

bir dikdörtgene
tutsak
yiğit keder

3

şimdi
bütün uzay
kabarır okyanus gibi

fırtına dövüp durur
siyah yelkeni

döner üstünde kara karenin
tipinin kanadı

ve ada batar
tuzlu artışın altında

6

bir iskemle
çıkartır
var olmayan
nesnenin gölgesinden
kutup boşluğundan
iç gözün hoşgörüsüz dalıncından

BORIS PASTERNAK

Çeviren: Azer Yaran

Boris Leonidoviç Pasternak (1890-1960), ressam bir babanın ve piyanist bir annenin oğlu. Seçkin bir sanat ortamında yetişti. Tolstoy, Rilke, Skryabin, Rahmaninov bu ortamın simalarındandı. Besteci olarak yetişmişken, şiire yöneldi; Marburg Üniversitesi'nde felsefe okudu. Şiir kitapları arasında *Kızkardeşim Hayat*, *İkinci Doğu*, *Dirilme Zamanı*, *Bin Dokuz Yüz Beş Yılı*, *Teğmen Şmit* önemli sayılıyor. *Doktor Jivago* romanına verilen Nobel Ödülü'nü o zamanın koşullarında reddetti. Shakespeare'i, Goethe'yi, Verlaine'i, Gürcü şairlerini Rusçaya çevirdi. *Kızkardeşim Hayat*, Boris Pasternak'ın üçüncü, ama şair olarak tüm gücüyle belirttiği ilk kitabı. Doğa, kültür, yaşayış, soyut kavrayış olgularında nesnelerin çeşitlilikle sunulduğu, yaşamın görkemi üzerine bir kitap. Yaşamın bir belirişi. Konuları çeşitli, metaforları bol. Kendi hacminden taşan şeylerin, üç boyutlu şeylerin şiir dünyası. Burada her türlü bağdaşma tansığı olanaklı. Pasternak'ın başlangıçta "Sentrifug" grubu içinde fütürizme yakınlığı, yenilikçiliği yolunda sözcüklerini özgülleştirdi ve söyleyişini sınırlamalardan, estetik yasaklardan kurtardı. Sembolistlerden çok şey öğrendi, ama artık imge sisteminin öncüllerine sahipti. Onda, imge metafordur, ama mecaz değildir. Nesneler soyutlanmış, cansız bir başka şeyin yerini almaz. Duygusal anlamlarını korurken, aynı zamanda üst anlam kazanır. Ve *Kızkardeşim Hayat*'ın her şeye derinlemesine işleyebilir lirik konusu aşktır. Bu, sorunları, talihsizlikleri barındıran bir aşktır.

İBLİSİN ANISINA*

Geceleri görünüyordu
Buzul maviliklerinde Tamara'nın.
İki kanadıyla belirliyordu
Karabasanın uğuldadığı ve bittiği anı.

Yara izlerinde, inlemiyordu, dolamıyordu
Çıplakları, kırbaçlananları.
Gürcü mabedinin duvarları ardında
Mezar taşı sağlam kaldı.

Kamburluca, fena,
Parmaklığın ardında gölge yapmacıksızdı.
Kandilin yanında zurna,
Yarım nefes, prenesten karşılık alamıyordu.

Ama dağılmaktaydı ısıltılar
Saçlarında, ve fosfor gibi çatlamaktaydı.
Ve duyumsamıyordu devasa,
Nasıl Kafkas kederden ağarmakta.

Pencereden bir arşın,
İşleyerek bornozun tüylerine,
And içiyordu dorukların buzlarıyla:
Güzelim, uyu, taşkınlarla dönünceye.

* Şiirde, Lermontov'un "İblis" manzum öyküsündeki motiflere göndermeler var. "Kızkardeşim Hayat" dizisi de Lermontov'un adına sunulmuştur.

GÜN AĞARIYOR

Dal ile çabalayan rüzgârdasın,
Ötme sırası değil mi kuşların,

Serçe sağanaklarıyla ıslanmış
Sürgünü leylağın!

Damlarda düğme ağırlığı,
Bahçe durgun nehir sularınca kamaşıyor
Serptiği ve yağdığı
Milyonlarca mavi gözyaşının.

Benim hüznümle ninnilendi
Ve senden dikenlerini aldı,
Bu gece yine dirildi,
Mırıldandı, yaydı kokularını.

Pencerenin çınlattı kanadını,
Ve camda tınladı bütün gece.
Ansızın soluğuyla nem acılığı
Koştu giysinin üzerinde.

Harikulade dizisiyle uyandırılmış
O lakapların ve devirlerin,
Başlayan gün dolaştırıyor
Gözlerini dağ lalelerinde.

KÖR İNANÇTAN

Kırmızı turunç ağaçlı kafes
Odacığımdır benim.
Oy, ölçülere girmeyecek miyiz
Teneşire, morga değin!

Buraya yerleştim ikinci defa
Kör inanç yüzünden.
Duvar kâğıdı, meşemsi, kahverengi,
Ve ötüşü kapının.

Elden salmıyordum kapı sürgüsünü
Atılverdin sen.
Perçem değdi büyüğü kaküle
Ve dudaklar menekşelere.

Oy, narinim, öncekiler adına
Ve bu defa senin
Giysin cıvıldıyor günebakanın
Nisana merhaba demesi gibi!

Günah düşünmeye vesta bakiresi değilsin:
İskemleyle girdin,
Raftan çeker gibi hayatımı buldun
Ve tozunu üfledin.

BAHAR YAĞMURU

Kuşkirazına gülümsedi, hıçkırdı, ıslattı
Arabaların cilası, ağaçların titreyişini
Kemancıların devinen dizisi ayın altında
Tiyatro süzülüyor. Yurttaşlar, zincire!

Taşa su birikintileri. Gözyaşıyla dolu
Gırtlak gibi geçkin güller, dalayan
Nemli elmaslarda. ıslık kırbacı
Mutluluğun üzerlerinde, kirpiklerinde, bulutlarda.

İlktir ay bu zincirleri ve giysilerin
Ürpermesini ve ağızlara egemen büyüğü
Alçıdan bir destanda yoğuruyor,
Yoğuruyor kimsenin yoğurmadığı büstü.

Kimin kalbinde bu hızla onun bütün kanı
Fışkırdı sana doğru, yanaklarından çekiliverdi de?

İşte çırpınıyor o: Elleri bakanın
Ağızlar ve aortlar sıkıştı bu hüzmeciğe

Gece değil bu, yağmur değil ve korolarla
Yırtılan: “Yaşasın Kerenski!” haykırıışları,
Bu dün içinden çıkılmaz olan katakomblardan
Göz kamaştırıcı çıkış kapısıdır foruma

Bu ne güller, ne ağızlardır, ne çekingen sesi
Kalabalıkların, bu burada tiyatro önünde çatlayan
dalgalarıdır

Sarsılmaya başlayan Avrupa gecesinin,
Asfaltlarımızın üzerinde kendisiyle mağrur

ŞİİRİN BELİRLENMESİ

Bu, yalçınlardan dökülen ılık,
Bu çatırtısı sıkışan buzların,
Bu yaprağı donduran gecedir,
Bu, düellosu iki bülbülün

Bu, tatlı yabanılaşan bezelye,
Bu, kabuklar içinde evrenin gözyaşları,
Bu, Figaro, sehpalardan ve flütlerden
Yuvarlanıyor dolu sağanaklarıyla.

Her şey, öylesine önemle araştırdığı gecenin
Derin yıkanan diplerde
Ve yıldızı sürdüğü bir havuza değin,
Titreyen ıslak ayaları üzerinde.

Tahtalardan daha yassı suda bunaltı.
Çöktü kızılağaç kütleleriyle gökkubbe,
Bu yıldızlara yakışır gülünse kahkahalarla,
Hah, işte sağır bir yer şimdi evren.

YARATICILIĞIN BELİRLENMESİ

Mintanının yakasını açıyor,
Uzun saçlı, Beethoven'ın torsosu gibi,
Dama taşlarını tutarca kavırıyor avuçlarıyla.
Uykuyu, ve vicdanı, ve geceyi, ve aşkı.

Ve bir siyah damayı,
Bir tür çılgınca kasvetle,
Kıyamet gününe hazırlıyor,
Atlı savaşçı olarak piyonlar üzerinde.

Mahzenden, buzlar üzerinden yıldızların
Hoş kokularını yayarak ahettiği bahçedeyse,
Bülbül gibi asma kütüğünde Isolde'nin
Katıla kaldı Tristan'ın çekingenliği.

Bahçeler, göletler, çitler,
Ve beyaz feryatlarla köpüren
Evren, sadece tutkunun kategorileridir,
İnsan yüreğiyle biriktirilen.

ARDIL

Senin fotoğrafınla yaşıyorum, o kahkahayla gülen,
Eklemleri çitirdayan bileklerinde,
O, parmaklarını kıran ve vazgeçmek istemeyen,
Konuk olunan ve konuk olunan ve kederlenilen.

O, oyun kâğıtlarının şıkırtısından Rakoçi'nin yiğitlik
gösterisinden,
Konuk salonunda biblolardan, camdan ve konuklardan
Piyanoda ateş içinde koşacak ve sıçrayacak olan,
Nişanlardan, çörgü taşlarından ve güllerden ve oyun
zarlarından.

Gevşetip saç bağıını, gülsü ve uçarı,
Kuşağının tütsülü firkete goncasını,
Vals etmek için şana doğru, zahmetsiz, yarım şalını
Isırıp, ısırabı ısırır gibi ve güçlkle soluyup.

Eliyle soyup kabuğunu mandalınanın
Yutmak için soğumuş dilimleri, acele ederken
Perdelerin ötesinde avizeyi kuşanan
Salona, valsın ter kokusu yayılan yeniden

VOROBYEVI GORI*

Suyun altına uzanır gibi, göğüs öpüşler altına!
Bir çağ boyu aralıksız coşmaz yazın pınarları.
Geceler geçtikçe armonikanın pes homurtularını
Yükseltmeyiz tozlardan, çiğnemeyiz ve sürüklemeyiz.

Yaşlılıktan konuşulduğunu işittim. Kehanetler ürkütücü!
Hiçbir köpüklü dalga elini süremezmiş yıldızlara.
Söylenenlere inanmazsın. Çayırların benzi soluk,
Göller kötücül, Tanrı bulunmuyormuş çalılıklarda.

Haydi savur ruhunu! Bugün her şeyi köpürt.
Bu an dünyanın öğlen vaktidir. Gözlerin senin nerede?
Görüyorsun, doruklarda düşünceler ak coşkusuna
dönüştü
Ağaçkakanların, bulutların ve kozalakların, hararetin ve
iğne yaprakların.

Burada son buldu rayları kent tramvaylarının.
Daha öteye çamlar hizmet veriyor. Daha öteye uzanamaz
onlar.

Ötesi, diriliş. Koşuyor orman yolları,
Dalları aralıyor, kayıyor otlar üzerinde.

Elerken öğlen vaktini, Troytsa** gününü, kır şenliğini,
Orman inanmaya çağırıyor: Daima böyledir dünya.
Böyle niyetlenilmiştir korularca, düzlüklere böyle
esinlenmiştir.
Böyle bizim üzerimize, basmalar üzerine yağmıştır
bulutlardan.

* Moskova'da, Moskova nehrinin sağ yakasına verilen ad.

** Kutsal üçlü onuruna kutlanan yaz bayramı.

BOZKIR

Issızlığa doğru nasıl güzeldi o açılışlar!
Kenarsız bozkır deniz tabloları gibi.
Buğdaysılar iç çekiyor, hışırıyor karıncalar,
Ve sivrisineğin yüzüyor ağlayışları.

Ot yığınları bulutlarla diziler kurdu
Ve volkan volkanın üstünde sönüyor.
Dindi ve terden ıslandı kenarsız bozkır.
Sarsıyor, yersizletiyor, dürtüyor.

Sis perdesi deniziyle her yandan bize erişti.
Kurt enikleri halinde sarılarak çoraplarımıza,
Ve kıyı suları gibi bozkırda büyüleyici usul ilerleyişimiz,
Sarsıyor, yersizletiyor, dürtüyor.

Ot yığınları değil mi sisler içindeki? Kim anlar?
Değil mi bizim istiflerimiz? Varalım. Evet, o.
Bulduk! İşte ta kendisi. İstiflerimiz.
Dört bir taraftan sis ve bozkır.

Ve samanyolu sapadan dolanıyor
Kerç'e, davarların toz kaldırdığı bir çığır-yol gibi.
Kır damlarının ötesinden incek ve soluk tutuluyor:
Açıklıklar, açıklıklar dört taraftan.

Sis uyutucu, buğdaysılar bal rengi.
Bütün Samanyolu boyunca saçılmış buğdaysılar.
Sis dağılıyor ve dökülüyor gece
İstiflere ve bozkıra dört bir taraftan

Bekliyor gölgeli yarı gece yolun kenarında,
Çığırın üzerine yıldızlarla yığılmış,
Ve yolun üzerinden çitin ardına
Evreni çiğnemeksizin geçmek olanaksız.

Yıldızlar henüz öylesine aşağıdan boy verdiği
Ve yabancı otlar yarı geceyi bürüdüğü zaman,
Kızarıyor ve ürküyor muydu nemlenmiş muslin,
Sarıyor, toplıyor ve finali arzuluyor muydu?

Varsın bozkır bizi yargılasın ve karar versin gece,
Bir yokmuş vakitte: Başlangıçta
Yüzüyor muydu Sivrisineğin Ağlayışı, Kayıyor muydu
Karıncalar,
Kurt Enikleri Çoraplarda Sürtüyor muydu?

Kapat onları sevgilim! tozuyacak!
İlk gınahtan önceki gibi bütün bozkır:
Her şey dünyaca kucaklanmış, her şey paraşüt sanki,
Her şey şaha kalkan görüntüler!

BUNALTICI TAN

Bütün sabah güvercin kuğurdu
Pencerenizde.
Olukların üstünde,
Nemli gömleklerin yenleri gibi,
Ölgündü dallar.
Yağmur serpiyordu. Yüksüz
Yürüyordu tozlu pazar yeri boyunca bulutlar,

Acıyı pazar tezgâhlarında
korkuyorum, yıkıyorum,
Ninnileyerek.
Onlara dinmelerini yalvarıyordum.
Dinerler, görünüyordu.
Tanyeri griydi, çalılardaki çekişme gibi,
Mahpus ağzı gibi.

Yalvarıyordum saatin yaklaşmasını,
Pencerenizin ardında
Dağ buzullarınca
Kabarırken banyo küvetiniz
Ve doğranmış bir şarkının parçalarını,
Uykusunu almış yanağın ısını ve alını
Sıcak cama, konsola dökerken
Buz döker gibi.
Ama giden bulutların bayrağı altına
Seslenişin uzağındaki doruk
Zerrelenen ıssızlığın içinde
İşitmiyordu yalvarışımı,
Bir palto gibi ıslanmış,
Tozlu yankısı gibi harman yerinin,
Yüksek sesle çekişme gibi çalılarda.

Onlardan diliyordum,
Eziyet etmeyin!
Uyku tutmuyor.
Ama çiseliyordu ve yerinde sayarak,
Tozlu pazar yeri boyunca bulutlar,
Acemi askerler gibi kasabanın ötesinde, sabahleyin,
Perişan yürüyorlardı ne saat, ne yüzyıl,
Tutsak Avusturyahılar gibi,
Usul hırıltı gibi,
Hırıltı gibi:
“Bittim,
Kız kardeşçik.”

YVES BONNEFOY

Çeviren: Oktay Rifat - Samih Rifat

Günümüzün en önemli Fransız şairlerinden Yves Bonnefoy 1923'te Tours'da doğdu. Demiryolu işçisi bir babayla öğretmen bir annenin oğlu olan Bonnefoy orta öğrenimini Tours'daki Descartes Lisesi'nde tamamladıktan sonra Poitiers Üniversitesi'nde matematik okumaya başladı.

1943'te Paris'e yerleşerek bütün çalışmalarını edebiyat, sanat tarihi ve felsefe üzerinde yoğunlaştırdı. Paul Eluard'ın şiiri ve tanıştığı gerçeküstücü ressamların sanatından etkilendi. 1947-52 yılları arasında yazdığı ve 1953'te yayımladığı ilk şiir kitabı *Du Mouvement et de l'immobilité de Douve* kısa zamanda üne kavuşmasını sağladı. Gaston Bachelard'la felsefe çalışan Bonnefoy, Baudelaire ve Kierkegaard üstüne de bir tez yazdı. İtalya'ya yaptığı yolculuklarda erken Rönesans İtalyan sanatını tanıması, düşünsel hayatında bir dönem noktası oldu. Daha sonra Fransız gotik sanatı ve İtalyan barok sanatı üzerine incelemeler yaptı.

Cenevre, Vincennes ve Nice üniversitelerinde profesör olarak çalıştıktan sonra College de France'a Poetika profesörü olarak atandı. Dilin olanaklarını felsefi bir açıdan irdeleyen ve insan tutkularını bu bağlamda değerlendiren Bonnefoy ilginç bir şiir söylemi yarattı ve *Hier regnant desert* (1958), *Pierre écrite* (1965), *Dans le leurre du seuil* (1975) ve *Début et fin de la neige* (1991) adlı şiir kitaplarıyla savaş sonrası Fransız şiirinin en parlak örneklerini verdi.

Shakespeare, Yeats ve Seferis'ten çeviriler de yapan Bonnefoy'nın ayrıca Rimbaud, İtalyan ve Fransız sanat tarihiyle ilgili incelemeleri de vardır. Burada okuyacağınız şiirler *De Mouvement et de*

l'immobilit   de Douve (Douve'un Devinimi ve Durgunluğu) adlı uzun şiirin "Tiyatro" adlı bölümüdür. Bu bölümün Oktay Rifat tarafından yapılan ilk yedi parçası daha önce Yazko   eviri dergisinde yayımlanmıştı. Samih Rifat'ın çevirdiği öbür parçalar ise ilk kez yayımlanmaktadır.

DOUVE'UN DEVİNİMİ VE DURGUNLUĞU

TİYATRO

I

Taraçalarda koştuğunu görüyordum.
Rüzgârlarla savaştığını görüyordum.
Ayaz dudaklarında kanıyordu.

Kırılışı ve ölü oluşuna sevinişini gördüm
Ey yıldırımından daha güzel
Beyaz camları kanınla lekelediği zaman

II

Yaz yaşlandıkça tekdüze bir sevinçle derini çatlatıyordu,
yaşamın kusurlu esrikliğini hor görüyorduk.

“Daha doğrusu sarmaşık, diyordun, gecesinin taşlarına
bağlanışı sarmaşığın: Çıkışı olmayan varlık, köksüz yüz.

“Güneşin tırnakları yırttığı son mutlu cam, daha doğru-
su dağda ölünecek o köy.

“Daha doğrusu bu rüzgâr...”

III

Belleklerimizden daha güçlü bir rüzgârdı söz konusu.
Giysilerin şaşkınlığı ve kayaların çılgılığı ve sen bu alevlerin
önünden

geçiyordun.

Başın kareli ellerin yankı hep
Hareketlerinin sevinç saçan davullarında ölümü arayarak.
Memelerinin günüydü
Aklımda yokken buyruğunu yürütüyordun işte.

IV

Uyanıyorum, yağmur yağıyor. Rüzgâr işliyor sana, Douve, yanımda uyumuş reçinalı toprak. Taraçada, ölümün bir deliğindeyim. Büyük yaprak köpekler titriyorlar.

Kaldırdığın kol, ansızın, bir kapıya, beni çağlar içre aydınlatıyor. Köz köy, her an doğduğunu görüyorum. Douve.

Her an öldüğünü.

V

Kaldırılan kol ve döndürülen kol
Ancak ağır başlarımız için eşzamanlıdır,
Ama bu yeşillik ve çamur çarşaflarını atın
Ölüm ülkesinden bir ateş kalır sade.

Önünde yağmur başları sürüyen rüzgârın
Girdiği boşaltılmış bacak
Sizi ancak o ülkenin eşiğinde aydınlatacak
Hareketleri Douve'un, şimdiden daha yavaş hareketleri,
kara
hareketleri.

VI

Hangi solgunluk vuruyor seni, yeraltı ırmağı, hangi damar kopuyor ki sende, yankılanıyor düşüşün orada?

Ansızın kaldırdığın kol açılıyor, tutuşuyor. Yüzün geri gidiyor. Hangi artan sis saklıyor benden bakışını? Usul gölge uçuşumu, ölümün sınırı.

Sessiz kollar karşılıyor seni, başka bir kıyının ağaçları.

VII

Yaralı şaşkın yapraklar içinde
Ama yiten izlerin kanına yakalanmış
Yine de yaşamın suç ortağı.

Savaşın sonunda kumla örtük gördüm seni
Sessizliğin ve suyun sınırlarında bocalarken,

Ve ağzın son yıldızlarla kirli
Gecende beklemenin korkusunu bir çığlıkla parçalarken.

Bir kaya gibi yükselirken ansızın katı havada ey
Bir taşkömürü çalımıyla güzel.

VIII

O tuhaf müzik, ellerde, dizlerde başlıyor, baş çatırıyor
sonra, dudaklarda duyuruyor kendini müzik; kesinliği, yüzün yeraltı yamacına giriyor.

Şimdi çatlayıp ayrılıyor yüzün doğramaları. Şimdi gözler çıkartılıyor.

IX

Böceklerden bir tavanın altında beyaz, yarı karanlık,
yan durmuş
Ve entarin lambaların zehiriyle lekeli,
Uzanmış buluyorum seni,
Ağzın, uzakta toprağa çarpıp kırılan bir ırmaktan ulu.

Yenilmez yaratığın toparladığı yenik, dağılmış yaratık,
Soğuğun meşalesinde ele geçen varlık,
Ey gözcü, hep ölü buluyorum seni
Anka'yı söyleyen Douve uykusuz bekliyorum o soğukta.

X

Uzanmış Douve'u görüyorum. Uğultusunu duyuyorum tensel uzamın en yücesinde. Karadullar, Douve'un ellerinin geliştiği-bu uzamda hızlı hızlı dolaştırıyorlar çeneklerini, etleri çözülmüş kemikler, külrengi bir ağa dönüşüyor iri örümceğin aydınlattığı.

XI

Yeryüzünün suskun tortusuyla kaplı,
Canlı bir örümceğin ışıklarıyla örülü,
Kumun geleceğine boyun eğmiş şimdiden,
Kolu bacağı kopartılmış gizli bilgi.

Boşlukta bir şenlik için bezenmiş,
Dişleri görünüyor sevişmek için sanki,

Şuracıkta duran ölümün dayanılmaz
çeşmesi.

XII

Uzanmış Douve'u görüyorum. Yüzünde dalların savaştığı, bedeninde köklerin yollarını bulduğu o kızıl kentinde havanın – tiz bir böcek sevinci ışıyor çevresine, korkunç bir müzik.

Toprağın kara eşiğinde Douve bitkin, sevinçli, yaylaların düğüm düğüm lambasıyla buluşuyor.

XIII

Toprak yüzümü aydınlatıyor bu gece,
Ama gözlerinin saflığını yitirdiğini
görüyorum .
Ve anlamı kalmıyor yüz sözcüğünün.

Dönen kartalların aydınlattığı iç deniz,
Bir imge bu.
İmgelerin işlemediği bir derinlikte, soğuk,
alıkoyuyorum seni.

XIV

Uzanmış Douve'u görüyorum. Beyaz bir adada, gözleri
alçıyla çevrili, ağzı başdöndürücü ve elleri onu dört bir yan-
dan saran gür otlara terk edilmiş.

Kapı açılıyor. Bir orkestra giriyor. Ve çokyüzlü gözler,
tüylü göğüsler, çenekli soğuk yüzler, tepeden tırnağa kaplı-
yorlar onu.

XV

Ey toprağın delice saldırdığı o kıvrımın
doğuştan sahibi
Yitip gidiyorsun önümde.

Son bir gülüş yaratıyor
Dudaklarında çıplak ot ve çakmaktaşının
şavkı,

Beynin eski hayvanlarının, içinde kirece
dönüştüğü
Derin bir bilim bu.

XVI

Eğimlerimizin topladığı o karanlık ateş evi! Çatısının al-
tında parıltını görüyorum, kıpırtısız Douve, düşey ağına tu-
tulmuş ölümün.

Olağanüstü Douve, devrilmiş yavaş yavaş alt katlara ini-
yor, güneşlerin ağır adımlarıyla ölümcül uzamda.

XVII

Dar koyak, ağıza giriyor şimdi,
Beş parmak, orman rastlantıları gibi
dağılıyor şimdi,
Başı önde batıyor otlar arasında şimdi,
Boğazı karla ve kurtlarla bezeniyor şimdi,
Hangi ölüm yolcularının üstüne esiyor
gözler ve biziz bu rüzgârda bu suda bu soğukta şimdi.

XVIII

Artık hiçbir alevin kısıtlayamayacağı kesin varlık; gizli
soğuğun eşikçisi; şiirin parçalandığı yerde yeniden doğan
ve çoğalan bu kanla dipdiri,

Böyle görünmen gerekiyordu sağır sınırlarda ve ışığının
daha da kötüleştiği ölümcül bir yörenin sınamasına katlan-
man gerekiyordu.

Ey en güzel ve gülüşüne işlemiş ölüm! Artık göze alıyo-
rum seninle karşılaşmayı, yaptıklarının parıltısına dayana-
biliyorum.

XIX

Soğuğun ilk gününde uçup gidiyor aklımız
Büyük ozonda kaçan tutsak benzeri
Ama bir anlık Douve, düşüyor bu ok
Ve yerde parçalıyor başının yengi çelengini.

El kol hareketlerimize yeniden can verdiğimizizi sanmıştık,
Oysa başımız yadsınmış, soğuk bir suyu içiyoruz
Ve tomar tomar ölümler, bayraklarla donatıyor gülüşünü,
Dünyanın kalınlığını aralamayı deneyen gülüşünü.

JOHANNES POETHEN

Çeviren: Yüksel Pazarkaya

Johannes Poethen 13.9.1928 günü Ren kıyısındaki Wickrath kasabasında doğdu. Köln, Schwaben ve Bavyera bölgelerinde okula gitti. II. Dünya Savaşı sonlarında çocuk denecek yaşta askere alındı. Savaştan sonra Köln’de liseyi bitirdi. Tübingen Üniversitesi’nde Alman filolojisi öğrenimi yaptı. 1989 sonuna kadar Stuttgart Radyosu’nda redaktörlük yaptıktan sonra emekli oldu. 1947 yılında ilk şiirleri yayımlandı. Şiir kitaplarının yanı sıra, özellikle çok sık ve uzun yolculuklar yaptığı Yunanistan’ın mitolojisi üzerine çağdaş denemeleriyle tanınır. Almanya Pen Kulübü ve Yazarlar Birliği yönetim kurullarında uzun yıllar görev yaptı. Çeşitli ödüller kazandı.

İstanbul’da düzenlenen “Poesium”a katıldı. “Aya Sofya’nın Martıları” dizisi bu gezi sonunda oluştu. “Bu Sözler de” dizisi daha eski tarihlidir. Bu çevirilerle Johannes Poethen’in 65. doğum gününü kutluyoruz.

AYASOFYA'NIN MARTILARI

Çığlıklar hâlâ o çığlıklar
medea'nın argo'su etrafında
yukarıya kanat çırpıp gibi
yaşlı kadın çığlıkları ve tiz
ağıtçıları
oysa burada kan taş oldu

Ki hâlâ çığlıklar dolanır
kutsal bilgeliği
işte tepeye zorla oturtulmuş
yersel bir gökkubbe
şimdi bomboş

ama hâlâ bu insan kahkahaları
martıların alaycı imparatoriçeler
seyrediyorlar ani etkisini zehrin
uçuşuyorlar sonra ölüm danslarını
yeni cesedin etrafında

daha sonra akşam üstü uçup
gitmiştir nihayet yükselir bomba gecelerinin
öncesi gibi yükselir ve düşer kentin
üstünde birçok kez müezzinlerin
seslenişi.

*

Akışlarına bu sarayı kurmuşçasına
oynaşılıyor sular içerde
bulanmadan her türlü susuzluktan

sevişirler hep aynı
çağıldayışta mermer kalçalar
arasından
püskürürler ve püskürtürler

sütun ağaçları dikkate değer
hizmetkârlar
yeşil duvar boyu yankıları

altında yükseğe
sıçrayıp yine
geriye düşer

ve her şey akar ve geçip gider
yüz damarlarından allah'ın

*

On bin sokak arabası
daha demin sabahın abanmasında
kuyrukta durmuş
şiddetle boşalmıştı sabah sonra

şimdi otomobillere karşı tutuyorlar
özlerini ve deviriyor onları açlık
nehir aşağı akıyor gibi sürüler
halinde bir ekmek

on bin el uzanıyor gecelere değin

sonra yalıyor kamburların altında
kutsal kediler dikkatle çepçevre
kaldırımı bomboş
öbür hırsı için gölgelerin

*

Biz pek kalabalığız burada
diye yazdılar tasarımcılar

ana yok demiyor
hepsine kucak açıyor
ve bak giydiremiyor

ivedi bir dam çekiyorlar başlarına
tepeden inen suya karşı

umuyorlar işte kendilerine
göğre basamaklar
sunak buğusu diye

*

Sarnıç boş kalıyor bu yaşta
gereksinmiyoruz böyle suyu
kendimiz yapıyoruz suyumuzu

dipte derinde sütun boşluklarının
masalar kurulmuş yirmi kollu
şamdanlarla
yukarda yüksekte akıyor üstlerine
beethoven'ın beşincisi

orada oturuyoruz şimdi yeyip
konuşuyoruz
bu kibar dolmuş ağızlarla

ve duymak istemiyoruz işte
haddinden fazla malûm

bu yazgı

*

Sarayda harem bir konak
beklemek için yapılmış

bakım yapar gün boyu
seçilmiş bedencikler karşılıklı
dikkat etmezse o yaşlı

beklerler bu yeşil allah
kokulu can sıkıntısıyla
açar mı saat hokka ağzı diye

ve çağırır akşam
kendisi
onlardan birini yanına

*

Yabancı kılavuzu kadın
nasıl da beceriyor hâlâ
nasıl da gülümsüyor onlara
bütün yabancılara

nasıl da yabancı olanı gösteriyor
hep durmadan taş taş

ve taşlar
bazen çöküyor durdukları yerde
şimdi onlar da gülümsüyor

eskiden atların yarıştığı yerde
hepsinin üstünde imparatorun
kurulduğu yerde
ve imparatoriçenin

işte şimdi gülümsüyor durmadan
gülümsüyor
aşağıdaki bütün yabancılara

ama onlar bunu görmüyorlar ki

*

Arasında minarelerin toplaşmış
ağızları şairlerin
dillerde konuşmak istiyorlar
ve çok dil
bir ağız gibi

oturuyorlar orada
sanki
sais'in suretine karşı
ama yok kimse peçeyi kaldıracak
ve bir tek söz yok tetikte

yol aşağı uzak sayılmaz
zindan kapılarında bıçaklar
tam düşünkeskin
biliyorlar kesin kimin dilleri
kesilmeli
peygamberin istencine göre

*

Geceleyin gemiden yukarıya bakıp
birden bire bütün bir deniz
ateşlenmiş
ve oynaşüyor
bu gövdede
çepçevre ışıklar takınmış
yalım şeritleriyle yükseliyor
parlaklık
törensel merdivenlerden
en üsttekine dek
kendinden gibi ışıyan
böyle salınır görünüyor kent
üzerinde temellerin

geceleyin gözler önünde
kandil donanmış polis
bizans

sabahleyin uyanmış
aya sofya'nın yanındaki odada
sanki o çığırıp duruyor
insan gülüslü martılar değil de
lituryasal alaylarıyla değil
günden güne dönenip durdukları
işte bu kutsal bilgeliği

BU SÖZLER DE

Başlasa kaynamaya yedi deniz
ateşler yükselse dağlardan
küller yığılsa karalarda

görülür gözlerinde ışıyan yansı
korkuların
haklı çıktıkları çığlık çığlık

ne yapmalı son bir açıkla
bitki yetiştirmek değil de

bu sessizlerle
bu seslilerle

*

Bataklıkların unutkanlığıyla
likenlerin cesaretiyle
sarmaşıkların öngörülerıyla
iki elle yazmak
bu sayıklamada

sayanlar silahlı
değilmiş gibi
sayılarııyla

*

İkarus süreğen
kardeşi sisifos'un

kızgın sıcak üstte altta soğuk
uçmak ve düşüş

bu çeker onu yüceye
bu düşürür onu

kutsal hırs
hiçsel doygunluk

öteye öteye

süzölmek ah
süzölmek bu işte
yayılmaz düşsüz
bir anda

*

Öyleyse gidiyorum kendi içime
koşarak yılları geriye

hemen bitecek sırtıma
işte iyi geliyor artık sesi

yedi dağın ardında
höyükteki sunak

bilmem gerekmez adını

çağırırım onu soter diye.

*

Ama kendim kazdım göleti
bu ödünç yeryüzüne
ötesini görmek isterim

dostlar bakıyorlar bana

bırakayım mı yeniden
eğitsinler beni

nasıl yakalanır tümceler
nasıl durdurulur sayanlar

nasıl korurum külden saçını

*

Ötesi görmek
nasıl kaynamaya başlıyor yedi deniz
ve ağaçları yutuyor çığlık çığlık

karaya oturuşumda hep yeniden
bir gün görünüyor beyaz
kâğıt gibi beyaz

sürüyor beni hep yeniden
duvarları arasında aşağı yukarı

bataklıkların unutkanlığıyla
likenlerin cesaretiyle
sarmaşıkların öngörüşleriyle

sessizlerle
seslilerle

sanki hep yeniden
bu sözler gerekmiş gibi
bu sözler de

CARLOS DRUMMOND DE ANDRADE

Çeviren: Cevat Çapan

Carlos Drummond de Andrade 1902'de Brezilya'nın Minas Gerais eyaletinde, Itabira'da doğdu. 1930'da yayımladığı ilk şiir kitabıyla 20. yüzyıl Brezilya şiirinin yenilikçi akımına katıldı. Daha sonraki kitaplarıyla bu akımın ikinci döneminin en önemli temsilcisi oldu. Rio de Janeiro'da Eğitim Bakanlığı'nda çalışan Drummond de Andrade 1966'da oradaki görevinden emekliye ayrıldı. Şiirlerinde, yalın bir dille geleneksel şiirin kalıplaşmış anlatım özelliklerine karşı çıkan yenilikçiliğin duyarlı ve akılcı ustası olmayı başardı. Gerek çocukluk dönemi yaşantılarından, gerekse ülkesindeki toplumsal adaletsizliğin yarattığı sorunlardan esinlenerek yazdığı şiirlerinde, insanlar arasındaki iletişimsizliği ve ilişkilerin saçmalığını ince bir alaycılıkla dile getirdi.

Sevgisiz bir dünyada hayatın, ancak sevginin gücüyle bir anlam kazanabileceği inancını hiç yitirmedi. Bu içe dönük ve alçak gönüllü şair en kişisel sorunlarını ele aldığında bile, bunlarla evrensel ve toplumsal sorunlar arasındaki bağları gözardı etmedi. Türkçe'ye bazı şiirleri daha önce Ülkü Tamer ve Muzaffer Uyguner tarafından da çevrilen Drummond de Andrade 1987'de öldüğünde, Latin Amerika edebiyatı, lirizmle ironiyi birleştirmiş büyük bir ustasını yitirmişti.

ESKİ ZAMAN HATIRASI

Clara çocuklarla bahçede dolaşıyordu.
Gökyüzü yeşildi otların üzerinde,
köprülerin altında sular altın renginde,
maviydi, pembeydi, turuncuydu öbür öğeler,
bir polis gülümsüyordu, bisikletler geçiyordu,
bir kız çimlere basıyordu bir kuşu yakalamak
için, bütün dünya –Almanya, Çin– her şey
sessizdi Clara'nın çevresinde.

Çocuklar göğe bakıyorlardı: Bakmak yasak değildi.
Ağız burun ve gözler açıktı. Tehlike yoktu.
Gripti, sıcaktı, böceklerdi Clara'nın korktuğu.
On bir tramvayını kaçırmaktan korkuyordu
Clara, gelmekte geciken mektupları
beklemekten, her zaman yeni bir giysi
giyememekten. Ama bahçede dolaşıyordu o sabah!
Bahçeler vardı o zamanlar, sabahlar vardı.

ÖLDÜRME KENDİNİ

Carlos, sakın ol, aşktır
senin şu anda gördüğün:
Bugün bir öpücük, yarın
öpüşmek yok, öbür gün pazar.
kimse de bilmiyor ne olacağını
pazartesi günü.

Direnmek boşuna
ya da kendi canına kıymak.
Öldürme kendini. Öldürme
düğün şenliklerine sakla kendini
ne zaman yapılacağını

ya da yapıp yapılmayacağını
kimsenin bilmediği düğün şenliklerine.

Carlos, toprağın çocuğu Carlos, sevgilin.

YEDİ YÜZLÜ ŞİİR

Ben doğduğumda karanlıkta
yaşayan çarpık bir şeytan,
Carlos, dedi, hadi! Sakar ol hayatta.

Bu evlerin gözü adamlarda,
kadın peşinden koşan.
Akşam mavi olsaydı eğer,
daha az istek olurdu tende.

Bacaklarla dolu geçen tramvay:
Beyaz, esmer, sarı bacak.
Tanrım, neden bu kadar bacak?
Diye soruyor kalbim. Oysa
birşey sormuyor gözlerim.

Bıyığının arkasındaki adam
ciddi, basit ve kuvvetli.
Nerdeyse hiç konuşmuyor.
Bir iki seçkin dostu da var,
gözlüklü bıyıklı adamın.

Tanrım beni neden terk ettin
Tanrı olmadığımı biliyordusyan,
zayıf olduğumu biliyordusyan?

Dünya dünya, koca dünya,
ne çıkar adım Raimundo olmuşsa,
olsa olsa bir uyak,

bir çözüm olacak değil ya.
Dünya dünya, koca dünya,
senden daha büyük benim kalbim.

Sana söylememem gerek ama
şu gökteki ayla
şu konyak
akıl bırakmıyor başta.

DÜNYAYI TAŞIYOR OMUZLARIN

Bir gün gelir, “Tanrım!” diyemezsin artık.
Toptan bir temizlik zamanıdır.
Artık “Sevgilim!” diyemeyeceğın bir gün.
Çünkü boşunallğı kanıtlanmıştır aşkın.
Ve gözlerden yaş akmaz.
Ve ancak kaba işlere yarar eller.
Ve kuruyup kalır yürek.

Kadınlar boşuna çalarlar kapını, açmazsın.
Tek başınasındır, ışıklar söndürölmüş
ve karanlıkta parlar kocaman gözlerin.
Belli ki acı çekmeyi bilmiyorsundur artık.
Ve hiçbir şey istemiyorsundur dostlarından.

Kimin umurunda yaşlanmak, yaşlılık nedir ki?
Dünyayı taşıyor omuzların
ve bir çocuğun elinden daha hafif dünya.
Savaşlar, kıtlıklar, evlerde aile kavgaları
hayatın sürüp gittiğini kanıtlıyor
ve kimsenin özgür olamayacağını.
Bu gösteriyi acımasız bulanlar (o yufka
yürekliler)
ölmeyi yeğ tutacaklardır.
Bir gün gelir ölüm de işe yaramaz.

Bir gün gelir bir komut olur yaşamak.
Yalnızca yaşamak, hiç kaçış olmadan.

REDİNGOTLU ÖLÜLER

Salonun bir köşesinde dayanılmaz
fotoğraflarla
dolu bir albüm vardı,
metreler boyu yüksek, sonsuz dakikalarca
eski, herkes bu albüme yaslanır,

seninle geçirdi geceyi,
ta içinden
anlatılmaz
bir şamata çıkarıyorsun şimdi,
yakarmalar,
gramofonlar,
ıstavroz çıkaran azizler,
en iyi sabun reklamları,
nedenini niçinini
kimsenin bilmediği bir şamata.

Bu arada yürüyorsun sen
başın dik, için ezik.
Hurma ağacısın sen, tiyatroda
kimsenin duymadığı çığlıksın
ve sönmüş bütün ışıklar.
Karanlıkta aşk, hayır, gün ışığında aşk
hazindir, evladım Carlos,
her zaman hazin.
Ama kimseye söyleme bunu,
kimseler bilmiyor hem, bilecekleri de yok.

İçindeki redingotlu ölülerle alay ederdi.

Derken bir kurt kemirmeye başladı bu redingotları,
sayfaları, yazıları, hatta resimlerin üzerindeki tozları.
Kemiremediği tek şey bu sayfalardan aralıksız duyulan
bitmek tükenmek bilmeyen hıçkırıklardı.

FİL

Elimde kalan birkaç şeyden
bir fil
yapıyorum. Eski mobilyalardan
tahtalar
ayakta tutuyor onu, ben de
içini pamuk, ipek
ve tatlılıkla dolduruyorum.
O ağır kulaklarını
yapışık tutuyor tutkal.
Kıvrık hortumu
en sevimli parçası
mimarisinin.
Sahtesini kullanamayacağım
o az bulunur malzemeden
dişleri.
Sirkin tozu dumanı içinde
çalınıp kaybolmadan
dolaşan
beyaz bir servet.
Sonra, filin
her türlü numaradan uzak,
en akışkan, en değişmez
parçası olan
gözleri.

İşte zavallı filim
artık hayvanlara inanmayan
ve hiçbir şeye güvenmeyen

yorgun bir dünyada
kendine bir dost bulmak için
yola çıkmaya hazır.
İşte: Heybetli
ve kırılgan bir kütle
başını sallayan
ve ağır ağır yürüyen,
derisine, sevginin
doğal biçimlerinin bir araya
geldiğini
daha şiirsel bir dünyayı
çağrıştıran
bez çiçekler
ve bulutlar iliştilmiş.

Kalabalık bir sokaktan aşağı
yürüyor filim,
ama kimse
koptu kopacak gibi görünen
kuyruğuna gülmek için bile
bakmıyor ona.
Tepeden tırnağa incelik,
yalnız bacaklarından hayır yok
ve dokunsan patlayacak
iyice şişen karnı.
Eksiksiz dile getiriyor
varla yok arası hayatını
ve şehirde hiç kimse
hazır değil
benimsemeye
o kırılgan gövdenin
kaçamak görüntüsünü
ve hantal yürüyüşünü.

Kolayca duygulanarak
özlüyor acıklı durumları,

mutşuz insanları,
en derin denizlerdeki
ayaydın buluşmaları,
ağaç köklerinin altında,
deniz kabuklarının bağıında;
özlüyor kör etmeyen
en kalın ağaç gövdelerini
saran gölgelerinin
içlerine işleyen
ışıkları;
savaş alanlarında yürüyor
bitkileri ezmeden,
hiçbir kitabın anlatmadığı,
dilini yalnız rüzgârın,
yaprakların ve karıncanın
bildiğı, insanların
kendilerini yalnızca
örtülü bir dinginlikte
kapalı gözlere
gösterebildikleri
bazı yerleri,
gizleri ve öyküleri
arıyor.

Ve şimdi gecenin bu geç
saatinde
filim geri geliyor,
ama yorgun dönüyor
titreyen bacakları
kırılıp tozlara karışıyor.
Bulamamış
aradığını,
aradığını
ben ve filim
kendisinde kendimi
gizlemekten hoşlandığım.

Yorulup aramaktan
kâğıt gibi dağılıyor
o kocaman gövdesi.
Tutkal çözülüyor
ve dökülüyor ne varsa içinde:
Bağışlama ve tatlılık,
tüyler, pamuklar, ipekler
saçılıyor halıya,
tıpkı parçalanmış bir efsane.
Ben de yarın başlarım yeniden.

AİLE İÇİNDE YOLCULUK

Rodrigo M. F. de Andrade'ye

Itabira çölünde
elimden tuttu benim
babamın gölgesi.
Kaybolan onca zaman.
Ama o birşey demedi.
Ne geceydi, ne gündüz.
Bir iç çekiş? Geçen bir kuş?
Ama o birşey demedi.

Epeyce yol gitmiştik.
Burada bir ev vardı.
Bu dağ eskiden daha yüksekti.
Üst üste yığılmış bunca ölümler
ve zaman ölümleri kemiriyordu.
Ve yıkık dökük evlerde
soğuk gurur ve ıslaklık.
Ama o birşey demedi.

Geçip gittiği sokaklar
at sırtında, dörtnala.
Saati. Giysileri.

Bütün o resmi belgeler,
Başından geçen aşklar.
Açılan o teneke çantalar
ve ürkütücü anılar.
Ama o birşey demedi.

Itabira çölünde
her şey canlanıyordu,
boğar gibi ve birden bire
isteklerin pazarında
hazin hazineler sergisi,
bendeki kaçma dürtüsü;
çıplak kadınlar, pişmanlık.
Ama o birşey demedi.
Basarak kitaplara ve mektuplara
yol alıyoruz aile içinde.
Evlilikler, ipotekler;
veremli halazadeler,
deli hâlâ, büyükannem
hayalıklarla aldatılan.
İpeğin hışırtısı yatak odalarında.
Ama o birşey demedi.

Hangi amansız, bilinmez içgüdü
kavrayıp onun solgun elini
bizi dedirtiverdi
o yasak zamanlara,
o gidilmez yerlere?

Bakıp babamın ak gözlerine
Konuş! diye bağırdım. Sesim
bir an titredi havada,
sonra taşlara çarptı. Gölge
ilerledi yavaşça
o hazin yolculukta

kaybolan krallıkta.
Ama o birşey demedi.

Acıyı, anlaşılmazlığı gördüm
ve nice nice isyanı
bizi karanlıkta ayıran.
Benim öpmediğim el,
benden esirgedikleri kırıntı.
Bağışlanmayı reddetmek.
Gurur. Korkuyla dolu gece.
Ama o bir şey demedi.

Konuş konuş konuş.
Kile dönmekte olan
ceketinden tutup sarstım.
Elinden, çizmelerinden
kavramak istedim gölgesini
ve gölge silkinip kurtuldu elimden
kızmadan, hiç telaşa düşmeden.
Ama korudu sessizliğini.
Belli sessizlikler vardı
Onun o derin sessizliğinde.
Sağır büyükbabam vardı
kilisenin tavanındaki boyalı kuşları işiten;
benim arkadaşsızlığım vardı
ve senin öpüşmelerden yoksunluğun
çileli hayatlarımız ve büyük bir ayrılık
daracık dört duvar arasında.

Hayatın o daracık boşluğu önüne
iteliyor beni ve bu hayaletler
kucaklaşmasında
tepeden tırnağa yanıyorum
sanki kavuran bir aşkla.
ancak şimdi tanıyoruz birbirimizi!

Gözlük, anılar ve resimler
akıyor bir kan ırmağında.
Yükselen sulardan seçemiyorum
uzaklardaki yüzünü, yetmiş yıl uzaklarda...
Sanki bağışlamıştı beni,
ama hiçbirşey söylemedi.
Suların altında kaldı bıyıkları,
aile, Itabira çölü, hepsi.

PAUL CELAN

Çeviren: Ahmet Cemal

Avusturyalı şair. 1920’de doğdu. Gerçeküstücülük akımının ve yüzyılımız Avrupa şiirinin en büyük temsilcileri arasına girdi. II. Dünya Savaşı’nın en korkunç günleri de dahil, yaşanan her şeyin “sanat-taki güzel”in çatısı altında etkili kılınabileceğine inandı. Üslubu çokça Hölderlin geleneğini çağrıştırır. 1970 Mayıs’ında Paris’te intihar etti.

Başlangıçta dil açısından belli bir “düzen” anlayışını savunurken, özellikle *Dilin Parmaklıkları* (Sprachgitter) adlı şiir kitabıyla birlikte, dilde “parçalanmış anlatım” diye adlandırılabilir bir tutuma gitti. Son şiirleri, hep böyle bir şiir dilinin örnekleridir.

PAUL ELUARD'IN ANISINA

Ölenin mezarına koy
yaşamak için kullandığı sözcükleri.
Başını da yerleştir aralarına,
bırak, kulak versin
özlemin kıskaç gibi
diline.

Bir zamanlar ona
sen diyenden esirgediği sözcüğü de
göz kapaklarının üstüne bırak;
tıpkı şimdi kendi eli gibi
çıplak bir el, ona sen diyeni
geleceğin yapraklarına aşıladığında,
yüreğinden atan kanla, yanından
öylece geçip gittiği sözcüğü.

Yerleştir
göz kapaklarının üstüne;
belki de hâlâ mavi
gözlerini basar, bir başka
yabancı mavilik ve ona
sen diyen de bir zamanlar,
Biz, diye dalar düşlere.

SAYDAMGÜNEŞLER, gri kara çoraklığın
üzerinde.

Bir düşünce, ağaçboyu
ışığa dolanmış:
Daha
insanların ötesinde
söylenecek şarkılar
var.

MUM IŞIĞI

Keşişler kıllı parmaklarıyla açtılar kitabı:
Eylüldü.
İason kar serpmekte şimdi olmuş ekinlere.
Ellerden bir gerdanlık verdi sana orman,
böylece
ölmüş, yürümektesin ipin üstünden.
Mavinin daha koyusu ihsan edilmiş saçlarına,
ben aşktan konuşuyorum.
Deniz kabuklarına, ince bir buluta
sesleniyorum, bir sandal
tomurcuklanıyor yağmurda
Bir tay düşüyor yaprak gibi dökülen
parmakların üzerinden
Kapkara açılıyor büyük kapı, benim şarkımla:
Nasıl yaşamıştık burada biz?

RAHATÇA karlarla
ağırlayabilirsin beni
yürüdüğüm sürece
dut ağacıyla omuz omuza
yazın içinden,
hep çığlık atmıştı
en genç
yaprağı.

GELECEĞİN kuzeyindeki
ırmaklara atıyorum
taşlarla nakışlanmış
gölgelerle
duraksayarak ağırlaştırdığın
ağları.

DURMAK, gölgesinde
havadaki yara izinin.

Kimse-ve-hiçbir-şey-için-Durmak.
Tanımaksızın,
yalnızca kendi
adına.

O gölgede konuşmadan da
barınabilen her şeyle
birlikte

ELLERİMİN derisinin altına
dikilmiş, ellerin avuttuğu adın.

Gıdamız olan
hava toprağını yoğurduğumda
bir acılık katıyor hamura
delice açık tenden yansıyan
harflerin parıltısı.

DALGALAR

Sen, ey saat, avlanmaktasın kumsalda.

Kollarımda şarkı söylemekte, ince
kumlardan dokunma zaman: Sağ elimde bir
bıçak, uzanmışım zamanın yanına.

O halde köpür, ey dalga! Ey balık, çık ortaya!
Su neredeyse, bir kez daha yaşayabilir insan,
bir kez daha, ölümle koro halinde, ötelerden
dünyayı şarkıya dönüştürebilir, bir kez daha
seslenebilir derin vadiden: Bakın,
emniyetteyiz biz, toprak bizimdi, bakın,
nasıl da geçtik şimdi yıldızların yerine!

GEÇ VE DERİN

Parlak söylevler kadar kötücül başlıyor
bu gece.

Yediğimiz, dilsizler elmalarıdır.

Yaptığımız ise, insanın ancak yıldızlarına

bırakabileceği bir iş;

ıhlamurlarımızın sonbaharında, derin

düşüncelere dalmış birer

bayrak kırmızısı, tutuşmuş güneyli konuklar

gibiyiz.

Yemin ediyoruz yeni bir İsa'nın adına,

tozlarla tozları,

kuşlarla göçmen pabuçları,

yüreğimizle suya inen merdiveni

evlendirmeye.

Dünyaya ettiğimiz, kumların

kutsal yeminidir,

seve seve ediyoruz,

rüyasız bir uykunun çatısından, yüksek sesle.

Sallayarak zamanın bembeyaz saçlarını,

sesleniyorlar: Günah işliyorsunuz!

Bunu çoktandır biliyoruz.

Biliyoruz bilmesine çoktandır, neye yarar?

Sözler ölümün değirmenlerinde öğütüp kutsal

müjdelerin

bembeyaz ununu

koymaktasınız kardeşlerimizin önüne –

Bizler, zamanın bembeyaz saçlarını

savuruyoruz.

Uyarıyorsunuz bizi: Günah işliyorsunuz!
İyi biliyoruz bunu,
bizim olsun suç.
Bütün uyarıların suçu bizim olsun,
kendini arındıran deniz,
şiddetli rüzgârları dönüşlerin,
gece kesilmiş günler,
ne varsa daha hiç yaşanmamış,
bizim olsun!

Bizim olsun, mezarından
gelecek bir insan.

GECEİN YARISI

Gecenin yarısı. Rüyâların hançeriyle
tutturulmuş kıvılcımlı gözlere.
Acıdan bağırma: Bulutlar tül gibi titremekte
Gece, bir ipek seccade gibi yayılmıştı
aramıza, iki karanlık arasında dans yeri.
Kapkara flütü canlı ağaçtan oymuşlardı
bizim için, şimdi geliyor rakkase.
Gözlerimize köpükten parmaklarını
daldırıyor:
Ağlamak isteyen var mı burada?
Yok. O zaman dönüyor mutluluk içerisinde
ve yükseliyor
ateşli davulun sesi.
Yüzükler atıyor bize, hançerlerimizle
yakalıyoruz.
Nikâhımızı mı kıyıyor böylece? Sanki cam
kırıkları gibi, çıkan ses.
Ve şimdi, bir kez daha biliyorum:
Sen erguvan rengi ölümlerle
ölmedin.

BÜTÜN BİR HAYAT

Gündoğumuna bir saat kala saçlarına düşen
mavi gibidir
mahmurluğun güneşleri;

bir kuşun mezarının üstünde, otların hızıyla
biterler.

Onları da baştan çıkarır, zevkin teknelerinde
oynadığımız rüya oyunları.

Zamanın tebeşirden kayalıklarında, onları
da hançerler bekler.

Daha mavidir derin uykunun güneşleri: Bir
zamanlar saçının bukleleri gibi.

Bir gece rüzgârı olup, kız kardeşinin parayla
açılan kucağına sığınmıştım;

Üzerimizdeki ağaçtan sarkıyordu saçların,
ama sen yoktun.

Biz dünyaydık sanki, sense büyük kapının
önünde bir çalılık.

Beyazdır ölümün güneşleri, çocuklarımızın
saçları gibi:

O, yükselen sularla gelmişti, sen kumlukta
bir çadır kurduğunda.

Sönmüş gözleriyle, başımızın üzerinde
mutluluğun hançerini kaldırmıştı.

ASYA'DAKİ BİR KARDEŞE

Göge yönelmekte
kendilerini tanrılaştırmış
toplar.

On
bombardıman uçağı
esnemekte,

çiçek açmakta bir yaylın ateşi,
barış kadar mutlak,

bir avuç pirinç
dostun olarak ölmekte.

KRİSTAL

Dudaklarımda arama dudaklarını,
ne de yabancıyı kapının önünde,
gözyaşını gözde ara.

BU AKŞAMDA...

Kente götürdüğün
sepetlerdeki buz, şimdi
daha çok çiçeklenmekte,
kar, güneşte yüzen
bu denize de yağdığı için.

Kumdur
istediğin una karşılık,
evdeki son gül de
beslenmek istemektedir
bu akşam, kumlarla dökülen
saatlerin elinden

VITEZSLAV NEZVAL

Çeviren: Erdal Alover

Vitezslav Nezval (1900-1958) iki savaş arasında ürün veren Çek şairlerinin en verimlişydi.

Başlangıçta, Fransız Dadacıları ve Gerçeküstücülerinin etkisi altında kaldı; ama daha sonra geleneksel biçimlere yöneldi. Burada yayımlanan şiirler, Nezval'ın gerçeküstücü dönemine ait olan *Yağmur Parmaklı Prag* (1936) adlı kitabından seçildi.

Gerçeküstücü şairlerin sıklık kullandıkları "envanter" tekniğıyle yazılan kimi şiirlerde belirgin olan Mezmurlar'ı hatırlatan ritm, bir tek eğretilenmenin sürekli yinelenmesi, birbirinden uzak nesne ve görünümlerin yan yana sıralanması gibi özellikler, olağanüstü bir çağrışım zenginliğı yaratır.

Çok yönlü yaşamıyla Prag, Nezval'in üslubunu yaratan karşıtları ve paradoksların genel bir simgesidir. İmgelerin birikmesiyle yaratılan bilinçli kaos, bu şiirlerin lirik basmakalıp deyişten uzak kalmasını sağlar.

YAĞMUR PARMAKLI PRAG

Hiçbir şey
Güzellik ve üslup sözleriyle
açıklanan hiçbir şey
Ne Toz Kapı ne Eski Kent Alanı
ne Charles köprüsü
Ne eski ne yeni Prag
Yıkılıp yeniden kurulabilen
hiçbir şey
Ne efsanelerin Prag ne güzelliğin
Anlatabilir yeryüzünde eşsizliğini
yakıp yiksalar bile değişmeyeceğini
senin
hani sevdiğimiz kadının düşüncelerini
sezeriz
Şiirin öyle karmaşık çıkılmaz
içinden
Kimse tanımlayamaz seni kimse
çizemez kimse ayna tutamaz sana
Senin bildiğin kadar bilemem seni

Hiçbir şey
Hazırcevap bir ağzın söyleyeceği bir
turist rehberinin tarif edeceği
hiçbir şey
Senin bütün varlığında o
gizemli düzeninde
Bir kuş nasıl tünerse alnına
Bir çocuk nasıl çağırırsa annesini
barok bir heykelin önünden
geçerken
Bisikletli nasıl inerse yokuş aşağı şarkı
söylerken biri
Tramvayların kokusunda o çalarken
St. Loretto'nun çanları

Nasıl yansırsa oyalı bir incelik
mağazalarının ve kiliselerinin
camlarında
Nasıl lezzetliyse baharatlı bir sosis
Otuz Yıl Savaşları'ndan kalma
kemerlerin altında
Çek dili nasıl yoğun çınılarsa
bomboş bir alanda
Nasıl pazarlık edersek bir plakçı
dükkânında
Nasıl ölüysen postacının uzattığı
kartpostalda
Terzi çırakları nasıl ölçüsünü alırsa
sokak adlarını taşıyan şişman
kadınların
Bir domuz budu nasıl parıldarsa
güneş batarken Petrin Tepesi'nin
ardında
Sevdiğim, ama bana başkaldıran şu
erkek ve kadınlardan biriyim ben de
En iyisi bir şey istememek ve
ara sıra dürüst birkaç laf etmek
Tutku duymak sonsuzca ve bu tutkuda
aramak seni

Bu ikindinin ve en uzak yüzyılların kızı
Birşey istemiyorum ben bir dilim
yalnızca
senin dilimin senin ezik akordiyonun
Çanlarının diliyim ben yağmurlarının
Asmalarının diliyim hanlarının
Kurumuş rahibelerinin diliyim
şoförlerinin
Şapşallığın diliyim ben melankolinin
Yüzme yarışlarının ilkokullarının
diliyim

Garsonlarının diliyim grip
salgınlarının
Güllerinin diliyim pişmiş etlerinin
Hasır iskemlelerinin dili nikâh
törenlerinin
Çimenlerinin çanlarının diliyim
Snack-barlarının piyano
öğretmenlerinin
Senin Prag sıkıntısının diliyim senin
dalyanlarının
Yangın sirenlerinin diliyim
efsanelerinin
Hayata gelen dilinim senin yalnız
Hangi elveda
Düşlerimde bile seni dinlemeyi
sürdürmek isterken
Gelirsin bana sanki yüz kere
tanışmışım seninle sanki hiç
tanışmamışım
Gelirsin bana sanki ilk kez görmüşüm
seni

Hayatımı miras bırakıyorum gelecek
kuşaklara ve uzun bir iç çekiş
Beni uyandıran beni ninnilerle
uyandıran bitmemiş şarkı adına
Hatırlayın beni
Hatırlayın Prag'da yaşadığımı ve
yürüdüğümü
Kimsenin sevmeyişi gibi sevmeyi
öğrendiğimi onu
Bir sevgili gibi bir yabancı
gibi sevmeyi öğrendiğimi
Yalnız bir erkeğin özgür
yüreğiyle sevmeyi özgür düşler
isteklerle sevmeyi

Geleceği olan bir erkek gibi
sevmeyi öğrendiğimi
Kimsenin sevmediği kadar sevmeyi
onu
Oğlu gibi bir yabancı gibi
Ağla ve gül çalsın çanları bütün
kiliselerin
Nasıl uğraştıysam çalsın diye
çanları belleğin
Uçuyor çünkü zaman ve o kadar çok
ki senin için söylemek istediklerim
Uçuyor zaman o kadar az ki senin
için söylediklerim
Uçuyor zaman bir kırlangıç gibi
yakarak yaşlı yıldızları üstünde Prag'ın

ESKİ YAHUDİ GETTOSUNDAKİ SAAT

Zaman koşarak uzaklaşırken Prikopi Sokağı'nda
Ölümün makinasına yetişeceğini sanan bir bisiklet
yarışcısı gibi
Gettodaki saat gibisin sen elleri geri geri giden
Ölüm şaşırtsaydı beni öldürdüm altı yaşında bir çocuk

KULELER KENTİ

Yüz kulesi var Prag'ın
Bütün azizlerin parmaklarından
Yalan yeminlerin parmaklarından
Ateşin ve dolunun parmaklarından
Bir çalgıcının parmaklarından
Sırtüstü yatan kadınların sarhoş eden parmaklarından
Gecenin hesap tahtasında
yıldızlara dokunan parmaklardan

Akşamın fışkırdığı parmaklardan
Sıkıca kenetlenmiş parmaklardan
Tırnaksız parmaklardan
Bebeklerin parmaklarından çimenlerin
Keskin ağızlı parmaklarından
Mayısta bir mezarlığın parmaklarından
Dilenci kadınların ve bütün işçi sınıfının parmaklarından
Gökgürültüsünün ve şimşegin parmaklarından
Güz çiğdemlerinin parmaklarından
Kale'nin ve arp çalan yaşlı kadınların parmaklarından
Altın parmaklardan
Karatavuğun ve fırtınanın ısıklı çalan parmaklarından
Limanların ve dans derslerinin parmaklarından
Bir mumyanın parmaklarından
Herculaneum'un son günlerinin ve batan Atlantis'in
parmaklarından
Kuşkonmazın parmaklarından
Yüz dört derece sıcak parmaklardan
Donmuş ormanların parmaklarından
Eldivensiz parmaklardan
Bir arının konduğu parmaklardan
Karaçamların parmaklarından
Gecenin orkestrasında bir flütü aldatan parmaklardan
Hilebazların ve iğnedenliklerin parmaklarından
Romatizmanın çarpıttığı parmaklardan
Çileklerin parmaklarından
Yeldeğirmenlerinin ve açan bir leylağın parmaklarından
Dağ pınarlarının parmaklarından bambu parmaklardan
Yoncaların ve eski manastırların parmaklarından
Terzi tebeşiri parmaklardan
Guguk kuşunun ve yıldızbaşı ağacının parmaklarından
Medyumların parmaklarından
Tembih eden parmaklardan
Uçan bir kuşun fırçaladığı parmaklardan
Kilise çanlarının ve eski güvercinliğin parmaklarından
Engizisyon'un parmaklarından

Rüzgârı anlamak için ıslatılmış parmaklardan
Mezar kazıcıların parmaklarından
Hırsızların parmaklarından
Geleceği söyleyen Okarina çalan ellerdeki yüzüklerin
parmaklarından
Baca temizleyicilerin ve St. Loretto'nun parmaklarından
Rododendroların ve tavuskuşunun başındaki su
fıskiyesinin parmaklarından
Günahkâr kadınların parmaklarından
Olgunlaşan arpanın güneş yanığı parmaklarından
Petrin Gözetleme Kulesi'nin parmaklarından
Mercan sabahların parmaklarından
Akşam karanlığının eldiveni üstündeki Tyn Kilisesi'nin
ve yağmurun kesik parmaklarından
Saygısızlık edilen Kutsal Ekmeğin parmaklarından
Esinin parmaklarından
Uzun eklemsiz parmaklardan
Bu şiiri yazdığım parmaklardan

PRAG'IN ÇANLARI

Prag'ın çanları el sallıyor size bırakın diye mutfak
dolaplarınızı

Prag'ın çanları el sallıyor size inin diye sokaklara
Bir kız uğruna aranıp durduğum
Prag'ın çanları cenaze töreninizi çağıyor
Artık hiçbir şey beklemeyen kalbimde
Prag'ın çanları geçmişin kapanlarına çağırıyor beni
Prag'ın çanları hepimizi çağırıyor
Adlarını bile bilmeden kucakladıklarımı
Prag'ın çanları bütün kedilerin gözlerini
Çağırıyor kapının eşğine kadar beni getiren
Geçip aynı yılışık kör kamburun yanından
Prag'ın çanları bütün dostlarımı çağırıyor

Prag'ın çanları bütün anılarımı çağırıyor
Prag'ın çanları ölümün fena olmadığı günleri çağırıyor
Prag'ın çanları bütün yumrukları çağırıyor
Güzelim pencerelere vuran bütün yumrukları
Prag'ın çanları bütün rahibeleri çağırıyor
Göstersonlar diye
O beyaz, aşk kaçkını dizlerini
Prag'ın çanları bütün fahişeleri çağırıyor
Pencerelerinin altından uyurgezerlerin geçtiği
Prag'ın çanları bütün çocukları çağırıyor.
Bir ağızdan sorsunlar diye Niçin'lerini
Bir yıldız üstüne, bir bülbül üstüne
Korkutan birşey üstüne kuştüyü bir yatak gibi
Prag'ın çanları bütün çılgın karasevdalıları çağırıyor
Prag'ın çanları hasretle dolu gecenin saçtığı bütün
yıldızları çağırıyor

REIN BLOEM

Çeviren: Ülkü Tamer

Hollandalı şair ve eleştirmen Rein Bloem 1932'de Amsterdam'da doğdu, öğrenimini Amsterdam Üniversitesi'nde tamamladı. Şiirlerinde bir yandan geleneksel kaynaklardan yararlanırken, bir yandan da deneyci bir yaklaşımla dilin anlatım olanaklarını zorladı. Bu tutumuyla Ezra Pound'un kültürel mirastan yararlanma yöntemini çağrıştıran düşünsel içerikli bir şiire yöneldi. Özellikle Avrupa kültüründe önemli gelişmelerin gerçekleştiği 12. yüzyılın olaylarından da esinlenerek tarihle şimdiki zaman arasında bağlar kurmaya çalıştı. Ancak, onun şiirinin asıl belirgin özelliği dili kullanışındaki deneyciliğidir. Bloem de; Kouwenaar, Ten Berge, Favery gibi Hollandalı bazı şairlerle birlikte ünlü Fransız şairi Mallarme'nin izinden giderek, kişisel yaşantının ve çağdaş olayların, şiirde kullanılan sözcüklere ve ritme dolaylı olarak yansımaları gerektiğine inanmaktadır. Şiirleri "Merlijin" ve Raster" gibi edebiyat dergilerinde yayımlanan Bloem, günlük ve haftalık gazete ve dergilere de eleştiriler yazmakta ve bir yüksek öğretmen okulunda Hollanda-ca öğretmenliği yapmaktadır.

GIACOMETTİ

'başka saat

başka izler'

ele alıyor sevdiğini
yapıtının duvarlarında
inceltiyor dağıtıyor
başka türlü elinden gelmez

ana çizgileri bir elmanın
oraya giriyor kadın
görüyor mahşeri bir yer
seçiyor kendine

'başka saat'

oturuyor

sevdiği

onun
yerine

vakti
geldi
artık
çalışmanın
ve uzun
yaşamının

'büyük sanat değildir
karda izini sürmek
bir yaban domuzunun
her yan kan içinde kalıncaya kadar

eğreltiotları arasından
kırıksıklıklar içinde
yürek çırpıntısına
kar yağıncaya kadar'

ama izler bırakıyor ona

BOSCH

Biliyorsun hokkabazı.
Doğru-duruyorsun ağzın
açık (bir kurbağa fırlayacak
içinden) yordakçısı kesene gel-
gidelim diyor.

Sor: Ne var altında
o şapkacağın?
Ne olsun?

Yanlış-minik bir top var
altında, bildiğimiz o yuvarlak
toplardan biri.

Ama-dört top var
ikisi masada, çanağın üstünde biri
biri de başparmağıyla işaret-
parmağı arasında hokkabazın.

Garip bir de baykuş yavrusu
saklıyor sepetinde
masaya da zıplayan zıp zıp
ikinci bir kurbağa yerleştirmiş.

Sor: Ne var altında
o şapkacağın?
Yuvarlak toplardan biri.

Ya da bir zıpzıp.

CARPACCIO

Sahnenin sağından giriyorlar.
Tanıyorsun onları içerden ve
dışardan.
Geçiyorlar kiliseden, güverteden.

Denizgezginleri değişik haçlarıyla:
Tanrı'nın en sevdikleri, taşıyacaklar
sonsuz kadar o yüreklerini.

Oradan bir-iki-üç dizlerinin üstünde,
geçecekler kanlarıyla canlarıyla,
belirlenmiş amaçlarıyla amaçsızlıkla.

Başlarının üstünde asılı olmayan,
geride bıraktıkları önlerinde şimdi,
tek yolları var, soldan çıkacaklar.

Bu arada gökten ateşi alıyor biri,
tutup bir güneş çiziyor deniz üstüne
ve bir şişeye kapatıyor bu denizi.

COURBET

elmaları düşerken
gördüğü zaman
o duru aydınlıkta
imgesinde değil de
kendine verilmiş gibi

düşündü yine
bulamadı
sözcüğünü
donuk ve açık
verilecek yanıtlar var daha

bıraktı elmaları
büyüsünler diye
kabukları içinde öyle tutsak

ağaç küçülmedi ama
incelmedi de
günlerce kaldı orada
bir başına sonsuza kadar

uzun uzun tırmandı
elmalar kaynaklarına
gövde hiç yaklaşmamıştı
onlara böylesine

belki bu yüzden
kavuşturup durdu
ellerini sessizce
doğuştan böyleymiş gibi baktı
güldü de bir keresinde.

TOL-COAT

bir başka yer olmayan burası yoktur
nesneler başlangıçlarında ölürlər
ve yeniden doğarlar sonsuza kadar

akarsudaki çakıl taşı
saydamlaşır yattığı yerde
bir kapıda avucunda kapanır

yitirir yaşamını uzaklara atılır
bir şamandıradır yolda artık

çekirdeğinden alınan kaynak
titreyerek bulur ölümcül gelgitini
ve görünmeden akmaya başlar

kıpırdamadan durduğunda duvar
kendini söyletir yapıt taş

yumuşar büyür kuru dallar
gölge öğrenir yeniden beklenmeyi
keşfetmeyi derinliğinin temellerini
buraya vuran ışık birikir göğe doğru

yitik adımlarının izleridir kumunda
kumda önündedir adımların

durmadan deniyorum

DİRENME YOLU

ağır ağır çıkışın
dağduvarına

bir tırmanan
bir inen

gövden
sırasında
kanayıncaya
kadar

gözler açık
esrik
yanıbaşında
parçalanmış
alev alev derinin

hava kabarıyor
daralıyor sanki
rahmin

korkuyor
savaşmaya
gücü yok artık

sınırındayım acının
çekilen varolan
ve küçülünce
bir yol bulan kendine

ikiye bölüyor
duvarı bulutlar
böylesine bir geçit
belirmemişti hiç
diz çökerken

yolda bir kaynak
açık kartım benim
özgür bırakan
kendiliğinden

tırmanmıyor şimdi
sonra inmeyecek

gezgin yerini alan
ıssız bir
köşesinde
yeryüzünün

boşaltıyor kendini
gravüre
ve kurtuluyor
resimden

bütün basımlarda
olmayacak kadar
dikkatli

soğukkanlılıkla
gravürcünün
ele aldığı
ıssız bir
aşk ülkesinde

pençe pençe
adım adım
taşı kendini

parçası ol
dudaktaki sözün
rahmin
toprak ananın

ve kendinin

KUM KÖYÜ

düşün nesnelerini
toprağın kumun
gözlerde tuz
toprakta uzun izler

tohumlarda tarla
deri değiştiren kökler

düşün nesnelerini
toprağın kumun

nereye baksam çorak
yeniden kurut onu

büyüyor sözcükler
ulaşıyor kuraklığa

düşün nesnelerini
toprağın kumun

KIŞOT

şövalye
dimdik durmakta
değirmenin önünde

ama arkadaş
diyor değirmenler
değirmeniz biz
insan değiliz

biliyorum elbet
diye yanıtlıyor şövalye
ne olursanız olun
doğru söylüyorsunuz

biliyorum değirmenler
gerçeğin ta kendisi bu

hadi/davranın

TOMAS TRANSTRÖMER

Çeviren: Cevat Çapan

Tomas Tranströmer 1931'de Stockholm'de doğdu. 1960-1966 yılları arasında Roxtuna Çocuk Hapishanesi'nde psikolog olarak çalıştı. 1967'den sonra da Vasteras'da çalışma özürlülerle ilgili bir göreve geçti. İsveç'in günümüzdeki en önemli şairlerinden biri sayılan Tranströmer 1981'de Batı Almanya'da Petrarca Ödülü'nü, 1983'te ise İsveç'in en saygın edebiyat ödülllerinden Bonnier Şiir Ödülü'nü kazandı. Dünyanın birçok ülkesine yolculuklar yapan şair Stockholm'un batısındaki Vasteras kentinde oturmaktadır.

Şiirlerinde uzun İsveç kışlarından ve Stockholm çevresindeki takım adalarında yaşanan güzel yazlardan olduğu kadar, dünyanın birçok ülkesinde karşılaşılan sorunlardan da esinlenen Tranströmer gözlemlerini çarpıcı eğretilmelerle dile getirir. Çoğunlukla içedönük bir duyarlılığın ürünleri olan bu şiirler uykuyla uyanıklık, çalışmayla dinlenme, kentle çevresi ve değişik kültürler arasındaki karşıtlıkları yansıtır. Ama Tranströmer, şiirle ilgili şu sözlerinden de anlaşılacağı gibi, gene de bu karşıtlıklar arasında bağlar kurmaya çalışır: "Benim şiirlerim buluşma noktalarıdır. Bu şiirlerin amacı, gündelik dilin ve yaklaşımların gerçekliğin değişik yanları arasında kuramadığı bağlantıyı bir anda kurmaktır. Bir manzaranın çarpıcı özellikleri ile önemsiz ayrıntıları arasında bağlar vardır; değişik kültürler ve insanlar da bir sanat yapıtında bir araya gelebilirler; doğayla endüstri arasında da bir bağlantı kurulabilir. İlk bakışta bir çatışma gibi görünen bir olgu, bir uzlaşmaya da dönüşebilir. Gündelik dil ve alışılmış yaklaşımlar dünyayla ilgili sorunların ele alınmasında, belirgin ve somut amaçlara ulaşmada

gerekli olabilir. Ama hayatın bazı önemli anlarında bu dilin ve yaklaşımların yetersiz olduğunu deneyimlerimizden biliyoruz. Bu yüzden, yalnız bu dilin ve anlaşma yöntemlerinin egemen olmasına izin verirse, bir iletişim bunalımıyla karşı karşıya gelebiliriz. Ben şiiri böyle bir tehlikeye karşı bir karşıgüç olarak görüyorum. Şiirler etkin uzlaşma araçlarıdır; bizi uyuşukluğa değil, uyanıklığa yöneltmeyi amaçlarlar.”

KARA DAĞLAR

Bir sonraki dönemeçte dağın

soğuk gölgesinden

kurtuldu otobüs,

güneşe çevirdi burnunu ve

tırmanmaya başladı

homurdanarak.

Tıka basa doldurmuştuk

otobüsü. Diktatörün büstü de

oradaydı,

gazete kâğıdına sarılı. Ağızdan

ağıza dolaşıyordu

bir şişe.

Ölüm, doğuştan var olan o leke,

giderek büyüyordu

hepimizin üstünde, kiminde

hızlı, kiminde yavaş.

Dağların doruğunda mavi deniz

buluştu gökle.

TARİH ÜSTÜNE

I

Bir Mart günü denize iniyorum ve

dinliyorum.

Buzlar gökyüzü gibi mavi. Güneşte

parçalanıyorlar.

Güneş de fısıldıyor bir mikrofondan

buzun örtüsü

altında.

Çağılıyor ve köpürüyor. Ve sanki birisi

bir çarşaf

silkeliyor

uzakta.

Her şey tarih gibi: Bizim şimdiki
Zamanımız. Örtülmüş,
dinliyoruz.

II

Parçalanmak üzere olan uçan adalar gibi
toplantılar...
Sonra: sarsılan uzun bir uzlaşmalar
köprüsü.
Bütün gidişgeliş oradan geçecek,
yıldızların altında,
doğmamış soluk yüzlerin altında,
boşluğa sürgün, pirinç taneleri gibi adsız.

III

Goethe Afrika'yı dolaşmış '26'da
Gide'in kılığına girip
ve her şeyi
görmüş.
Bazı yüzler gördükleri her şeyden daha
açık seçik olurlar
ölümden sonra.
Cezayir'den günlük haberler
okunduğunda,
biri dışında bütün pencereleri karartılmış
büyük bir ev
belirdi.
Ve biz Dreyfus'ün yüzünü gördük orada.

IV

Köktenciyle tepkici birlikte yaşıyorlar
mutsuz bir evliliği
sürdürür gibi,
birbirinin biçimini alarak, birbirine
bağımlı.

Ama onların çocukları olan biz,
kopmalıyız onlardan.
Her sorun kendi diliyle haykırır.
Bir tazi gibi koşar gerçeğin iz bıraktığı
yere.

V

Binaların az ötesinde bir açıklıkta
atılmış bir gazete parçası kaldı yerde
aylarca,
olaylarla dolu.

şimdi yıpranıyor gündüz gece yağmurda
ve güneşte,
bir bitkiye, lahanaya dönüşmek, toprağa
karışmak
üzere.

Tıpkı belleğin yavaş yavaş kendimize
dönüştüğü gibi.

SCHUBERTİANA

I

Akşam karanlığında, New York'un dışında, bir bakışta
sekiz milyon insanın evlerini görebileceğin bir yerde,
koca kent yanıp sönen bir ışık seli, sarmal bir yıldız
kümesi yandan bakınca.

Bu yıldız kümesinin içinde kahve fincanları itiliyor
tezgâhların üzerinde; vitrinler el açıyor gelip geçenerle;
iz bırakmadan yürüyen binlerce ayakkabı.

Güçlkle tırmanılan yangın merdivenleri, kayar gibi
kapanan

asansör kapıları, polis kilitli kapıların ardında durmadan
yüksek sesler.

Metro vagonlarında, o hızlı yeraltı mezarlarında, kaykılmış
yarı uykulu gövdeler.

İstatistiklere bakmadan biliyorum ki, Schubert çalınıyor bir odada ve birileri için sesler her şeyden daha gerçek şu anda.

II

Bir yumruk kadar küçülmüş insan beyninin uçsuz bucaksız ovaları.

Nisanda kırlangıç dönüyor aynı mahalledeki aynı ambarın olduğu altında geçen yıl yaptığı yuvasına.

Transvaal'dan havalanıp Ekvator'u geçiyor, altı hafta uçarak

iki kıta arasında, kara parçası üzerinde kaybolmakta olan bir noktaya yöneliyor.

Ve bir yaylı sazlar dörtlüsünün sıradan birkaç notasında bütün

bir hayatın izlerini bulan

Ve bir iğne deliğinden bir ırmağın akmasını sağlayan Viyanalı

şişman bir delikanlı,

Arkadaşlarının "küçük mantar" diye çağırdıkları, gözlüğüyle

uyuya kalan

ve her sabah tam vaktinde kalkıp yazı masasının başına oturan.

Böylece harekete geçiyor notaların o olağanüstü kırkayakları.

III

Yaylı sazlar beşlisi çalıyor. Ve ben ıslak ağaçların arasından geçerken, yaylanıyor ayaklarımın altındaki toprak; doğmamış bir çocuk gibi büzülüyor, uyuya kalıyorum, tüy gibi

geleceğe yuvarlanıyorum ve birden anlıyorum bitkilerin de

düşündüklerini.

IV

Öyle çok şeye güvenmemiz gerekiyor ki batmamak için
toprağın
altına!

Köyün yanı başındaki dağın yamacına yığılan kara güven.
Susmak için verilen sözlere ve anlayışlı gülümsemelere
güven,

kazayı haber veren telgrafın bizimle ilgili olmamasına
ve içimizden bir balta darbesi yemeyeceğimize güven.
Anayolda üç yüz kere büyütülmüş çelikten bir anı
kümesinin

ortasında bizi taşıyan dingillere güven.
Oysa bunlardan hiçbirisi gerçekten değmez güvenimize.
Başka birşeye güvenebileceğimizi söylüyor yaylı sazlar
beşlisi.

Başka neye peki? Başka birşeye ve bu düşünce
yol boyunca bir süre izliyor bizi.

Tıpkı merdivende ışıklar söndüğünde, elin karanlıkta
yolunu
bulan kör tırabzanı güvenle izlediği gibi.

V

Piyanonun başına geçip dört elle
Fa minörü çalışıyoruz, aynı

arabada iki sürücü, biraz gülünç bir görüntü bu.
ellerimiz bir ileri bir geri çınlayan ağırlıkları itiyor
sanki, sanki büyük bir çabayla bozmaya çalışıyoruz o
koca

kantarın korkunç dengesini: mutluluk ve acı eşit ağırlıkta.
“Öyle görkemli ki bu müzik,” diyor Annie. Haklı.
Ama eylemci insanlara sinsi bir kıskançlıkla bakanlar,
katil

olamadıkları için kendilerinden nefret edenler-onlar
kendilerini bulamıyorlar burada.

Ve insan alıp satan ve herkesin satın alınabileceğine
inanın

niceleri-onlar da kendilerini burada bulamıyorlar,
onların müziği değil bu. Zaman zaman coşkulu ve
yumuşak,
zaman zaman sert ve güçlü, salyangoz izi ve çelik tel-
kendisi baştan sona bir değişim olan bu uzun ezgi.
Tam şu anda derinliklerden yukarı bizi izleyen
o inatçı
uğultu.

KUZEYDE BİR SANATÇI

Ben, Edvard Grie, özgürce dolaştım insanlar arasında.
Bol bol şakalaştım, gazete okudum, çoğu zaman turnede.
Orkestra yönettim.
Salon ve ışıkları rıhtıma yanaşan tren yüklü bir
araba vapuru gibi sarsıldı her başarımla.

Buraya saklandım sessizlikle çarpıştırmak için
kafaları.

Çalıştığım kulübe küçük.
Koca piyano zar zor sığıyor buraya saçağın
altındaki
ahşap kaplamaya sığınan kırlangıç gibi.

O dik ve güzel dağ yamaçları çoğu zaman sessiz.
Yol yok,
ama arada bir açılan küçük bir kapı var
ve garip bir ışık sızıyor mağaradaki devlerden.

Basite indirge!

Ve dağdan çekiç darbelerinin sesleri geldi
geldi

geldi
geldi odamıza bir bahar gecesi
yürek atışlarına bürünüp.

Ölmeden önce dört ilahi göndereceğim
Tanrı'yı bulmak için.
Ama burada başlıyor müzik.
Yakın olanla ilgili bir şarkı.

Yakın olanla.

İçimizdeki savaş alanları
biz Ölülerin Kemiklerinin
dirilmek için savaştığı.

YOL

Sabahın ikisi: ay ışığı. Tren durmuş kırların
ortasında. Uzakta yanıp sönen ışıkları bir
kasabanın,
donuk donuk göz kırpmıyorlar ufukta.

Tıpkı insanın düşünde derinlere dalıp da
odasına döndüğü zaman,
gittiği yere gittiğini hiç hatırlamayacağı
gibi.

Ya da insan ağır hasta yatarken nasıl yanıp
sönen
kivılcımlara, bir kaynaşmaya dönerse
günleri
belli belirsiz ve donuk, ufukta.

KYRIE

Bazen hayatım gözlerini karanlıkta açardı.
Kalabalıklar sokaklarda görmeden ve
kaygılı
bir mucizeye doğru sürüklenirmiş gibi bir
duygu,
Ben ayakta dururken görünmeden.

Bir çocuk yüreğin ağır ağır atışını
dinleyerek
korkudan ürpererek uykuya dalarcasına.
Sabah yavaş yavaş ışınlarını kilitlere
yönelip
karanlığın kapıları açılincaya dek.

DAMLARIN ÜZERİNDE ŞARKI SÖYLEYEREK UYUYAN ADAM

Sabah. Mayıs yağmuru. Şehir hâlâ
bir dağ köyü kadar sessiz. Sokaklar
sessiz.
Ve gökte mavi-yeşil bir uçak
motorunun gürültüsü.–
Pencere açık.

Uyuyan adamın sırtüstü yattığı
yerde düşü
saydamlaşıyor. Kimildiyor,
aramaya başlıyor
dikkatin araçlarını el yordamıyla–
nerdeyse uzayda.

WILLIAM STAFFORD

Çevirenler: Kübra Ataman, Ali Çeviker

Şiirlerinde doğayla insan arasındaki sevgi ve savaşı işleyen bir şair.

Kansas'ın Hutchinson kasabasında doğdu; çocukluk ve gençlik yıllarını bu eyaletin çeşitli kasabalarında geçirdi. Öğrenimini Kansas ve Iowa üniversitelerinde tamamladı. Savaşa karşı görüşleri yüzünden askerlik yapmayı reddetti. 1950'lerde San Jose Üniversitesi başta olmak üzere çeşitli üniversitelerde ders verdi.

1956'da Lewis and Clark Üniversitesi'ne geçti. "National Book Award" (1963) Shelly Memorial Award (1965), "Guggenheim Fellowship" (1966) gibi ödüller aldı. Taşrada geçirdiği yılların etkisiyle doğaya yakın bir yazar olarak doğa ve uygarlık arasındaki çatışmayı yansıtan şiirler yazdı.

Böylece gündelik dilin olanaklarıyla yerel yaşantıları doğal ortamları içinde canlandıran bir şair olmayı başardı. Amerikan taşrası, ovaları, küçük kasabaları, çoğu zaman göz ardı edilen aile içi ilişkiler kişisel bir ahlak anlayışıyla Stafford'un şiirinin esin kaynağı oldu.

ÖYKÜMÜZ

Anımsat bana. Yeniden yürüyelim–
gizemli serüvenimizi. Erişelim
birbirimize, gülüşlere takılalım.

Yaşamın bittiği yere düşer–
yolumuz belki.

Döner bakarız geriye, alabildiğine
o ilk güne.

Dokunurum sana-bir dünya kurulur
ardından.

Yıldızlar başka bir yola akarlar.

Tükeniriz. İlk adıma döneriz.

Anımsat bana. Yeniden...

JACK LONDON

Bir boyunda kavuşuyor dişler, duraksıyor ve ısırıyorlar:
Tüm dünya kızıllaşılıyor, yağın karın dışında.

O...!

İrmak, sessizce, öyle bir savuruyor ki kendini
bir o yana bir bu yana – kayanın zorlayışı,
ta diplerde direnmesi yaz egemenliğinin.
Bu arada, su kuşları iniyor adanın birine,
uçmaya hazırlanıyorlar; ve karadan gelen
umutları-savuran neyse, türkülerini onun
üstüne söylüyorlar.

Gökyüzü her zamanki yerinde, ancak, bir
fırtınanın ardından orman, “Gel” dediğinde
tatlı dille, hazırdır devinmeye.

O, yenilmemek için soğuğa, buzun karnına dek işleyen
“Güzellik” ve “Cesaret”ten ibaret postlar buldu.

Ve bir köpek... Çağlardır Batı’ya gelmemizi
ve ada dünyasından türküler yakmamızı
söyleyen köpek, vahşi bir ulumayla ayağa
kaldırıyor dağları.

GEYİK

Karanlıkta geçerken, Wilson Irmağı yolundan
ölmüş bir geyik gördüm kıyıda. Dardır o yol;
direksiyon kırıp kaçmak, çoğaltabilir ölümü.
En iyisi, yuvarlamaktır onu uçuruma.
Arabanın ardında, farın ışığı, aydınlatıyordu
henüz ölmüş bir geyik cesetini; sendeledim.
Dikildim başucunda. İyice soğumuştı ve kaskatı...
Kenara sürükledim, şaşılasi irilikteydi karnı.
Fakat, dokununca, ellerim anlattı bana gerçeği;
sıcaktı karnı. Orada yavrusu yatıyordu, hiç-
doğmamak üzere, kımiltısız ve canlı.
Öylece durdum, o dağ yolunun kıyısında.
Araba uzaklara çevirdi farlarını,
kaputunun altında hırıldadı koca motor;
durakaldım, kızıla dönen parıltısında egzozun.
Duyabiliyordum, vahşetin kulak kesildiğini topumuza.
Çok düşündüm – tek umarım–
sonra, ittim onu kıyıdan ırmağa.

BÖĞÜRTLEN ZAMANIDIR

Zamanıdır böğürtlenlerin
küçücük çayların–
kıyısında biterler. Duru sabah gibidir
gözleri, tüneller açar çalılar arasında.
Kendi dikenlerini görürler gökyüzünde
ve yaprakların izini.
Geceleri saklanırlar rüzgârların içinde,
beklerler kıpır kıpır, uslandırmak için havayı.
Upuzun salınırlar, kök salarlar vefaya.
Bir kez olsun tatmadan onları,
kurtulamazsınız; gerçeği bu.

NEVADA'DAN GEÇERKEN

Yanımdakinin kahvesini koymaya
eğilmişken, bir görüntü:

Amansız bir toz bulutudur; ve
çömelmiş üç kızılderili,
kumdaki bir mezarın başında.
Rüzgâra sırt dönüyorlar, geçtikçe tren.
Göçmüş birisi.

Toz duman altında kalmış Nevada.
Sütü koyuyorum şimdi!

AĞIT ÜZERİNE

Bir ağıt, daha çok 'şey'dir aslından:
Bir çiçeğin soluşunu da bir taşın düşüşünü
de–
dile getirir; ve –nasıl da– geçip gittiğini yılın...
Sönüp giden o insanlar, bizi terk eden
Bazı şeyleri de görürler birlikte. Gün batımı
ya da uzun süren güneş tutulmasına benzer
ölüm
budur tek kötü yanı. Bir tanyeri
eşlik etseydi ölüme, yanısıra gelseydi ilkyazın
yasalar gerekirdi bize; coşkulu insanları
korumak
ve kıran girmesini önlemek için dünyaya.
Bu yüzden attım üzerimden karamsar ağırlığı:
Şiirleri bezemeye aday o incekiyım düşünceler...
onlardır, bazı duygularla ilk kez tanışmaya–
götüren adımlar. Ki, bazıları, küçük yitiklerle
ayıncaya
ve “savaş”, “kıran” ve “ölüm” yaftalarıyla–
kuşatılana dek
duyumsayamazlar bir bu duyguları.

BÜYÜK FIRTINADAN ÖNCE

İyice yeretmişsin aklımda.
Ne zaman biri adını ansa,
devriliyor raflardan, üstünde–
“1930’lar” yazılı tüm kutular; ve
Dört Temmuz’daki söylevciler, başlıyor–
yeniden bağırmaya.
Diplomamızı alırken, lisede; törende
hazırolda dururdu kimileri...
Artık pencerelerden bakıyor onlar–
büyük fırtınaya.

Ve ben seni düşünüyorum, oyunumuzda.
–ah, umarsız ve tek!– ağlıyorsun,
baban ölmüş de...
Sarhoştı; yuvarlanmış.
Adını ağızlarına aldıklarında,
orada, rüzgâra açık evlerimiz, yine
gıcırıyor fırtınada; ve ben,
nerede olursam olayım, eğiliyorum sana
oyunumuzdan... arka mahallesinde
o kasabanın:
“Yer sarsılıyor sanki”
“Gündüz gibi ışıldı heryer”
“Üşümüyorsun, değil mi?”

KIYI OTLAĞINDAKİ YİĞİT GÖKTAŞI

Gözlerim çayırılarına takılır kalır da
kimseler ayak basamaz buralarda.
Bu gizli çay
ve onun sınırsızlığı,
bulutlarındır. Onlar tek başlarına–
izler beni. Göğün durgun aynasında asılı

güneşin çevresine,
sonsuzluk boyunca çöken, derin
ve bol dinginliği
alıkoymuşum ben.

AKLIMDAN GEÇENLER

Düzlükleri seviyorum, görünümlerden.
Tez canlı yaşamaktan hoşlanmıyorum.
Soğukkanlı, incelikli insanlar çekiyor beni.
Ve külrengiyle kahverengidir, sevdiğim
renkler.
“Öyleyse...” diyor karım, “..niçin beni
seçtin?”;
dağlardan kopmuş, yaşamla dopdolu bir kız.
Birazcık kısıyorum kahverengi gözlerimi;
anlamadığımız ne çok şey var, büyüleyici.

BU KİTAPTA BİR SAYFA

Gecikmiş saatinde günün,
kınından çıkarken soğuk, soluğunuzu-
eve doğru hohlarsınız.
Sessizlik kollar kapıda; açar girersiniz-
içeri, ateşi yakarsınız.
“Merhaba” derim apansız, odanın-
bir köşesinden; fakat dolanmam ayağınıza.
Bütün kitaplar gibi suskun, beklerim;
vaadler... veririm geceyi seyir için:
Bir yaprağı çevirirsiniz ve dev bir-
adım atmış olur kış.
Zamanın gizine varırsınız ve gökteki-
herşeyin. Dünyanın en zorlu ipiyle
tırmanırım gözlerinize, sarsarak soğuğu-
ve karanlığı.

ŞEHİRLERARASI

Bazen, baktığınızda ocağa
yalazlanır küller; çok uzaklarda
kasabanızın kışlarında, telefon direklerinin–
sarmalları üzerinde nasıl donuklaşırsa
günüşiği, öyle ağarırılar.
Bazen, telefonda konuştuğunuz insan
yanıbaşınızdadır sanki; hayli sesler
dolanır gizli gizli içinde.
Başka tellerden geliyor sanırsınız, oysa...
öyle sanırsınız.

KARLA, FIRTINAYLA GEÇENLER

Geceleyin, fırtınada
çitlerde koparken rüzgâr dalgaları
bir ses duymuştu gözcü. Haber vermek için–
gelmişti, tarladan geçenler olduğunu.
Belki, yardım için yakaran bir atlının sesiydi
bu, belki bir ezgiydi ya da türkü.
Dışarı çıktığımızda, donmakta olan–
çamurda, derin ve uslu izlerdi bulduğumuz
ve çalı-çırpı dengiydi, ırmak kıyısındaki–
kocamış ağacın en alt dalında sallanan.
Karin döne döne atıştırmasını seyrettik
giderek yığılmasını.
Öfkeyle ürperdi çimenler, sonra sessizlik...
Batıya uzanan yolda, dağlara doğru
kahverengi
özenli, ince bir patika.
Kâhyamız olmazlandı: “Hayır.
Elimizden bir şey gelmez onlar için; uğuldarlar
kar eriyinceye dek.

Çadırları var yanlarında, nasılsa çıkarırlar kışı.”

Çimenlerin silkindiği uzun yola çevirdi başını. Dönerken yerimize, “benim insanlarım da– Büyük Çayırılık’ta yaşarken böyleydi köleydiler önce, sonra toprağa bağlandılar” dedi.

“Şimdiyse bunlar geçiyor ve ben onlarda kendimi– buluyorum, dinlemek istiyorum seslerini.”

Tek tek baktı hepimize, elini atının boynuna atıp:

“Bizim insanlarımız onlar, sizlerin ve benim hepimizin...” diye ekledi.

“Her fırtınada duyuyorum geçtiklerini.”

GUNTER GRASS

Çevirenler: Kerem Çalışkan, Dilek Zaptçioğlu

Günter Grass, 1927'de Danzig'de (bugünkü Gdansk'da) doğdu. II. Dünya Savaşı'na Alman ordusuyla katıldı ve Amerikalılara esir düştü. Savaştan sonra bir süre Paris'te oturan Grass, daha çok romanlarıyla ün yaptıysa da oyun, şiir, resim ve heykel türlerinde de yapıtlar verdi. Uzun süre Alman Sosyal Demokrat Partisi saflarında çalışarak bölünmüş Almanya'nın birleşmesi, Avrupalı aydınların yeni bir Avrupa'nın yaratılmasında sorumlulukları ve işbirliği olanakları üstüne siyasal yazılar yazdı, uluslararası toplantılar düzenledi. Özellikle *Teneke Trampet*, *Kedi ve Fare*, *Köpek Yılları* adlı Danzig üçlemesiyle ve daha sonraki *Dilbalığı*, *Kafadan Doğumlar* ya da *Almanların Nesli Tükeniyor mu?* kitaplarıyla yalnız Almanya'da değil, başka ülkelerde yaygın bir üne kavuşan Grass, politik şiirleriyle de zengin imgelemenin değişik bir yönünü ortaya koymuştur. Grass'ın *Kasımülkesi*, son yıllarda Almanya'nın uğradığı ürkütücü değişimini acı bir alaycılıkla yansıtmaktadır.

BİZİMKİ

Uzanır geniş ülke, broşürlerdeki gibi tıpkı
yayılır tepelerle güzelliğin şarkısı, alçalır kuzeye doğru
Oturulur tikiş tikiş (bu zamanda) tavanarasına kadar
Bir zamanlar çocukların baba öfkesinden saklandığı,

Kaçış yok artık, hayır, gizlenecek sır yok,
Apaçık ortadayız, her yandan görölüyoruz işte,
Bütün komşular, çepeçevre dünyada,
Felaket diye bakarken mutluluğumuzun özüne,

Bulunduğumuz yerde, ters
konjonktür
Yağ bağlatmıştı bize. Acı ve
dertle şükür doyduk,
Vurdu ezici sefalet kendini
serbest piyasa kuru diye
Ve hatta günahlarımızı bile
sezon indirimi yapıldı.
Sessiz uzanır kasımülkesi,
yetenekli çalışmaya
mahkûm
Bekler korkuyla, kıyamet
gününe de zam gelecek diye.

KASIM ÜLKESİ

Oradan geliyorum. Kutlar her yıl dokuzunu.
Kaçmak isterim düşlediğim çitler aşarak,
ama ters papuçlarla koşarım, adımın olduğu yere
ve geride kalan bokluk anlaşılır kokumdan.

Bu öylece kalır değişkenliğiyle aynı
ve benzer modaların enkazı altında–

bazen kotlar, sonra yine çuval–
üçüncü Reich'in solgun fotoğraflarına

Kasım ölüleri, rahat yatsınlar bırakın!
Bizim yaşayanlarla işimiz başımızdan aşkın
ama bunlar onlar değil, onlar uyandı
ve katiller olarak yaptıkları aynısı,
Ne ödendi ne de vergi alındı kârından
suçluluk yükünün, ben ondan tutkuluyum işte.

GEÇ GÜNEBAKANLAR

Kasım vurdu onları, aydınlıkta kara kara
Hâlâ yükseliyor sapsarı, renklerin alayı,
yağmurda eğik, arıyorlar benzerlikler,
kafiyeler de mesela Tanrı ve cesetler.

Hâlâ işe yarıyor, model oluyorlar bana
çünkü göklerden devşirilmiş, grilerinin
kesitinde ve eriyip giderken tümüyle
bir mesaj okunuyor emir gibi üstünde;

Ayrılmış karı koca gibi
Kısa evlilikten sonra ülke ve halk.
Ekin cılız, ganimet boldu.
Ah, kayyım bitirdi işimizi.
Kim ki nem kapıp buluttan günebakanları koparır
Tanık bulamaz o ve köpek sürüsüne yakalanır.

KIYAMET

Polonya'ya uçtum. Kasımı da aldım yanıma.
Ne olurdu diye düşündüm bir an, Lehçe
konuşsam ve sürseydim atımı süvarilerle ölümüne–
imanına Katolik tüttürdüm ve o ta ciğerine

Sözcük çok, yanıt yoktu. Almanca Almanca üstüne
çılgın:

Bir an okşar o düşünce, kaynaşma, ayrı dur diye,
ama bizim oradaki kontrolde
göstermeliyim herkese boyalı kazağımı.

öyle kandan candan, öyle kaçmış uzağa kayıp,
öyle yakın şarkısı ve şarkısında acısıyla tutkun,
öyle gizlice ezik, ama iki kulağı da sağır,
dostsuz biz, ta ki acı, hiç unutmaksızın,
kanatana kadar yaramızı (bizimkini); bütün umutlar
boşuna:

Hepsinin mezarları yatıyor kıyamet gibi açıkta.

YAPRAKSIZ

Ceviz ağacı çırılçıplak, dökmüş nesi varsa
Sepetler ağır, kara kese macunundan
çektiğim mürekkep, nefret ediyor masumiyetin beyaz
yemininden

Acı acı kaynayıp akıyor vaazlarım.

Nedir burada çıkıntı yapan, betonu patlatan,
toplumsal bataklık üzerine kurduğumuz otoparkı
böylesine korurken o? Her şeyin bildik düzeni
rayından çıktı. Ve uzuvlar kaldı gövdesiz,

koyuldular yola, alıştıkları biçimde uygun adımla.
İleri uzatılan kollar selamlar herhangi bir şeyi.
Derken bir böğürtü, yalnızca kendi yankısını seven,
yükselir kafalardan, sarhoşturlar nefretle,
ta ki –dan, güm!– ne komik esaslı bir patlama...
Gel! Ceviz kıralım haydi bu son durumlardan sonra.

İLK ARİFE GÜNÜNDEN ÖNCE

Zamanlanan şeyler: Hayat, kredi, benzin!
Çorak bahçede açan bir avuç kuşburnu
Bu genel griye düşmüş bir renk lekesi
Anımsatır bize evlilik kavgası ve yazın seksi

Öylesine yanıp tutuşularak birazcık kazanç zevki için
kıvrılır kasım ülkesi, acıyla haykırıştan:
Erkekliğim erkekliğim yok artık, ama bin kere dazlak
vardır şiddet toplanmamış çöp gibi.

Kurnaz sayılır, hesaplayan yüzdelerle
yabancıların katkısını Alman emekliliğine,
sanki bu hesap aklını başına getirirmiş gibi,
Perde arkasında sırıtanların sessizce,
dışarıda Mölln, şu bizim küçük kentimiz,
hiç umulmadık bir bayram yaratırken kendine
Bulunduğumuz yerde, ters konjonktür
Yağ bağlatmıştı bize. Acı ve dertle şükür doyduk,
Vurdu ezici sefalet kendini serbest piyasa kuru diye
Ve hatta günahlarımıza bile sezon indirimi yapıldı.
Sessiz uzanır kasım ülkesi, yetenekli çalışmaya mahkûm
Bekler korkuyla, kıyamet gününe de zam gelecek diye.

PLANDIŞI

Bahçede oradan oraya savrulan eski gazete
dikenlerle parçalanıp bir estetik ararken kendine,
öfkeyle vurur üstüne bugün, acımasız bir dolu gibi;
Kasım ülkesi alay eder güzel yazıların sürekliliğiyle
Ödemeliyiz: Hemen eline ve peşin.

Çünkü ortada yatarak, zengin ve korunaksız,
planlı bira korku yıktı götürdü koca binayı:

Bir kale olarak güvence istiyor Kasım ülkesi
Çingenelere, siyahlara, Yahudilere ve fellahlara karşı.

Doğuya doğru Polonya
sınır taşı olmalı;
Tarih düşüverir aklımıza
işte böyle faydalı
Zaten hep en büyük
zevkimizdi kale yapmak
Çizgiyi çekmek,
yükseltmek duvarı,
ve siper humması,
taşkafalılık, kamp
bitkinliğine karşı
Koşardı yardıma hep
Hölderlin şiirleriyle ekmek
çıkınında.

FIRTINA UYARISI

Radyoda ilan edildi, İngiltere'den bir tayfun geldi
Çok az ölü bu kez, çok yüksek zarar ama
eşya, malzemedен yana, iklim sorununu bıraksak da;
Fırtınalar, tıpkı genel bir çılgınlık gibi,

Çoğalabilirlerdi, ta ki biz bu birleşik yük altında ezilip
ve altına kadar Zenginler Kulübü'nden,
çünkü D-Mark bile eriyebilirdi,
eğer bu dizginsiz hava sürekli misafir olarak

kalmak isteseydi evi bilip burayı, yabancı seli gibi,
küstahça, esrarkeşliğine ve AIDS bulaşmış kanına
bakmadan,

bizimle karıştırıp kendini, bulandırmak ister ırkımızı
ta ki biz kendimizden değil, onlardan nefret edene
kadar.–

Bak yine, ilan ediliyor, fazladan bir tayfun daha,
sınır tanımıyor, kapıyı vurup haykırarak istiyor iltica.

GELEN KİM?

Kasım karası vurmuş soluk aydınlığa:
Son günebakanlar poz veriyor kara kara.
Solmuş yandaki kuşburunların hepsi.
Üstü çıplak, yamyaş ağaçlar pelerinsiz cübbesiz

sıra sıra ve seyrek, ceviz ağacı da bomboş.
Ruhsatlı yalnız bir tüfeğin sesi uzaklarda.
Çirkin küçük farkı örtüyor sis.
Ah bir tıkacım olsaydı keşke bu arife feryadına.

Gelen kim, geldi mi, çoğalıyor mu?
Radyoda ilan edildiği gibi, yine bildik bir tayfun,
Çoğu kez daha yolda yatıştır öfkesi.
kesilmez ırmaklarımızın soğuktan buzdan buzdan,
bağla hediye paketini, haydi postaya;
Noeldir bundan böyle tehdit eden kasım ülkesini

KISA HASTALIKTAN SONRA

Nezle oluyor ülke, grip çalışıyor kapımızı
ve yuva çocuklarına ateşli kafiyeler düzüyor
aktif virüsler, uyanıyor yeni kütle,
biz ki yatıştırıp özenle sarıp uyuttuğumuzu sanırdık onu.

Hele bakın şu solgun düzgün oğlanlara
Gidip kendi istekleriyle sıfırdan başlamaya yazılanlara.
Ağlıyorlar şimdi Stasi casuslarına bile
Güven kalmadı diye, silik satır ve anlık hevesler
konusunda.

koşuyorlar mahçup, eskisi gibi, bir sonraki davete
masraflar homurdanarak açılıştan açılışa
ve konuşuyorlar ucuz şampanya ve alkış eşliğinde
öfkeyle;

Burada şiddet kesiyor beylik sözlerin akışını
ve haykırıyor yeniden eski bildik jargonu:
korkuyla (tamamen plan dışı) uyanıyor kültür sayfaları.

BİTMEYEN YAĞMUR

Bir korku geziniyor, kasım hep kalacak diye
Bir daha yaşanmayacak diye uzun günlerin sevinci
Son sinekler düşüyor camlardan
ve durağanlık geliyor tıkinılan zamanın ardından

Müteahhitin korkularının temeli var,
çünkü dünkü kazıklar ortaya çıkabilir bugün.
Gençlik erkenden yaşlanmış emeklilik derdinde
ve halkın hizmetkârlarının kabarık maaşıda

hızla katlanmış ikiye çaktırmadan,
Nisan takılıyor tıraşlı kravatlı dazlaklara,
Bu ticaretin gelecek pazarlarına övgüler düzen,
İyice aşılarmıştır günün modasına,
Üçte iki çoğunluğu garantidir onun, korkuyla toplanan;
Çılgındır, kasım yağmurunda ağlayan.

KALE YÜKSELİYOR

Yatıyor ülke kırgın, açmış bağırını leş kargalarına
köstebekler çoğalıyor, ve kuşku verecek kadar arttı
çitboyunda dolaşan azgın itler

Ta ki gözlerimiz sulanıp, bakışlar bulanana kadar,
kızarır iyice, çünkü mendil de bulamazsın şimdi,
eski yakanş yeni tonla dökülür ortaya.
Öyle ki tek ses oluruz öksürük damlası saymada

Tam dökmemiş terini, ama hâlâ öksürükten ateşli,
söner güç, yavaşça havlar ve aman daha da yavaş
Tam bitip giderken, dönüşür grip efsaneye
ve kavuşur talkshow'da birden mutlu sonuna:
Öyle konuşulur ayaküstü sandalyede,
niye insanlar bazen hayvanlaşıyor diye.

AÇIK HAVADA

Gel, sis, gel! Ve ört gizle bizi.
Yakalandık (yarım kalmış) suç üstünde.
Sarıp soluyor tuzlanmış salatamız durduğu yerde
masum bir inançla, tıpkı bir zamanlar Bakan Blüm gibi,
geleni misafir sandı, parayı da başkası ödeyecekti
Böyle yaşadık biz kıyak kredilerle,
ama birisi, (yoksa Tanrı mı?) aralıyor şimdi sis perdesini,
açıkladı çoktan gelecek seçimin sonuçları.

İnce temizlenmiş, ortalamaya indirgenmiş,
yarık yapıştırılmış, sınıfların en kaba ayrımı
örtülmüş. Hiçbir kokucuk (hayır) anımsatmıyor gazı
ve marşta yalnızca üçüncü kıta geçerli (biraz sesli)
Galiplerin safında yaşadık, esirgenmiş ve ayrı,
tak ki acımasız birleşme vurana kadar bizi.

PABLO NERUDA

Çeviren: Erdal Alover

Burada yer alan şiirler, Pablo Neruda'nın 1966 yılında yayımlanan *Arte de Pajaros* (Kuşlar Sanatı) adlı kitabından seçildi. Bu, kısa ama sevimli kitabında Neruda, Güney Amerika'nın "gerçek" kuşlarıyla, kendi "düşsel" kuşlarını tutkulu lirizmiyle anlatır. Kuşlar Sanatı'nda ayrıca üç uzun şiir yer almaktadır. Bu şiirlerde ışığı, iklimi, çevresiyle Güney Amerika'nın coğrafyası yansır. Neruda'nın şiirlerinde kuşların özelliklerini öğrendiğimiz kadar, şairin değişik ruh halleri ve duygularıyla da karşılaşırız. Kimi dokunaklı, nostaljik nitelikli şiirler Uzak Güney'in kuşlarına adanmıştır. Robert Bly'la yaptığı konuşmada şöyle diyor Neruda: "Güney Amerika'da şiir tümüyle değişik bir uğraştır. Görüyorsunuz, ülkelerimizde daha adı olmayan ırmaklar, kimsenin bilmediği ağaçlar, kimsenin betimlemediği kuşlar var. Öyleyse, bize düşen, anlayabildiğimiz ölçüde, duyulmamış olanı anlatmaktır. Avrupa'da herşey resmedilmiştir. Ama Amerika'da değil. Bu bakımdan Whitman büyük bir öğretmendi. Her şeyi gören müthiş gözleri vardı; bize nesneleri görmeyi öğretti. O bizim şairimizdi."

SİYAH GÖĞÜSLÜ KARTAL

Geranoaetus melanoleucus

Acı kuş, soğuk kartal,
sıradağların kılıcı,
sonsuzluğunda kıpırtısız,
kayıtsız yıllarda,
cançekişmenin taşında.

Hayin tüylü kartal,
bilirim siyah dilini senin,
kasırgalarının gözdağını,
kana susamış saydamlığını,
ölüm benekli pençelerini,
bilirim dönersin yenilmiş
taştan ve kardan dağlarına,
büyük sessizliğine And'ların,
dikenlerin kulesine.

Çiçeğe durdu gül ağacı,
başladı yine bahar
kristal konuşmasına:
doldu yeni yuvalara
buyruğuyla baharın,
doğursun diye şafakta
yayıldı yosunlara yaban tavşanı:
aktı haliç ırmakları gibi
ayın ve yıldızların berraklığı
ve sen orada, bir başına, uyanık,
doğmadan, çiçek açmadan—
geceyle başbaşa.

MAGELLAN AĞAÇKAKANI

Campaphilus magellanicus

Ağaçkakan tak tak:
damıtıyor ormanlar altında güneşin
suyu, reçineyi, geceyi, balı,
takıyor fındık ağaçları
kırmızı görkemin sırmalarını:
kanıyor yanmış kütükler,
Boroa'nın tilkileri uykuda,
sessizce büyüyor yapraklar
dolaşırken köklerin dili
toprağın altında:
yeşil sessizlikte birden
ağaçkakan tak tak.

EKİMCİL

Primavera solstitii

Üç renkli ekimcil
ekimde doğar, ekimde yaşar ve ölür:
tabancanın mavi yüzü vardır onda,
tüyleri incilerin soyundan,
kuyruğu göksel bir işaret sanki,
mis kokar bu kuş
arının anayurdu gibi:
'yedi bakır nota şakır:
sonra yedi gümüş nota:
sonra yedi notası yağmurun.

Ve ölür yoğun ekimcil
mavi ve doğal bir ölümü.

BÜYÜK AK BALIKÇIL

Casmerodius albus

Kıpırtısız karın iki
uzun bacağı var lagünde,
beyaz ipeğin bir gövdesi
balık avlayan kardan.

Neden böyle dalmış düşünceye.

Neden bekler kardan eşini
bir bacağının üstünde?

Neden ayakta uyur suda?

Gözleri açık mıdır uyurken?

Ne zaman kapatır beyaz gözlerini?

Nerden koymuşlar adını ak balıkçıl?

MAVİ-BEYAZ KIRLANGIÇ

Spheniscus magellanicus

Geri dönen kırlangıç
boş bir mektup getirdi bana,
havayla yazılmış,
baharın sisiyle:
bir gidip bir geliyordu
korkutup dakikaları
kadife erdemiyle
ve ok gibi uçuşuyla.

Isla Negra'nın köpüklerine
dönmüştü gerçekte,
dans ediyordu okyanus göğünde
sanki eviydi onun,
gökyüzünden damlayan
zamansız bir mis koku,
getirdiği haberlerle bana
saydam bir mektupta.

SIYAH BOYUNLU KUĞU

Cygnus melanocoryphus

yüzen karın üstünde
bir uzun, kara soru işareti.

AND AKBABASI

Vultur gryphus

Oturur demir tabutunda
paslı taşlar arasında
nallarla beslenir.
Kuzey yeli dağlarda
ıslık çalar, ulur bir kurşun gibi,
ve akbaba çıkar tabutundan,
biler kayıkta pençelerini,
gizemli tüylerini açar,
uçar gökyüzünün sonuna,
gider dört nala obruk tepelerde
demirden kanatlarıyla,
gagalar çinkosunu gökyüzünün,
bekleyerek bir kan işareti:
kıpırtısız bir nokta,

ölmeye, yutulmaya hazır
bir kalp atışı.

Süzülür kara kasırğa
inip gaddar bir yumruk gibi:
ölüm beklerken aşağıda.

Yukarıda, acımasız sıradağlar,
kan lekeli kaktüsler gibi,
ve acı renkli gökyüzü.
döner süzülüp yuvasına,
katlar zorba kanatlarını
sonra açar uyumak için
sefil tabutunda.

PERU PELİKANI

Pelecanus thagus

Oturmuş denizin üstünde
derin sorunları tartıyor pelikan:
okyanusun hacmi
yiyecek derdi,
dalgaların tekrarı,
balinanın yalnızlığı,
ayın büyüleri,
rüzgârın koordinatları.

Vurdumduymaz yargıcı denizin:
döner zaman üstünde kafatasının
ve yağmurdan ya da dalgadan bir damla
dökülür uzun gagasından
saydam bir hüküm gibi.

Sallanarak çatlayan dalgada bir yuva
ya da terk edilmiş bir beşik gibi,
sayıyor pelikan
biriktirdiği balıkları,
plastik paralar gibi, gagasından
sarkan kesede.

Sardalye sürüleri,
solgun güz balığı,
Taitao'nun pürtüksüz merlosu,
bıçak renkli istavrit azmanları,
yakamoz yumuşakçaları
mürekkepbalığı kolları, şeytansı supya ve
kurdeşenli kafadanbacaklılar saklanmış
kesesinde pelikanın.

Birden kaldırıyor pinti kuş
balık yüklü torbasını,
açıyor kurşundan kanatlarını,
uçuyor göğe demirden tüyler
ve seyrediyor sessizlikte sessizlik
kutsal bir gemi gibi.

BENKUŞ

Pablo insulidae nigra

Pablo Kuşum ben,
tek tüylü kuş,
berrak gölgede bir uçucu
ve karanlık berraklıkta,
kanatların görünmez,
çınlar kulaklarım
yürürken ağaçların arasında
altında mezartaşlarının

şanssız bir şemsiye gibi
çıplak bir kılıç,
yay gibi gergin,
üzüm gibi yuvarlak,
uçarım uçarım bilmeden,
karanlık gecede, yaralanmış,
kim bekliyor beni,
kimdir istemeyen şarkımı,
ölümümü bekleyen kim,
vardığımı bilmeyecek olan,
ve boyun eğdirmeye gelmeyecek bana,
kanatmaya beni, bükmeye,
giysilerimi öpmeye,
haykıran rüzgârın yırttığı.

bu yüzden gidip gelirim,
uçarım uçmam şakırım ama:
öfkeli kuşuyum ben
dingin fırtınanın.

MAGELLAN PENGUENİ

Spheniscus magellanicus

Ne palyaço ne çocuk ne siyah
ne beyaz, ama dikey
ve soru soran bir suçsuzluk
giyinmiş geceyi ve karı.
Anne gülümser denizciye,
balıkçı astronota,
ama çocuk çocuk gülümsemez
bakınca kuş çocuğa,
ve başıboş okyanustan
doğar karlı sabahta
o lekesiz gezgin.

Kuşkusuz çocuk kuştum ben
orada soğuk takımadalarda
gözleriyle baktığında bana,
kadim okyanus gözleriyle:
ne kolları vardı ne kanatları
küçük katı küreklerinden başka
iki yanında:
tuz kadar yaşlıydı,
devinen su yaşında,
ve baktı bana o yaştan:
ondan beri biliyorum yokum ben,
kumda bir solucanım yalnızca.

Kumda kaldı
saygımın gerekçeleri:
o dinsel kuş
gerek duymuyordu uçmaya,
şarkı söylemeye,
görünse de biçim
tuz kanıyordu yabancı ruhu
sanki bir damar çatlamıştı
acı denizde.

Penguen, hareketsiz yolcu,
düşünceli rahibi soğuğun,
selamlıyorum dikey tuzunu
ve kıskanıyorum tüylü gururunu.

SUN AXELSSON

Çeviren: Lütfü Özkök

12. Kitap Fuarı'na çağrılı olarak gelen İsveçli şair ve çevirmen Sun Axelsson 1935 yılında Göteborg'da doğdu. 21. yaşında Şili'ye gitti.

Şili'de iki yıl kaldı. Daha sonra İspanya'ya, Fransa'ya İtalya'ya ve Yunanistan'a yolculuklar yaptı. Bugünlerde şairin yaşamı Yunanistan'la İsveç arasında geçmekte. Şair, yılın belirli zamanlarında Yunanistan'da, geri kalan bölümünde İsveç'te yaşamakta.

Şiirlerinde kişinin ruhsal bunalımlarını ve siyasi olayların bireyler üzerine olan etkilerini görmek olasıdır. Axelsson, 1973 Şili tragedyasına karşı İsveç'te dayanışma hareketini başlatanlardandı. Şiirlerinin yanı sıra tiyatro, film, roman, gezi, çeviri dallarında da kendini gösterdi. Yakın dostu Pablo Neruda'nın birçok şiirini çevirdi. 1979 yılında da çağdaş üç Yunan şairinden yaptığı seçmeleri İsveççe olarak yayımladı.

DÜNYADAN

I

Bakışının başkalarına ulaşması için
önce senin içinden geçmesi gerekir

II

Dosdoğru geçmelisin her şeyin içinden
Başka yolu yok.
Yaşama ara sokaklardan varılmaz.
Korkunç ara sokaklardan varılmaz.
Korkunç acı çektirir insana bu.
Bunu bilen çok.
Sen asıl onları bulmaya bak.
Eğer artık konuşamıyorsan
Bari onları dinle
Dinlemek elinden gelmezse, düşün onları
Eğer artık onları da görmüyorsan
gördüklerini anımsamaya çalış.
Çok onlar
senden daha çok.

III

Hepimiz en az ebeler kadar
ölü gömücüyüz.
Birinin öleceğini sezdiğimiz vakit
elimizde kürek atlıyoruz öne
gözlerimizde de acılı bir bakış.
Bir doğum olduğu vakit,
beyazlar giymişiz hazırız.
Plastik eldivenlerle hemen doğurturuz.

Aynı tak,
aynı yalnız,
ileride hazır bekleyen kürekle
yeni doğan çocuk haykırırken
Alarm zilleri çalıyor!
Biri doğuyor öbürü ölüyor
aynı anda.

Sen nereye gidiyorsun?

IV

Büyük ve ışıklandırılmış bir odaydı.
Oradaydım.
Biri, “İşte TV’nin düğmeleri, işte ışık”
dedi ve kayboldu.
Ortalık zifiri karanlık oldu birden.
Ne TV, ne ışık, yalnız karabasan ve tehlikenin

varlığının bilinci vardı.
Kapıya doğru koştum ve açtım onu geceye
ve ağır adımlarla gövdemi dışarının
güven dolu ellerine bıraktım.
İlerden kimlikleri belli olmayan
bisikletliler gidiyordu,
pırıl pırıl sesli çocuklar,
bisiklet zincirlerinin gıcırtsı
ve karanlığı dağıtmak isteyen
sesler duyuluyordu.

Birden uyandım düştüm,
yumruklarım sıkılıyordu.
Tam altımda bir çığlık
ve ayak sesleri duydum.
Gördüm, gecenin titrek işkence masasında
yatan o saralı kadını ağzı köpükler içinde.

Her gecenin içinden sanki bir tren geçiyordu
Gündüzleri ise sanki karanlığa doğru yol
alıyordu.

Birden kendimi bir tabutun içinde buldum
Yürümeye başladım bulutla birlikte
Koştum
Bulut da koştu
Uzun süre yol aldım
Bulut yanıbaşımıdaydı.

Zalimliği acıdan daha iyi biliyorum
acıyıysa güzellikten daha iyi,
sevinci neşeden daha iyi.
Zorbaların geçit töreninden
bir önceki oruç ayındaydık
Ne olacağımız belli olmayan bir yıldız o.
Halk yanıbaşında bir somun ekmekle
uyuyordu.
İkonların mumları gece gündüz yanıyordu.
dualar okunuyordu
Ufukta zorbaların çizimlerini görüyorduk.

Halkın ekmekten ellerinde inançla ekmeklerini
taşıdığı günleri biliyoruz.
O ağır acılı ellerinde
binlerce yıllık kayaların ağırlığında
buğday başaklarının izlerini taşıyan
insanları biliyoruz

Ekmeksiz kalmadım ben
Ya sen?
Ve o şair, ununu ödünç aldığım
ve unumu ödünç alan
hiçbir vakit ekmeksiz kalmadı o da.

Delhi'de tüm uzay bir pencere gibiydi
İnsanlarsa kapıları kullanıyordu
boşluğa çıkmak için

Bizse labirentleri kullanıyoruz
Ve hiçbir zaman ulaşamıyoruz oraya

Oruç ayıydı ve çocuklar ellerindeki
kâğıt uçurtmalarla tepelere çıkmışlardı

Dağ rüzgârlarının okşadığı kartallar vardı
yanıbaşlarında yavrularıyla duruyorlardı.
Ağaçlarda beyaz ağlarını germiş
bekleyen örümcekler

Bembeyaz kalelerinde olacakları
biliyorlarmış gibi.
Bilmece gibi konuşmayın
ve her zaman anlaşılır sözcükleri
seç n bilgiler
bin yıldır halkı hep bu konuda
uyarmışlardı

Ama benim içinde olduğum bulut
senin içinde bulunduğun bulut,
ve gece gündüz demeden içinde
yaşamayı seçtiğimiz bu alacakaranlık
gözlerin görme
kafaların düşünme yeteneğini engelliyor

Hep aynı körlük
Görenlerin – onlara bilge diyoruz
sözcüklerinde biz yalnız
tehdit ve gizemler buluyoruz

Yunanistan!

Yunanistan'da gece ve gündüz

Bir bulut içindeyim

anılar arasındayım

Çaldığım gerçeklik

beni geriye çağırıyor.

Yokum ben burada.

Rüzgârda dalgalanan uçuk renkli çamaşırlar

gibi sözcükler duymuyor musun?

Kyria, Anna bana ayakta durmasını öğretti

sonra yürümesini

Kostas, bana konuşmasını,

Despina anlamayı,

Christopher görmesini öğretti

ve gördüm.

Maria, bana ağlamasını öğretti.

Sevgiyi çocuklardan öğrendim-duyguyu da

onlardan öğrendim.

Ama ölümü kendim kavradım.

Bir gün ölümü, silah kılığına bürünmüş

ölümü apaçık gördüm.

DERKEN YAŞLI BİR BULUT ÇEKTİ KILICINI

Derken yaşlı bir bulut çekti kılıcını

Kesti kafasını kentte bir ağacın

Yağmur yağdı, seller aktı

Tüm çocuklar dolaplara saklandı.

Doluya yakalanmış bir yolcu görüldü

arkasından kalbura dolanmış bir tramvay çekiyordu

Atlıkarıncada koşan bir tazi
Cenaze töreninde çalan bir gramofon
Gökyüzünün döşeğinde horlayan bir kuş.

Bütün gece gök gürledi
Güneş açtı karanlığa bakmadan
Sandıklara su doldu ağzına kadar
Şafak söküp gün doğarken gözlerimize.

ONLARDAN SEVDİĞİM BİRİNE

Çok az sözcüklü, suskun, nerdeyse dilsiz
yumruk içinde kökleriyle uzaktan ta uzakta
uzun süre göze görünmez gibi gelen
ve işte birden bire dağbaşında önüne çıkan
bir tek çam ağacı.

Bana kadar gelmeni istiyorum
bu.yaşamda bir rol oynamanı istiyorum
birlikte paylaşacağımız.
Seni dünyadan uzaklaştıran
herşeyde sana kavuşmak istiyorum.

Sürekli uzaklara giden çam.
Alnından durmaksızın kovduğum kahküllerin
Bir kahkahayla ödediğin yalnızlığı
Sıcakkanlı garson kızlara duyduğum özlem.
Sayfalarımı yırtan kahkahaların
Yürümeme yardımcı olan sözcükler
Ve rüzgârda çarpıp duran kapılar
Yaşamında ve yaşamamdaki ölümün
en emin olduğu dakikalar.
Sonra
o uzun yolculuk
gerçeği yaşayan pırıl pırıl bilinçli

arkadaşlara giden
o yolculuk.

Yalnızca yitirdiklerim üzerine yazabilirim,
Hiçbir vakit sahip olmadığım şeyler üzerine.
Suskunluk üzerine – bu sahip olduğumuz tek
özgürlük.

Dünyaya nasıl geldim ben?
Geldim mi?
Kurt, nasıl girdi elmanın içine?
Gördün mü?
Nasıl girdi çekirdek meyvesinin içine?

Işık oldu bir gün her yanımda.
O vakit doğdum işte.
Karanlığın içinde buldum kendimi bir gün
İkinci kez doğdum o vakit
Dünyaya düşüverdim birdenbire.
Elsiz kolsuz
tam her şeyin içine
yıpranmış
ve tüm.

ROCCO SCOTELLARO

Çeviren: Cevat Çapan

Rocco Scotellaro (1923-1953) doğup büyüdüğü Tricarico kasabasının ve İtalya'nın Lucania bölgesindeki köylülerin sözcülüğünü yapmış bir şair. Şiirleri, Carlo Levi'nin *İsa Bu Köye Uğramadı* adlı romanında ele aldığı çevrenin insanlarını ve bu insanların sorunlarını yalın bir dille anlatıyor. 1946-1950 yılları arasında Tricarico'nun sosyalist belediye başkanı olarak çalışmış, siyasal görüşleri yüzünden tutuklanmışsa da, kısa bir süre sonra Carlo Levi ve Alberto Moravia gibi ünlü yazarların çabalarıyla yeniden özgürlüğüne kavuşmuştur.

İlk öğrenimini Sicignano degli Alburni'de bir Katolik okulunda tamamlayan Scotellaro daha sonra Trento ve Bari'de öğrenimini sürdürmüş, şiir dilini ise Pascoli, D'Annunzio, Quasimodo ve Sinisgalli gibi şairleri okuyarak geliştirmiştir. Ölümünden sonra Carlo Levi'nin yayımladığı şiirlerinin önsözünde belirttiği gibi, Scotellaro kendi yoğun yaşantılarını olduğu kadar, sorunlarını paylaştığı yoksul köylülerin sessiz acılarını da tam bir dürüstlikle dile getirmeyi başarmıştır. Scotellaro'nun yapıtlarına ölümünden sonra 1954 Viareggio ödülü vermiştir.

YALINAYAK ÇOCUKLARDIR MENEKŞELER

Badem bayrakları serin,
kaynak suyu yağıyor duvarlardan,
ırmağın düz kıyısında
tırısa kalkmış eşekler.
Simsiyah gözlü kızlar güvenle
gıcırdayan arabaya tırmanıyorlar,
kundağında bir bebek Mart,
şimdiden gülen.

Sen de unutabilirsin artık kış:
ocağın başında yüzün sıcaktan
kızarsın diye
taşıdığın odunların altında iki
büklüm
dualarını mırıldanarak
soğukta yürüdüğü kilometreleri.

Gene huysuzlanmaya başladı atlar,
sinek vızıldıyor ahırda
ve yalınayak çocuklar
menekşe tarhlarına sladırlıyorlar.

KATIRCININ KIZINA

Yanında yaşayamam artık,
sesim boğazımda düğümleniyor;
sen katircinin kızısın
soluğumu kesen.
Çünkü altımızdaki ahırda
katırlar uykularında kımıldıyorlar,
çünkü az ötemizde baban
homurdanıyor;
bir türlü arabasına binip gitmedi
yıldızları kamçısıyla kovalamaya.

ŞEHİRLİ SEVGİLİ

Sana baktıkça sevgilim, gözlerim
meşelerin arkasından doğan
güneş gibi budak budak oldu.
Sırtında şafağın kısa etekli giysisi,
dudakların yeni kesilmiş et gibi,
birbirinden ayrı memelerin
Seninle geçirdim geceyi. Hoşça kal.

Gidiyorum.
unutma beni ve tarlada kaçarken
fenerin ışığına yakalanan
ada tavşanı gibi
nasırlı ellerimi.

DOLUNAY

Dolunay yayılıyor yataklarımızın
üstüne,
katırlar tırısı kalkmış yumuşak
nallarıyla
ve kemik kemiriyor köpekler.
Eşeğin sesi geliyor merdivenin
altından,
kişnemesi ve duvara yaslanıp
karışması.
Bir başka merdivenin altında da
altmış yıldır anam yatıp kalkıyor.

KAR

Ve menekşe rengi aylalarıyla
dağların yamaçlarında
yollarını yitirmiş adamların
üstünde

kımıldamadan duran bu bulutlar.
Kış sonundaki bu günler
akşamları daha iyi kalplidirler
kanımızı iğneleseler de.
Gecenin derinliğinde, karın
camlarda
yükseldiğini ve saçaklardan elenip
incelerek
kör ettiğini duyarsın evlerin
pencerelerini.
Göklerden fırtına geldiğinde,
evin en yaşlı erkeği iskemlesinden
kalkar
küremek için bu beyaz külleri:
–Dışarı çıkma, biliyorsun olanları!
Dağ geçidinde ürken atlar
toprağı eşelemiyorlar artık
kar tanecikleri örtmüştü her yeri
ıslık çalarak.
Tuzumuzu getiriyordu katırcı,
onu bulduğumuzda, taş kesmişti eli
kara gömülen tekerleği itmeye
çalışırken.

ŞİİR VE KAPTAN

Karla birlikte kapıyı hazırlıyorlar
ve çığlıklarını bekliyorlar
ispinozların.
Öğretmen kuş sevgisiyle ilgili
bir şiir okuyor öğrencilerine.
Hem şiiri sevdim ben, hem de kapıyı.

BİR ORMAN KUŞUYUM BEN

Akşamın acıklı şarkıları
getirdi beni sana.
En uysal tutukluyum ben
gölgede
kazak ören.
Işığın çekti getirdi beni
çalılıklardan,
yoksa karşı koyamazdım geceye:
bir orman kuşuyum ben
karanlıkta şakıyan.

EKONOMİ DERSLERİ

Bir zamanlar, Dolomitlerde
gördüğüm
nöbetçi çamları kimlerin diktiğini
sormuştum sana.
Daha neler sormuştum
laden, cezayirmenekşesi,
yapışkan andızotuyla ilgili-
hepsi de gösterişli adlar.
Beni yanıtlarken, arada,
çocuklarını seven bir babanın tek
beklediği
evi terk etmeleridir, demiştin.

EV

Nasıl dayanabildi, anne,
ocağın külleri başında geçen yıllara?
Pencerede yüzünü hiç
göstermiyorsun artık.

Yitiriyorsun yapraklarını, kocanı,
uzak oğullarını

ve elinden kaçıp gidiyor Tanrıya
inancın.

Ev artık senin, şimdi tam sen
giderken.

SENİ BİZDEN BİR BUĞDAY BAŞAĞI GİBİ ÇALDILAR

Genç yaşta öldürülen bir arkadaş'a

Ölümün kendisine baktığını gördü
ve şöyle dedi:

Bırakma beni öleyim
başımı şu tozlu yolun
kenarına dayayıp.
Buradan geçse geçse
hızlı otobüslerle
ağır yük arabaları
ve kömür kamyonları geçer.
Bırakma beni yolun kenarında
boynum tırpanla biçilmiş.
Bırakma beni gecede
gözlerimin üzeri örtülü,
başucumda nöbetçi
iki jandarma arasında.
Bilmiyorum beni öldüren kim.
Al eve götür beni.
Benim gibi köylüler
belirler nasıl hizaya girilir bölükte,
usulca yatır beni
anamın öldüğü döşeğe.

Daha çok var şafakla savcının
gelmesine,
yarın davarlar bile uğramaz
bu ıslanmış otlara,
göreceksin başımın bir taş gibi
yuvarlandığını gecede
çevredeki makiler arasında
Ölüm böyle düşman ediyor bizi
birbirimize.

Tırpan böyle görüyor işini tertemiz!
(Ben ne kötülük ettim ki sana?)
İkimiz de korku salacağız
birbirimizin içine.
Buğdaylar olgunlaştığı zaman,
bu dalların uğultusunda

HER ZAMAN YENİDİR ŞAFAK

İçimde haykırmayın artık,
kalbime üflemeyin, köylüler,
sıcak soluklarınızı.

Oturun bir kadeh şarap içelim!
Böylece bu güzel akşam saatinde
dinsin şu umarsız rüzgâr.

Hâlâ kazığa çakıyorlar
haydutların başlarını, ve mağara,
hüzünlü umudun o yeşil vahası,
temiz bir yastık saklıyor taştan.

Ama ayak izlerimize bakarak
dönmüyoruz biz.
Başka kanatlar havalanacak
yuvanın çalı çırpısından,

Çünkü zamanın ölümünden beri
yenidir, yenidir şafak

AKşAM

Saatın son çeyreği
az sonra kararacak köşedeki
sarkaçtan düşmek üzere.
Tepemde ınlayacak
manastırın anları.
Ve kadınlar ty gibi ve sessiz.
Lambanın ışığında
heykellerin yüzlerine benziyor
yüzleri.

GüNEş SONRA DOğAR

Menekşeler aıyor gözlerinde
ve bir pırıltı ışıyor yepyeni;
ben dnmediğime göre, hangi bahar
tutuşturdu o kimsesiz mücevherleri?
şafakla giyin, sevgilim, hava hoş
geldin diyor sana,
sen hazırsın işte, güneş sonra doğar.

FRIEDRICH J. H. HÖLDERLIN

Çeviren: Ahmet Cemal

(1770-1843) Alman lirik şiirinin en büyük ustalarından. Klasik Yunan nazım biçimlerini Almanca'ya uyguladı. İlk şiirlerini Schiller'in yardımıyla yayımladı. Yaşamını çoğunlukla özel dersler vererek kazandı. Genç yaşta başlayan ruhsal bunalımlarına karşın, şiirlerinin yanı sıra romanı Hyperion'u ve Empedokles'in Ölümü adlı tragedyasını tamamladı.

Sofokles'in Antigone ve Oidipus Tyrannus adlı eserlerini Almancaya çevirdi. 1805'ten sonra akli dengesini bütünüyle yitirdi.

Aşağıdaki şiirler, Hölderlin'in "deliliğin arifesinde" kaleme aldığı son eserlerinden seçilmiştir.

KIŞ

Çökmeye başladığında yılın
günleri
Ve geldiğinde tarlalarla
dağların sessizliği,
O zaman göğün maviliği
parlar yalnızca
Günler yıldız gibi gökte sayılır
olduğunda.

Daha az rastlanır değişime ve
görkeme,
Ancak hızla akan bir suyun
bulunduğu yerde,
Ama dinginliğin ruhu zaman
akışında
Derinden kenetlenmiştir
görkemli doğayla.

YAZ

Günler geçmekte rüzgârların
hafiften hışırtısıyla,
Tarlaların görkemi
değişilmekte bulutlarla,
Vadinin ucu birleşmekte
dağların sisiyle,
Akarsuyun dalgalarının
birbirine karıştığı yerde.

Ormanların gölgesi çevreye
yayılmış,
Aynı yerde dere aşağılara
kaymış,

Ve belirir uzakların resmi
saatlerde,
İnsan böyle bir mâna için
çıkageldiğinde.

İNANÇ

Doğan gün gibi aydınlatır
insanları,
Ve yücelerden gelen ışığı
Kullanır birleştirmek için sisli
görüntüleri.
Bilgidir, ruhun derinliklerine
ulaşır.

MANZARA

Uzaklara gittiğinde hayat,
insan sakinleriyle,
Uzaklarda, ışığın yansıdığı
bağbozumu günlerinde,
Yaz da sergilemektedir boş
tarlalarını,
koyu bir resimdir artık
ormanın karanlığı.

Doğa tamamladığında
zamanın
manzaralarını,
Ve yerinde kaldığında,
izlemeden doğanın akışını,
Yüzelerin buyruğudur;
yücelerin nuruyla
Kuşatılır insan, tomurcuklar
gibi ağaçlarda.

DOSTLUK

Gönülleriyle tanıştıklarında
insanlar,
Sevinçle bilirler ki, artık
dostturlar,
Daha bir yakındır şimdi
yaşam onlara,
Yaşamayı daha ilginç
bulurlar iç
dünyalarında.

Yüce ruh uzağında değildir
dostluğun,
İnsanlar açıktırlar
mutluluğuna uyumun,
Ve içtenliğin, gönül vermeleri
kültüre,
O da eklenmiştir insanlığın
erdemine.

KIŞ

Artık görünmez olup
gittiğinde mevsimin
İmgeleri, kışın sürekliliğidir
yeni zemin,
Boşalmıştır tarla, manzara
ılımlıdır,
oysa ortada dolanan,
sağanak ve fırtınadır.

Bir tatil günü gibidir yılın
sonu.
Sanki artık nasıl bittiğine

ilişkin bir soru,
Ardından ilkbaharın yeni
hayatı çıkar ortaya,
Artık bütün görkemiyle
yeryüzündedir doğa.

YAŞAMIN YÜCESİ

İnsanoğlu kendi seçer yaşamını
ve kararlarını,
Yanılgılardan uzak tanır
bilgeliği, dünyaya
Karışıp batan düşünceleri,
hatıraları, hiçbir şey
Bozamaz iç dünyasındaki
değerleri.

Görkemli doğadır güzelleştiren
günlerini,
Kendi ruhudur, çoğu kez
iç dünyasında yeni çabaların,
Gerçeklerin, daha yüce bir
anlamın
Ve kimi ender soruların kapısını
açan.

Çünkü yaşamın anlamını
bulabilir insanoğlu,
En yüce olanı, en görkemli diye
amaç edinebilir,
İnsanlığa yakışır biçimde
bakabilir dünyaya,
Soylu bir anlamı yaşamın
yücesi sayabilir.

BİR ÇOCUĞUN DOĞUMU ÜZERİNE

Kim bilir nasıl bakacaktır Tanrı
Sevinçle, çiçeklerle bezenmiş
Çayırlarda sevdikleriyle
yürüyen,
Büyümekte olan çocuğa!

Bu arada tadına var yaşamın;
İyi bir ruh üretir elbet
Soylu çabaların güzelliğini,
yeşerdiğin kutsal topraklara da
Layık kılar seni.

ÜN

Tanrının yarattığı bir ahenktir,
eşlik eden
Çok ünlenmiş birine, çünkü
olağanüstüdür
Ünlü bir yaşam, görkemli ve
berraktır.
Ya yürür insanoğlu, ya da at
üstündedir.

Bu dünyanın mutlulukları,
sevecenliği ve zenginliği,
Bahçe, ağaç, bekçisiyle birlikte
üzüm bağları,
Sanki gökyüzünün bir
yansıması bana bütün bunlar,
Yaradanın, kendi cennetinin
çocuklarına ihsanları.

Türlü değerlerle donatılmışsa
eğer bir insan.
Eğer bahçesini yemişler, evini
barkını da
Altınlar süslemişse, daha neyi
gereksinir
Şu dünyada, yüreğindeki
mutluluk için?

İNSANOĞLU

İyiye onurlandıran, uğramaz
herhangi bir zarara.
Soylu kalır hep ve boşuna
yaşamış olmaz insanoğlunu,
İyi bilir böyle bir yaşamın
değerini ve yararını,
İyiye emanet eder kendini ve
mutluluğun yollarında ilerler.

GÜNLERİN HEPSİNE EN GÜZEL DEMEZ...

Günlerin hepsine en güzel demez,
Dostları tarafından sevildiği ve gençken
Hiçbir lütfun esirgenmediği
O mutlu zamanların özlemini çeken.

YAZ

İşte göründü hasat tarlalarda,
yükseklerde
Aydınlık bulutların görkemi
parlıyor, yıldızlarla

Dolmuş engin gökyüzü, sessiz
gecede;
Uçsuz bucaksıza dönüşmüş
dünyanın kubbesi.

Daha bir uzamakta şimdi yollar,
insan yaşamı
Saklambaçsız sergilenmekte
şimdi denizlerde,
Güneşli gün soylu bir
görüntüsüne dönüşmüş
Çalışan insanın; sabah, sanki
altın saymakta.

Yeni renklerle bezenmiş
bahçelerin derinliği,
İnsanoğlu şaşmakta çabalarının
başarısına,
Erdemiyle yaratıp, soyluluğuyla
gerçekleştirdikleri,
Görkemli bir refakatçisi sanki
geçmişin.

H.D.

Çeviren: Güven Turan

H.D., Amerikan şiirinin önde gelen isimlerinden biridir. 1884'te doğan ve 1961'de ölen şair, gerçek adı olan Hilda Doolittle'ı hiç kullanmadı...

Başta Ezra Pound, William Carlos Williams gibi modernist hareketin belli başlı şairlerini etkilemesine, Ezra Pound'a göre "İmagist" (İmgeci) akımın başlatıcısı olmasına karşın, 1930'lardan başlayarak adı unutuldu. Kitapları ya küçük yayınevlerinde çıktı ya da yeni baskılar yapmadı. 1960'larda özellikle feministlerce yeniden keşfedildi. Bugün şiirleri kadar ölümünden sonra bulunup yayımlanan romanlarıyla da Amerikan edebiyatında fırtınalar estiriyor... Pound, H.D. Lawrence ve Freud'la ilişkileriyle de dikkatleri çekiyor.

ŞAİR

I

Deniz-aygırları ve deniz-adamları vardı ve bir
kerempe dümdüz giren denize, bir kumul vardı,
aya dönmüş yüzünü
ve ıslak yosun izi
ardında,
farklı bir yosun daha
yanık bir başka renk
ve darmadağınık tohum keseleri
bir deniz yosununun;
şarkı söyleyen bir salyangoz vardı,
(şarkı söylemez mi saylangoz?)
bir tür incecik haykırış
rüzgâr sesi değil,
ne de şu martı
tünemiş yarı gömülü
omurgasına geminin,
ne de başka bir şeye benzetilecek bir ses,
olabilirdi elbette değişik bataklık kuşu sesi,
içerlerden gelen;

içerlerde bir gölcük vardı,
su zambaklarıyla dolu;
tatlı suda açarlardı
ama öyle yakındaydı ki deniz,
korkulurdu bir kabarma,
birden patlayan bir boranla,
sızacağından içerlere,
dolacağına,
tatlı suyu olan gölcüğe,
su zambaklarını basacağına,
ben de işte bundan korkuyorum;
bakıyorum sana,

söylediğin şarkıyı düşünüyorum,
gelişinin uzun izini görüyorum,
(hiç cesaret kalmamış sende)
şarkın, haykırışı
nesnel olmayan birşeyin,
neredeyse duyacağım da
duyamıyorum bir türlü.

II

Ama sen benim erkek kardeşimsin,
bir gariplik var burada buluşmuş olmamızda;
hem bu yıl var
ve hem öteki yıl,
benim sevgilim,
senin sevgilin,
ölüm var
ve ayrıca bir de geçmişte kalmış bir ölüm;

ama sen hiç yaşamıyorsun ki
ve ben yarı-yaşar bir haldeyim,
bu yüzden, başkaları için samyeli olan
yıllar,
bizi, yıllarla ilişkisi olmayan bizi,
vurmadan geçti,
bir yere varmadık biz;

onlar hep bir yere gitmekteydiler;

seni şimdi, şu anda, tanımıyorum, dönüp
teşekkür ettiğinde alaycı alaycı,
(alay var her sözünde)
sana uzattığım şişe için
(artık daha fazla beyaz şarap
istemiyorum);

sen herşeye karşı duygusaldın
(esinlemek ılımlı olmak mıdır?)
aşağı yukarı, duraladığında,
yanıtlamak için bendeki bir aşırılığı,
sanıyorum başaramadım,
çünkü benim olan bir kabuktan sıyrıldım,
ve kelebektim;

Ey salyangoz,
biliyorum senin şakıdığını;
kabuğun kurukafa senin,
şarkın yankı senin,
deniz kadar sonsuz şarkın senin,
hiçbir şey şarkın senin
eski kayık omurgalarını sürükleyen dalga şarkın senin,
ıslak yosun,
kuru yosun,
dağınık tohum keseleri,
ama sen yoksun;

sen aldatmıyorsun
kendini, doğrucusun
alaycılığına
kabuğunun.

III

Evet
tehlikelidir çıkmak
ve sen de öyle yapacaksın işte;
ama aynı zamanda
kalmak da tehlikelidir
salyangoz değilse bir kimse;

duyargaçları vardır kelebeğin,
ahlaklıdır
ve alaycıdır, üstelik.

IV

Ve bir tapınaktır senin kabuğun,
görürüm onu akşam üzeri;
senin küçük Kopti tapınağını
içerlerde bırakılmış,
yele karşın,
daha gömülmemiş
kum fırtınalarında;

tapınaktır kabuğun,
amberdendir pencereleri;

gülümsüyorsun
ve bir şamdan bırakılmış
sunakta bir yere;
herkes duymuştu küçük Kopti tapınağını,
ama seni kim biliyor,
kim dolaşıyor orada?

V

Hayır,
görünmek istemiyorum, bir bakıma,
anlar,
ne de tanır,
seni gördüğümü bile dahası;

diyorum ki,
“Kavrayamıyorum düşüncelerini ve
anlayamıyorum,”

ama elimi uzatıyorum, dokunuyorum soğuk bir kapıya,
(çok uzaklardan geldik ikimiz de);
yok edilemez bir şeye dokunuyorum;
düşünüyorum,
neden duruyor ki burada;

Böylesine yalnız bir kutsal yeri neden bekliyor
çok uzak,
hiçbir yere ulaşmayan bir patikanın ucunda?

Yanıp duran bir mum tutuyor sunakta
hiç kimsenin uğramadığı,
bir giz olmalı
havada
çevresini kuşatan,

tek başına yaşayamaz çölde,
rahatlatıcı bir görüntü olmadan onu,
bazı sesler olmalı bir yerlerde.

VI

Korkuyor gibiyim bu taşın üzerinde oturmaya,
uzakta biraz,
(benim burada olduğumu bilmeni umarak)
korkuyor gibiyim pencerelere bakmaya,
o durgun alevi gözlemeye;

korkuyor gibiyim konuşmaya,
elbette bağıraram "Selam!" diye
ya da "Elveda"
ya da haykıramam başkaları gibi;
korkuyor gibiyim düşünmeye,
işte bak, o buradā

KUM UYURLARI

Daha ak
dalğanın ardında bıraktığı
kabuktan,
ısırılıyorz savrulan kumlar
ve kırık kavgılarla.

Artık uyumuyoruz
rüzgârda
uyandık ve kaçtık
kentın kapısından.

Parçala—
bize bir sunak parçala,
yar yamaçlarına çek,
keskin kayaçlar yığ üstüne
biz artık
uyumuyoruz rüzgârda,
bizi yatıştır.

Haykırır haykırır şarkı söyle
hiç durmadan,
bir daire çizerek yürüyüp ve
övgüler düzerek şarkılarla.

Düşen bir dalğanın kükreyişi
ortadan yarılnca,
üleşmiş sözcükler boşalt
deniz atmacaları ve martılardan
ve deniz kuşlarından, uyumsuzca
çığırışan.

AKŞAM

Işık geçer
yamaçtan yamaca,
çiçekten çiçeğe–
ışıkta
kocaman açılan ciğerotu çiçekleri
solar
içine döner taçyaprakları
eğilir mavi uçları
daha mavi yüreklerine ve ölür çiçekler.

Hâlâ aktır kızılıcığın tomurcuğu
ama fırlar gölgeler
köklerinden kızılıcığın–
kara sokulur kökten köke
sıçrayarak.

her yaprak
keser öteki yaprağı çimenler
üzerinde, gölge izler gölgeyi,
sonra hem yaprak
hem yaprak gölgesi yiter.

DENİZ HAŞHAŞLARI

Amber rengi kabuk
yiv yiv altın rengi,
kumun üstünde duran yemiş
işaretler bırakmış zengin tohumuyla,
hazine
saçılmış bodur çamların yanına
kayalarda ağarmakta:

senin gövden kök salmış
ıslak çakıllar arasına
ve denizin kıyıya attığı
döküntülere ve dağınık
kavkılara ve kırık deniz
borazanlarına.

Çok güzel, yaygın,
yaprak üzerinde yangın,
hangi çayır verebilir
böylesine kokulu yaprağı
senin yaprağın kadar?

DENİZ MENEKŞESİ

Ak menekşe
kokusunu kazanır sapı
Deniz menekşesi
akik kadar kırılğan,
yatar direnip bütün rüzgârlara
kırık kavkılar arasında
kum tepeciğinin

Büyük mor menekşeler
titreşir tepede
ama kim değiştirebilir bunları,
kim değiştirebilir bunları,
ak türün tek kök olanı?

Menekşe
kavrayışın kırılğan
kum tepeciğinin eteğinde
ama yakalayabiliyorsun ışığı
kırağı, kendi ateşiyle bir
yıldız çiziyor kenarlarını.

EMMANUEL HOCQUARD

Çeviren: Hüseyin Baş

Emmanuel Hocquard Fransa'nın önde gelen orta kuşak şairlerinden biri.

Hocquard, çok sayıda şiir kitabının yanı sıra Latin Amerika ve Amerikan çağdaş şiiri ile ilgili antoloji ve şiir çevirileri ile de tanınıyor.

Hayat arkadaşı ressam Raquel'in serigraflarının da yer aldığı *Portföy* (1973) *Villa Harris'ten İmgeler Albümü* (1978), *Boğaz'da Bir Gün* (1980) *Bir Kent ya da Bir Küçük Ada* (1981), *Bulutlar ve Sisler* (1985), *Umut Burnu* (1988) Hocquard'ın otuzu aşan eserleri arasında. Aşağıdaki şiirleri büyük ölçüde 1990 yılında yayımlanan *Elegies* (Üzüncü Şiirleri) kitabından seçilen şiirlerinden çevrilmişti.

Üç şiir ise 1992'de yayımlanan *Masalar Kuramı* (Theorie des Tables) kitabından alınmıştır.

Emmanuel Hocquard'ın şiirlerinden derlenen bu örnekler ülkemizde ilk kez yayımlanıyor.

ÜZÜNÇ ŞİİRLERİ

II

Coşkulu, sabah, penceremden
tepeler görüyorum
Lysias'ı çevirirken
Sen Camel içiyordun ve su yeşili
Nash'ını kendin kullanıyordun
silecekleri hızlı;
Ve bir metresin olduğu söyleniyordu
adı kötüye çıkmış: Aurelia Orestilla
Ama sonuçta bu sizi ilgilendirir: seni ve onu,
Bu fesat çıkarma zevki sana kimden miras?
Şan salonuna bitişik odadan mı
Arşivlerin, maskların, tutkal ve rutubet
kokan eski dekorların ortasında.
Allobrog'ları* ayaklandırma fikrini de
nereden çıkardın?
Profesörlerin sabrı iyice taşı
Marcus Portius,
Özellikle de beyaz cübbesinin içinde
zırhı saklı Marcus Tullius
Neden müteahhitlere kapıldın
dağları yok edip su üstüne yapılar
inşa eden
o taşıdığın adla?
Ve senatoda bir iki güçlü destekle,
borçların ödenmiş, bugün
Champs-Elysees'de muhteşem bir evin olurdu
ve Cesar'a geçmişinden söz ederdin,
Anımsıyor musun, sobanın ardındaki banka
oturmuş ipleri çeken
Bütün bunlar, sonunda, seni tepelerin ortasına
götürdü,
yaşadığın süre senin olan vahşi

görünümle
Ve şimdi Catilina önüne seriyor
tüm güzelliğini

* Allobrog'lar, Fransa'nın bugünkü Dauphine ve Savoie topraklarında yaşamış olan Galya halklarından biri.

III

Pök pök pök pök
Boğaz'daki kayığın tek silindirli motoru

IV

Babası sıradan bir terziydi
(gizemli bir kesinlik ve eser miktarda can sıkıntısı)
... Bir genç kız düşler içinde
Uyuşuk davranışlar ve mimari ayrıntılar
kuşkusuz aynı yıld
ve ihtimal ki Laurent'ın istenciyle
(portakal ve menekşe rengi yılı)
ve ihtimal ki Muhteşem Laurent'ın istenciyle
... inceliğin doruğunda
"içsel bir düşte yiten bakış"
kralın karıları ve kızları
annesi kralın (iyi yıkanmış çocuk yüzleri
tertemiz boyunlar
tavuklar ve dikiş makineleri)
Ailenin medarı iftihar
çamaşır suyuna bile dayanmıştı:
gündüz safaları ve üzerinden dere
gibi su akan çatı
Bir eski halk yok olup giden
deneyimli kişiler

soracak soruları olmayan sizler
yeryüzü ile gökyüzünün yüksekleri arasındaki

V

Bilmiyorum ne zaman, nerede (doğdum)

Bir Nisan ayının 11'inde

Sessiz bir balon

denizaltıları izliyor

tıpkı bir yıldız gibi

Yüzümde bir serin rüzgâr

sisleri açıklara

sürüyor

ve taçlandırıyor

başımı çamlar

Ve sonra savaş sona eriyor

Aziz Nikola yortusunda

Çin kâğıdına sarılı

İlk fırçam armağan

Ve kent örgütleniyor

çiçekler yerine açan

bankalarla

ve beni örgütlüyor

ağa düşen kuş

ya da

sepete dizili

yumurtalar gibi

Ve işte o zaman fareler bahçedeki

palmyeleri bırakıp

gidiyorlar

Bir ip çok örselendiğinde
hamak garajın kuytu bir
köşesine fırlatılıp atılır
kuş sarayları, kumruların

anıları ile birlikte

böylesi çok daha iyi olur.

VI

Bir yalıçapkını mı bu?
Bu haftaki iki oldu inen
ve işte toplu konutlara da geldiler
Çocuklar
genç söğütleri kırıyorlar
“Ah Abdullah seni bir ele geçirirsem!”
Her şey kötü gidiyor
Bembeyaz bir duman yükseliyor ağaçlara
ve bembeyaz gökyüzü
dün eski bir lokomotif getirdiler
yeşil
ardında kömür vagonu
yağmur yağıyordu

VII

.....
Şu anda karakışın tam ortasındayız
İyice tarihe gömülmüş (silinmiş) bir yer
Haritada küçücük bir yer
Leylekler ve şimal rüzgârları için
kumsalda (kumsal)
Süsen tarlaları (ölü ağaçlar korusu)
Yağmur günleri
Ey siyah saçlı baş
İşte tam orada başlamıştık.

VIII

9 Nisan

bir sözcük al
Hudson gibi bir sözcük
ırmağın karşı kıyısına geçir
bu şiiri
ırmağın suyunda gökyüzünün
ve madenin yansıması
demiryolunun yakın bir de ev var

ve elimin altında
beyaz bir kâğıt mendil
altın başharfleri adının
bir köşesinde buruşan

ırmağı demiryolu köprüsünün altından geçir
kompartımanın camlarından
çatılardaki rüzgârgüllerini
göreceksin
bir yunus
bir denizkızı
bir ejder
siyah çorba kasesine işlenmiş
ve büyük revakları
paslanmış kuleleri
dumanları ve pası
kükürtlü gündeğumunu
Herculanum'un
(New Jersey)
susmalı mı?
Giz: yanıtı yok
OEDIPE
yanıtsız
ışıklı anlara karşın
dumanlar ve küller arasında

ve çok daha fazla küller
ve çok daha fazla duman
bu
apaçık
ve aynı zamanda
yaşamla
sen

&senin bakışınla ilgilidir.
: güzel
evet çok güzel
büyük gözlerin

AÇIK

MASALAR KURAMI

Ne sözcükler
ne tümceler
eşyalar birbirlerine dokunmaz
Bir çiçek, portakal
anlamına gelmez
Bir limon sarı değildir
Değildirin anlamı
nedir?
Sevgili pornograf, nedir?
Yüzlerin ternninde sahtecilik
Eşitlik olanaksızdır.

Dün karşıda
Sevgili Maya birinin
üstündeki bulutun
yeniden daldı uykuya

Bir valiz yeşil
anahtarı içinde

Bardak parıldıyor
Güç & sıcaklık
uyku tekniğinde

Emmanuel'e
Bak, bu benim
üç yaşımda
eller cepte
Mart 1950
Masamda iki önad
oysa başka şeyler söylenir
her zaman

Hey çocuk, şu alna bak
ve şu gözlere, şu gülümsemeye
Evet
Elli ya da üç
ya da on
bir etmez
elde var sıfır

Bir çarşaf menekşe
bir gece daha düşünmek
anlamında
Düşünmek bir şeyler demek
anlamında
bir kez daha fazlası

Çatıkattındaki adam bir toprak
heykeldi, diyorsun.

Bir heykel, çırılçıplak, koyu kırmızı
Yüzü yok, seksi yerli yerinde

Kaygı çizgilerinden arınmış, diyor
Çatıkasında heykelin bir o yana

Bir bu yana yürüdüğünü
görüyorsun.

Birilerini ya da bir şeyleri
bekliyor.

Bir heykel olmayan gözlerini
sana dikmiş

Sana bakmıyor, seni görüyor.
Biri geliyor, biri çıkıyor

Merdivenleri, kapının ardına
dikiliyor.

Müthiş bir rüzgâr
çatıkasına esiyor

Heykelden çıkan
Büstü, yapraklardan yapılmış

kare'yi görüyorsun rüzgârın
içinden ılık çalan.

TARJEI VESAAS

Çeviren: Orhan Tekelioğlu

Tarjei Vesaas (1879-1970) ("Tarye Vesos" okunur), güneybatı Norveç'in telemark bölgesinde bir çiftçi ailesinin çocuğu olarak doğdu. Tüm yaşamı, büyük yerleşim ve kültür merkezlerinden uzak, yalıtılmış ve vahşi doğasıyla tanınan bu yörede geçti. Öldüğünde gerek Norveç, gerekse İskandinav edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olarak değerlendirildi. Ülkesi dışında daha çok düzyazı ürünleriyle tanınan Vesaas, ilginçtir 1920'lerde yayımlamaya başladığı ilk ürünlerini şiir alanında vermişti. Daha sonra, şiirde büyük bir suskunluğa gömülen Vesaas, bir düzyazı ustası olarak tanındı. 1946'da yayımladığı ilk şiir kitabı *Özsular* (Kjeldene) ile eleştirmenleri şaşırttığı ve en önemli İskandinav şairleri ile karşılaştırılmaya başlandı. Şiirlerinde geleneksel Norveç şiirindeki "doğa" temasını yeniden ele alan Vesaas, modern ve simgelerle örülü bir şiir dünyası yarattı. Şiirleriyle yine simgelerle örülü düzyazı yapıtları arasında şairin kişiliğini eleven önemli koşutluklar vardır. II. Dünya Savaşı, öncesi ve sonrası konulara yansıma da, simgelerle kurulu şiirin arka-planını anlamamıza yardımcı eder. Kısa, tutumlu bir şiir dili kullanan Vesaas, "doğa"nın kuzey yazarlarına sürekli vurgulanan vahseti, görkemi ve gizemi karşısında teslim olmuş gibidir. En önemli romanı olarak kabul edilen *Kuşlar* (Fuglane) birçok yabancı dile çevrilmiştir. Vesaas, *Rüzgârlar* (Vindane) romanı ile 1964 Venedik edebiyat ödülünü aldı. Ayrıca aynı yıl, İskandinav Nobeli olarak değerlendirilen "Kuzey Ülkeleri Edebiyat Kurumu" ödülünü, diimize daha önce Melih Cevdet Anday'ın yetkin

çevirisiyle kazandıran, *Buz Sarayı* (Is-slottet) ile aldı. Vesaas, yapıtlarını Norveç'in iki resmî dilinden biri olan ve yerel lehçelerin temel alındığı yeni-Norveççe ile yazmıştır.

KAYADAKİ YOLU YILANIN

Güneş yanığı kayanın
tepesi eğimli, pürüzsüz
sarp, yalçın kenarları
–göze almaz kimse ona çıkmayı.

Kimse orada başkasına rastlamaz,
Kayada kimseden iz bulunmaz,
Fundalar orada hiç hışırdamaz.
Kaya dehşet saçar.
Eriyen bir buz gibi
yanık bağırdı–
dilsizdir kaya;
haykıracağı güne kadar bulutlarla
çağırılmaz
kimseyi de yardıma.
Ve avına doğru
yavaşça sürünürken yılan
kayayı parlatır
ve birazdan yok olacak kuş,
şakırmaktadır.

YAŞAYANLAR

Bir güz akşamıdır akşam, bıçaklarını biler
Göğe yükselir yıldızlar, evimiz sıcaktır,
Biz çıplak yaratılmışız, gece bizimdir.

Soğuk kaplar geceyi, toprağa ayaz iner.
Ateş insandadır, hep onda kalır.
Yaşar gecede gönül güller arasında.

SEN VE BEN SUSKUN

Yağmurlu bir akşam gibi
kurak bir yazda–

Yağmurla uyanır
kavrulmuş aslanpençeleri
çağrılır yine hayata.

Yer ve gök–
Biri ne, diğeri ne ki?
Güzellik bir sağanak olup
yağdığında tamamlar
biri yekdiğerini.

Hoş bir koku–
yanımda şimdi
yanağıma yaslanan,
hayat mektebinde öğrenmemiş?
Köpükleri artıp çoğaldığında

–nasıl her şey bitince yürünüyorsa
yolları bulanır suyun;
ve kıyıdaki ağaçlar ağaç değildir artık
ama sen ve ben suskun
ve görünmez olur kıyı
sınırlar da.

HAZİRAN

Islanır güzel bacaklar
gecede, çimende.
Ürker, uyanır döker sularını otlar
sürtünüp geçen dizlere.
Zarif bir sır.

Kapıda üç hafif vuruş
sessiz,
tılsımlı gecede.
Gülümseyen bir ağız;
geciktim mi?

Çiğlerle yıkanmış tenim
kokulu,
gövdemse bir çiçek
dönmüş sana doğru.

DİZLERİN, DİZLERİM

Dizlerin, dizlerim,
sıcak bir yosun.
Genç yıllar.

Benimki kadar susuz
bulutun.
Ağır benimki kadar.
bir güneşte kavrulur
gözü tanrının.
Benimkiyle karışır
kararsızlığın.
Hoşça kal.

KIYIDAKİ KAYIK

Suskun kayığın
adsız.
Suskun kayığın
limansız.
Kıyıdaki gizli kayığın.

Burası liman olmadığından–
Pırıldar ilkyaz gecelerinde yapraklar
üstünde bekleyen, hazır kayığın,
ekimdeyse kürek yerlerine
altın ve çiğ düşer,
ama kimse burada olmaz.

Yalnızca denizin uçsuz ovalarından gelen
bir iççekiş bulunur burada,
derinliklerinden güneş doğar
ve rüzgâr arkadaki limana doğru eser.

Başka bir şey de değildir liman,
gecesinde daha büyük bir kayık olan,
kıyılarında daha müthiş boralar patlayan,
daha geniş ovaları olan,
bir iççekiş ve çağrıdan başka.

Suskun kayığın
yavaş yavaş batar suya.
Kıyıdaki gizli kayığın.

KAYIKTA

İçinde karanlık gecenin
çekeriz küreklerimizi,
Tanırsız, denizdir.

İyi biliriz
eşsizdir siyahlığı
derin denizin.
Böyle sınırsızdır
altta uçurumumuz.

Ve içinden doğru gecenin
başlar birisi çağırmaya isimleri emin olmak için
ama buradadır çağrılan yeryüzündeki her isim
gelir endişeyle yanıt aynı kayıktan.
Biz kayıktayız hepimiz.

Çatırdayan kayıkta kürek çekeriz.
Kayık eşsizdir.
Ve denizdir deniz.

TEKNE

Bekledik keyifle az daha kararmasını
yola düşmeden önce.
Esridik engine çıktığımızda,
dost kıldı bizi kömür karası suyla karışan
ak canlı dalgacıklar burna çarpan.
Sanki bir dizi çevreleyen
bir düğün giysisi hışırdayan.

Kulak verdik hışırtıya
zevkle titredi içimiz.
Ama daha da açıldığımızda
gömüldük dehşete
uçuverdi akıldan giysilerle ilgili düşler:
Büyük bir nabızı fark ettik
ölümün derinliğinden yükselen.

Yitirdi rengini yüzler.
İsimler çağrılıyordu pusun içinden.
Korkuyla yanıtladı
her çağrılan tekneden,
evet oradaydılar.

Geride kaldı
sadece deniz.
Nabız ve deniz.

ALEV KUŞU

Yanıp yıkılmış bu yerden
yükselecek
yeni, ama sezgili ve boyun eğmeyen
seninle bağlaşıklık olan.

Umarsızlıkta ne kadar yardım çağırdın?
Değil bile bir an.
Yanıtlamaz zaten kimse umarsız karanlık
gecede
bunu bilmeyen bir sensin sadece.

Çorak ülkenin üstünde ağladın
saçıldın küllere kendine karıştın
ve görmedin anka kuşunu
alevde.

Çağırıyor musun
çağırıyor musun hâlâ?

KUŞ

Yolun kıyısında hazır
durdu kuş, bekledi.

Kuş muhteşemdi.
Kanadının engin genişliği
unutkanlıktı.
Benimdi
yürek vuruşundaki ritim.

Kanat vurduk beraberce
içine bilinmezsin.
Sorusuz.
Kedersiz.

KAPININ EŞİĞİNDEN

Vadiden süzüldü gölgeler içeri
sakin, soğuk dostlar gibi
kaynayan bir günün ardından.

Ruhumuz sessiz
bir gölge-zengini.
Ve gölgeler süzüldü içeri
dostça gizemleriyle,
puslu çiçekleriyle.

İlk gölge uçları
değdi
ayaklarımıza.

Bakarız dingin:
Orada mısınız hepiniz,
karanlık çiçeklerim benim.

DAVET

Verir misin elini bana ayışığında
bir yapraksın–
Altında gökyüzünün açık. Üstünde
açık uçurumun.

Yaprak gibiyiz
sen ve ben.
Kolayca ürperen
ve kolayca uçuveren
Gel–

ÖLÜ DENİZ

Bir deniz vardı
daha önce burada
dalgaları aylak
güneşte sıcak
çevreleyen güzel bacakları.
Vardı içinde biri.

Bak şu buz örtüsüne
bugün şimdi
tek bir yaşam belirtisi olmayan.
Böylece dururum ben
kumsalda.
Bakarım–

Durdurmaz kimse beni,
buradan uzaklaşmaktan.
Artan soğğun çatırtısı
donmuş buzda
donmuş zihinde.
Buradayım, burada kalacağım.

Korku saçanların
en korkuncu,
kaya parçaları kumsaldaki.
Suskun suçlayıcılar,
buzdan fırlayan yarım bir ayak,
–boğulmuş büyücüler gibi.

Ama söz
sözdür,
değişime ilişkin
inatçı beklenti:
sıcak.
taze dalgalar.

KAR ORMANINDA AT SÜRER ÇOCUK

At sürerdi çocuk
kar ormanında
söyleyemeden önce
insani tek söze

söylemeden önce
insani tek sözcük.

Bunu anlardı orman
ve olurdu
okyanusu duymanın
biricik.

Kar, boran günlerinden sonra
yığıldı kar. Derin, amaçsız.
Çığ ve haykıran fırtına.
ama binlerce şey oluyordu.
Te-te sesleri yükseldi kardan, duymuyordu
seçilmiş dışında kimse bunları.

Yerleşti kar yavaşça
inanılmaz küçüklükte adımlarla.
Anlayan kulaklar
sesi hemen yakaladı.
Ve at sürerek geldi yeni doğan çocuk
ormanın nefesi yitik okyanusundan.

Bu muhteşem anda
her şey verebildiğince ses verdi.

Her şeyi biliyor çocuk.
Semaya kucak açmış kemerleri var
her şeyi taşıyabilen.

GEL, ÇEVİR SAYFAMI

Kız içinden seslenir:
gel, çevir sayfamı.
yok kimse ama–

solgun gökyüzü
ve suskun bir yel.
Çıplak bahar ağaçlarından
karşılar onu:
kız için sessiz bir şarkının
fısıltısıdır onlar.

Toprağın solgunluğunu taşır kız
utangaçtır ayakları,
Ve ağaçlar narın silüetli
–saklanabilen ardına kolayca
saklanmak istendiğinde
görür onu böylece herkes,
o güzel yaratıldığından
ardında durur, durur
yaşamının on altıncı baharında.

EVDEKİ TEPELER

Çiçeklere selam,
taşlara selam,

tepelere selam.
Zor bir hayat
yüzlerinde kazılı
yaşlı dostlara selam.

Derler:
İyiki eve döndün
Seni düşünüyorduk.

Kafası karışık durur
ve dinler.
Karşısındaki yüz
dost bir kesik kütük gibi.

sonunda anlar ki
dönmemek üzere artık evindedir.

PIERRE REVERDY

Çeviren: Halil Gökhan

Pierre Reverdy 13 Eylül 1889'da Narbonne'da doğdu.

Bu şehirde kendi deyimiyle 'kötü bir öğrenimin' ardından 1910 yılında Paris'e gitti ve "bütün ayrıntılarında katı bir yaşamı" yeğlemek zorunda kaldı. Yoksulluk içinde Cortot, Ravignan sokaklarında yaşadı. Bateau-Lavoir'da Matisse, Max Jacob, Juan Gris, Picasso, Braque ve Apollinaire'le ayrılmaz dostluklar kurdu.

Kendini yeniden yapılandırdıktan sonra, daha önce çalıştığı basımevine geri dönerek çalışmaya başladı ve orada ilk şiir derlemelerini kendi elleriyle basıma hazırladı.

I. Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katılmak istedi, ancak çürüğe çıkarıldı. Kendi görüşüne yakın eğilimli yazarları ve yapıtları bir araya toplamak amacıyla NORD-SUD dergisini çıkardı. Gerçeküstücülüğün kaynağı sayılan şiirler yazdı, ancak adı kesinlikle bu akıma karışmadı.

1926 yılında Paris'in hareketli yaşamından yorgun düştüğünü hissetti. Sanatçılar onu sanattan soğutmuş, bir ozanı bile severek okuyamaz olmuştu. Bunun için Solesmes Manastırı yakınlarına çekilerek yalnızlığa gömüldü. Bu geri çekilme, şiir felsefesinin getirdiği bir kopuş isteği ve arılık açlığının sonucuydu. Şiiri, anlamların ve sıradan bir gerçeğin aldatıcı alıkoymalarının çok ötesinde, gerçekliğin ta kendisi olan bir mutlak'ı öne sürüyordu. Şiiri, yalnız dil gücüyle iyileşebilecek gizli bir yaranın gizemiyle örtülmüş bir anlatım aracıydı.

Yaşamının sonuna dek kapandığı Solesmes'de, gerçeğin aldatıcı görüntülerinden daha gerçek olduğu-

na inandığı şiir dünyasının gerçeğini dile getirmek için durup dinlenmeden yazdı.

ŞİİR: *Oval Pencere* (1916), *Uyuklayan Gitar* (1919), *Sönmüş Yıldızlar* (1921), *Gökyüzü Enkazları* (1924), *Rüzgârın Kaynakları* (1929), *Hurda* (1937), *Zamanın Çoğu* (1945), *Ölülerin Şarkısı* (1949), *El Emegi* (1949).

DENEME: *Kıl Eldiven* (1927), *Seyir Defterim* (1948), *Yığın*.

ROMAN: *İnsan Derisi*.

MAIN-MORTE*

Yavaşça yolunu alıverir ölüm
Gecenin ters dönmüş kılında
Başlangıç ve yaysız zaman arasında
Deltaların aralıklı vuruşlarında
Açılan kıyıların tutkulu gerilmeleri
Ateş yükselmesiyle ağırlaşmış bilekler
Artık geri dönmeme zamanı şimdi
Sefaletin altın tehlikesi
Yazgının dalgaları trenin peşine düşmediğinde
Hemen döner acılarım
Apansız öfkeli çıkışlara
Eldeki yürek sarmalı
Bir geminin yelkenlerinde
Küçücük bir delilikle dağılan aşkta parçalanan
fırtına
Sarmaşık ellerini sıyrıyorum ellerimden
Omuzumdan acının tanelerini
Yarının ötesinde başlangıç işaretini

Geri çeviriyorum soluğuma üfleyen hamleyi
Mermer tabakaları
Karinüstü ısırganlarda kırıklar
Işığın ve gölgem arasında artık bir fark kalmadı
Kabuğu altınla açılmış bir düş yolumu kesiyor
Zamanın ters akıntısında kaynağını arıyor
belleğim
Yeni doğan bir ısıltıya asılmış gözbebeği
İ'üreginden ve yaşamından daha altlarda
İnişten daha güçlü çıkarken
Kimsenin göremediği renk
Varlığının en derin parçalarında
Gerçek denizcilere sürüklenen iskandili
bırakırsam

Tek bir taş bile yerinden oynamaz
Tek bir soluk almaya gelmez ışığı
Sabahın sarı surat asmalarını gizleyen far
oyunları
Kısalmış sokaklarda
Mutsuzluğun şarkı söylediği dar sokaklarında
esenliğin
Ötekilerden önce gidilen meydan
Bütün zamanlardan geri dönmüş bilinmeyenler
Serüvenin sağır böbrek vuruşları
Uzaklarda kapanmış devrelerden anılar
Her şey boş
Us soluklanıyor
Kötü duygularını kustu yürek
Beni duygularıma kölelikten kurtaran lamba
yuvalarının
Tam ortasından geçiyor rüzgâr
Arzulanmış siluetler kervanının yol kaldığı ışıksız
çöl
Unutuşun siyah karının yağdığı ağır gökyüzü
Kibrimin tutunduğu derinliksiz deniz
Ve saydam dağlarda yankısı olmayan sesler
Geriye çizilmiş yolların içinden
Yürüdükçe bilinmez olur tanıdık ülkeler
İsimsiz yüzler belgelenen
Ve sözünden dönen sevgili varlıklar
Olduğumuzu sandığımız her şey ve olmayan
Sizi yaşatan ve hep kuşkulandığımız
Güçlerimizin hızlı akımı karşısında
Yiten sıcaklık
Renksizleşen kan
Bu rüzgâra direnmek zor
Uzaklardan bir rüzgâr
Çalıların arkasından
Yıkık pişmanlıklarla örtülü duvarlar altında

Gidip gelmelerle bozulmuş birçok yankı
Bірçok yalan, gerçekten daha güçlü ve yaşayan
Korkunun tatlı titremeleri
Eller koruduğunda gizleri
Kırık teller arasından kaçarken
Geçimsizliğin keskin ağzından kayalıklar
Geceye bir kapı kapandığında
Ortaya atacak mırıldanmalardan başkası yok
Tek bir anahtar kilidi gürültüsüzce zorlar
Belli belirsiz bir itiraf ve gizem bağı arasında
Ağlarını geren sessiz sözcükler
Bu kara odanın bütün köşelerinde
Asla uyumayacak ne senin ne benim gölgem
(Plein Verre)

* Main-Morte: Derebeylik zamanında toprak kölelerinin mallarını istedikleri gibi kullanamamaları hali.

GECE

Saklandığım kapının arkasında
Akşam gelmekte gecikecek
Göge bu baklava dilimi gözlerle bakıyorum
Geceyarısı
Ateşten uçakların neredeyse hepsi geçti
Alarm sinyalleri içinde
Bir silah vardı cebimde
Az aşağıda bir kanat çırpıyordu
Gözyaşlarını tutuyordu ay
Ve perdenin kıvrımlarında alaycı gülüşler vardı
(Les Ardoises du Toit)

KADRAN

Ayda yazılır
Bir sözcük
En büyük harf yukarda
Bir göz gibi nemli
Yarısı kapanır
ve örtünür
gökyüzü
Ağır bir perde açılır
Sessizce
Bir ışık parıldar
Hızla
Bir başka parlaklıktır şimdi
bana yön veren
(Les Ardoises du Toit)

MASKESİZ

Bu komedyanın ya da dramın dilsiz kişileri
sahnedeler. Kulisler yok. Sahne ışıkları,
gözleriniz ve bakışlarınız. Ne rol!

YOL

Eşik üstünde hiç kimse
gölgen ya da
Hatırlarda kalacak bir anı
Yol geçer
ve daha sesli konuşur ağaçlar
Ne vardır ardında
bu sesler
duvarının
Buradan geçtiğim sırada

Yükselen bulutlar
Ve upuzun bir bariyer
Girmeyecek olanlar nerede
(Les Ardoises du Toit)

BAHARIN BOLLUKLARI

O çukurun önünden geçerken bir kez eğdim başımı
Kim var orada
Hangi yol bitmeye geldi buraya kadar
Hangi durdurulmuş hayat
Hani benim hiç bilmediğim
O köşede titrek ağaçlar
Ürkek bir rüzgâr eser
Sessizce kırılsır su
Ve duvar boyundan biri gelir
Gidilir onun ardından
Deliler gibi koştum ve yitirdim kendimi
İssız yollar dönüyor
Evler kapalı
Çıkamıyorum artık
Oysa hiç kimse beni bir yere kapatmamıştı
Köprülerden ve dar geçitlerden geçtim
Rıhtımlarda tozlar köretti beni
Koca sessizlik korkuttu daha uzaklarda
Az sonra yolunu soracak birini arıyordu
Gülüyordu herkes
Ama kimse anlamak istemiyordu mutsuzluğumu
Nereye gittiğimi bilmeksizin
Yalnız yürümeye alışıyordum yavaş yavaş
Hiçbir şeyi bilmek istemiyordum
Ve yanıldığımda
Daha yeni bir yol açılıyordu önümde
Sonra yeniden açıldı çukur
Hep aynıydı

Hep de saydam
Ve hep de aydınlık
Bu boş aynaya bir zamanlar bakmış ve hiçbir şey
görmemiştım
Unuttuğum yüzü yeniden tanıdım şimdi
(La Lucarne Ovale)

YİTİK BAŞ

Hiç kimsenin geçmediğı yolda
30 ve 13 numaralı haneler arasında
Hava ne olursa olsun
Bütün o gün ve sonraki günlerde
Burada bekliyorum
Bekliyorum seni
Uzaktan oralardan her yerden
Geldiğın yerlerden dönmeyeceksin geri
Bu dünyayı ve öteki dünyayı tanıdın
Ve bütün tanımadıklarını
İnkâr ettiklerini
Gölüp geçtiklerini
Oysa ağlıyordum gideceğın akşam
Şimdi saat çalışıyor ve buradayım
Yanımda yüzüme bile bakmayan insanlar var
Ötekilerini de gördüm, ki onlar görmezler beni
Kimileri zengin, yetenekli kimileri
Ve şu sırada adını andığınız kim varsa son
olarak
Ya sen neredesin
Niçin dönmedin daha
Avluda büyük bir gürültü var
Bu artık ne benim ne de onlar için
Bunlar sana
Sen işte
Hep üzgün

O yüzün
Pırıltılı yağmur damlaları
Saçlarında
(La Lucarne Ovale)

NÖBETÇİLER

Sokağın bir köşesinde, gazışığı
altında üç gölge bekliyor.
Ben oradan geçerken, güçlerini
sergileyeceklerini sanarak
korkumuzu gizlerken
üniformalarını görünce
rahatlar gibi oluyorum.
Zifiri karanlık daha öteleri
ve tehlikelerle dolu gece.

YÜZÜ VE TERSİ

Hiç durmadan, asla geri
dönmeden tırmanıyor ve hiç
kimse bilmiyor onun nereye
gittiğini.
taşıdığı yük ağır ama bacakları
bağlı değil ve iyi işitmiyor
kulakları.
Adını haykırdığı hiçbir kapı
açılmadı.
Ancak, birisini beklediklerini
anlayınca, yüzünü değiştirmek
geldi aklına. Derken, o hep
beklenen ama hiç gelmeyen
kişinin yerine girdi.

INCOGNİTO

Bastonu ilk kez yere düşüyor ve
kaldırırma çıkıyor yeniden.

Sağ bacak üçgenin kenarından
ayrılıyor ve sırtını sıvazlıyor
yaşı.

Zamanını kızların stratejisini
bozmakla geçiriyor. Kavşakta
bayılıp düşüyor ve bir araba
götürüyor onu.

Belki de ürkek ve mutsuz yaşlı
kılığına girmiş bir kraldı o.
(Poemes en Prose)

YOLCU VE GÖLGESİ

Yol boyunca giysilerini bir bir
çıkarırken hava çok sıcaktı.

Hepsini çalılara asılı
bırakıyordu. Çıplak kaldığında
kente iyice yaklaşmıştı. Büyük
bir utanç kapladı yüzünü ve
kente girmesini önledi. Çıplaktı
ve bu bütün bakışları üzerine
çekecekti.

Bunun üzerine kentin
çevresinden dolaştı ve karşı
kapıdan girdi. şimdi ilk kapıyı
geçerek onu korumakta olan
gölgesinin yerini almıştı.
(Poemes en Prose)

Eleni Vakalo, Henrik Nordbrandt, Miroslav Holub, Ingeborg Bachmann, Raymond Carver, Mario Luzi, Guillaume Apollinaire, Zbigniew Herbert, Boris Pasternak, Yves Bonnefoy, Johannes Poethen, Carlos Deummond de Andrade, Paul Celan, Vitezslav Nevzal, Rein Bloem, Tomas Tranströmer, William Stafford, Günter Grass, Pablo Neruda, Sun Axelsson, Rocco Scotellaro, Friedrich J. H. Holderlin, H. D., Emmanuel Hocquard, Tarjei Vesaas, Pierre Reverdy.

ISBN 975366166-5

9 789753 661669